

„HASZNÁLD A JÓK BENNED VETETT BIZALMÁT...”

Deák Ferenc tisztelete és emlékezete
Zala megyében

Dokumentumok

Emlékhelyek

Bibliográfia

ZALAEGERSZEG, 2004.

Megjelent Deák Ferenc születésének 200. évfordulója tiszteletére.

Írták:

FATÉR BERNADETT, GYENES IMRE, KISS GÁBOR

Szerkesztette:

KISS GÁBOR

ISBN 963 7267 28 X

A kötet kiadását támogatta:

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Zala Megye Önkormányzata

Kiadja: Deák Ferenc Megyei Könyvtár
Felelős kiadó: Kiss Gábor
Készült: 500 példányban
Helikon Nyomda, Zalaegerszeg

Kedves Olvasó!

Különleges időutazásra hívjuk e kis könyv lapjain. A 2003-as esztendő Deák Ferenc születésének 200. évfordulója, mely számos kiadványt, konferenciát, koszorúzási ünnepséget hoz magával. Történészek, jogászok, írók, politikusok mondják el, mit is jelent nekünk ma Deák Ferenc, hogyan kellene sáfárkodnunk örökségével. Azt senki sem vitatja, hogy Deák a magyar történelem egyik kiemelkedő, az ország sorsát befolyásolni képes szereplője volt, akinek már életében nagy tisztelete alakult ki – erről tanúskodik többek között Bajza József 1845-ben írt verse is, melynek egyik sorát könyvünk címéül választottuk. Ez a tisztelet – különösen a szülőföldjén – a későbbiek során is megmaradt. Nem vált ugyan népdalok, drámák, filmek hősévé, mint Kossuth Lajos vagy Széchenyi István – de alakját mindig körülfonta egyfajta elismertség, amelynek jellegzetes megnyilvánulása például az a számtalan anekdota, melyeket az emlékezet megőrzött róla, vagy alakjához kapcsol.

Az évfordulóra készülődve úgy gondoltuk, hogy tanulságos lehet megvizsgálni, hogyan is alakul ki egy politikai személyiség nimbusza, hogyan viseli a népszerűséget, hogyan használja (vagy nem használja) ki ezt céljai elérésében – s mindezeket megismerve látni, mit gondol róla az utókor, mit tart fontosnak munkásságából, örökségéből felmutatni, hogyan igyekszik ezt a saját korában aktualizálni és felhasználni. Zala megye és Deák kapcsolata különösen alkalmas egy ilyen tükrözésre, hiszen Deák kötődése szülőföldjéhez és a szülőföld ragaszkodása a nagy politikus emlékének őrzéséhez nem mindennapi jelenség, több mint másfél évszázadot ölel át, és mindig újabb tartalmakkal gazdagodik. Ennek a kapcsolatnak a jellegzetességeit próbáljuk összefoglalni munkánkban – a tanulságok levonását Önre bízuk

Kedves Olvasó!

Zalaegerszeg, 2003. december

TARTALOM

Ajánlás.....	3
Deák Ferenc tisztelete és emlékezete Zala megyében (Kiss Gábor).....	5
Deák-emlékhelyek Zala megyében (Gyenes Imre).....	48
Deák Ferenc a zalai sajtóban. Bibliográfia (Fatér Bernadett).....	54

DEÁK FERENC TISZTELETE ÉS EMLÉKEZETE ZALA MEGYÉBEN

Deák Ferenc alakja különleges helyet foglal el a Zala megyeiek emlékeztében. Számon tartják, mint országunk egyik kiemelkedő politikusát, jelentős történelmi személyiségét – de ezen a „köteles” tiszteleten túl számos helység őrzi féltőn emlékét, intézmények viselik a nevét, szobrai, emléktáblái, róla elnevezett utcák, terek találhatók megyeszerte. Ennek a szoros kapcsolatnak, kitüntető figyelemnek, melyet szülőföldje tanúsít a „haza bölcsének” alakja iránt, nemigen akad párja országunkban, csak a legkiemelkedőbbeknek adatik meg, de talán nekik sem ilyen széles körben, mint ahogy Deák esetében látjuk.

A jelenség okait minden bizonnyal Deák életének és politikusi pályafutásának jellegzetességeiben kell keresnünk. A történeti irodalomban – különösen az elmúlt másfél évtized kutatásai nyomán – mindinkább kirajzolódik az az egyedülálló politikusi pályafutás, amely a reformkor fordulópontját jelentő 1832–36-os országgyűlésen vette kezdetét, és egészen 1873-ig, a kiegyezést követő parlamentáris rendszer megszilárdulásáig nyúlik; ezalatt Deák mindvégig az országos politika élvonalában működött, többször is eljutva egyfajta vezéri szerepig. Ugyanakkor élete nagyobbik részében ezt Zala megyei lakosként, a vármegyét is képviselő politikusként tette, időnként arra kényszerítve a vezető államférfiakat, hogy ide jöjjenek hozzá tanácsért, véleményének meghallgatásáért, fontos iratok, politikai programok megszerkesztéséért. A kortársak közül Széchenyi István – aki egyébként igen sokra tartotta Deákot – egy nagyon érdekes, bár nem hízelgőnek szánt megjegyzésében tett erre utalást, mikor azt mondta „Deák a zalaegerszegi vármegyeház ablakából szemléli a világot”. Széchenyi e megnyilvánulása nem volt teljesen igazságos – az ő nagyralátó, az egész országot átfogó fejlesztési törekvései mellett valóban néha provinciálisnak tűnhetett a zalai köznemes következetes, de nem erőszakos, „javítva változtató” politikusi magatartása; Deák azonban nagyon is jól tudta, hogy nem elég az országgyűlésben szónokolni, dörgedelmes beszédek tartani a változtatások szükségességéről. Az igazi politikus otthon is elismerést kell, hogy arasson; a magyar országgyűlésben való sikeres szerepléshez ugyanis okvetlenül szükséges a küldő vármegye egyetértése, a politikai háttér biztosítása. A főrend Széchenyinek erre nem volt szüksége, a köznemes Deáknak viszont igen. Ahhoz, hogy országosan ismert politikus lehessen, először Zala megyében kellett megszereznie a közvélemény támogatását; emberi nagyságára vall, hogy ezt később is csak politikai elképzeléseinek megvalósítására használta fel, és a pályafutását elindító, egyengető szülőföldről mindig a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott. Nemcsak ő köszönhetett sokat Zala megyének; a megye az ő tevékenységének is köszönhetően lett országosan ismert és elismert helye a reformpolitizálásnak. Az ő révén ment át a köztudatba az addig ismeretlen falvak, Söjtör, Kehida, Pusztaszentlászló, Zalatárnok neve, s a városoké, ahol tanult vagy dolgozott. Itt van tehát

annak a különleges kapcsolatnak a gyökere, amely Deákot és Zala megyét összefűzi; s ez a viszony számos tanulsággal szolgálhat, a mai kor emberének is.

Deák és Zala megye kapcsolatának ma már jelentős szakirodalma van, elsősorban Molnár András kutatómunkájának köszönhetően. A Deák család történetét, felemelkedését a vármegyei elitbe Degré Alajos, majd Turbuly Éva kutatta behatóan, leszámolva a családi és egyéb indíttatású legendákkal. A Deák Ferenc halála utáni kultusszal, annak egyes, kiemelkedő mozzanataival Megyeri Anna, Béres Katalin és Kunics Zsuzsa történész-muzeológusok foglalkoztak részletekbe menően. Mindezeket az eredményeket figyelembe véve adjuk közre Deák Ferenc Zala megyei tiszteletének rövid történetét.

Az ismertségtől az elismertségig

A Deák-család a XVIII. század végén, a XIX. század elején Zala megye egyik élvonalbeli köznemesi családjának számított. A jobbágysorból a nemesi létbe, majd a jólétbe átlépő család tagjai két fontos tényezőnek köszönhatték kedvező társadalmi pozíciójukat: a kor színvonalán álló, igen alapos műveltségüknek, valamint Deák Gábor (Deák Ferenc nagyapja) nagy vagyonnal járó házasságának. Ez utóbbi – a nagymama, Hertelendy Anna esztelen költekezésének, óriási adósságának köszönhetően – akár tragikus véget is érhetett volna; ám az édesapja által kiváló neveltetésben részesített (idősebb) Deák Ferenc, támaszkodva felesége hozományára is, mindvégig kézben tudta tartani gazdaságát, törlesztette a hiteleket, és ő is gyerekei iskoláztatását tartotta a legfontosabb szülői feladatának. Négy, felnőttkort megért gyermeke közül Antal és Ferenc jogakadémiát végzett, de a lányok is – Jozefa és Klára – tudtak írni-olvasni, sőt Kláráról tudjuk, hogy jártas volt a korabeli magyar irodalomban is.¹ Deák Ferenc élettörténetének sajátossága, hogy gyakorlatilag árván nőtt fel, hiszen édesanyja a szülésben elhunyt, apja pedig nem fogadta el a csecsemőt. Az apa halála után a kis Ferkó nevelését már Antal és Klára irányították, de híven követték a családi tradíciót, és az elérhető legmagasabb képesítés megszerzését tették számára lehetővé (1. sz. dok.). A család tekintélye és pozíciója tehát töretlen maradt, ami Antal karrierjén is lemérhető, hiszen a nemesi felkelés főhadnagya, majd főszolgabíró, végül alispán lett, és három országgyűlésen volt a megye követe. Klára férje, Oszterhueber József szintén elismert ember volt a megyében; két felsőfokú végzettséggel rendelkezett, kiváló gazdának ismerték, több vármegyei tisztséget töltött be.² Az ifjabbik Deák Ferenc mögött tehát – a tragikusan kezdődő életpálya ellenére – egy stabil, gondos és szerető családi környezet állt, mely mindenképpen megkönnyítette a felnőtté válás évtizedeit és közéleti pályáján is segítséget jelentett számára.

Deák későbbi elismertségében – iskolázottságán, óriási műveltségén túl – jellemének kitűnő vonásai is szerepet játszottak; ezekben nem nehéz felismerni az őt felnevelő testvéreinek alapvető tulajdonságait. Antalról köztudott volt becsületessége, kötelességtudata, a köz szolgálatának magánérdek nélküli vállalása; Klára különösen kitűnt szívjóságával, a családtagok és egyéb barátok támogatá-

sával, irántuk való szeretetével. Mindezek a tulajdonságok már megvoltak a fiatal Deák Ferencben, mikor 1824-ben, iskolái befejeztével, ügyvédi diplomájának megszerzése után vármegyei szolgálatra jelentkezett. Ez az 1832-ig tartó nyolc év elég is volt a nem mindennapi képességű fiatalembernek, hogy a felületes ismertségből a valódi elismertségig eljusson. Már 1824 augusztusában *becsületbeli tiszti al-ügyésszé*, decemberben pedig a *nemesi árvákra felügyelő bizottság jegyzőjévé* nevezte ki a főispáni helyettes. Mindkét tisztségében – különösen pedig alügyészként – alkalmat nyílt a köz- és magánélet, a társadalmi viszonyok fonákosságainak tanulmányozására; tapasztalhatta a feudális jogrend elavultságát, az úriszékre épülő bíraskodás tarthatatlanságát, a visszaélési lehetőségeket úr és jobbágy viszonyában. Közben folyton olvasott, kevés pénzét leginkább könyvekre, folyóiratokra, a modern tudományosság eredményeinek megismerésére költötte. (Ebben legnagyobb segítsége Vörösmarty Mihály volt, akihez életre szóló barátság fűzte.)³ Már ebben az időben kitűnt korát megelőző, a nyugat-európai jogelveket tükröző felkészültségével – jellemző, hogyha ezeken alapuló indítványt, javaslatot tett, nem is fogadta el érvelését a megyei törvényszék. Mégsem volt haszontalan szerepvállalása, hiszen e tevékenysége során bejárta a megyét, s a tapasztalatszerzéssel egy időben őt is mind többen megismerték, meggyőződhetek kvalitásairól, műveltségéről. 1829-ben – még csak 26 évesen – megválasztották táblabíróvá, nyilván addigi tevékenysége elismeréséül; majd 1832-ben tagja lett annak a választmánynak, melyet a vármegye a „Rendszeres bizottsági munkálatok” Zala megyei „észrevételeinek” kidolgozására hozott létre. A bizottságnak ő volt a legfiatalabb, ugyanakkor legaktívabb tagja; s a munkában való részvétel meghozta számára azt a lehetőséget is, hogy a társadalmi változásokról kialakított nézeteit összerendezve, immár politikai programot alkothasson. Hogy a munkálatoknak ő volt a lelke, annak – az újabb kutatásokból tudhatóan – több bizonyítéka is van. A háttérmunkára világít rá Hertelendy Károly másodalispán 1832-ben kelt levele, melyet Sellyey Elekhez intézett. Ebben így ír: „Mi még most is itt ülünk a Regnicolaris Operatumok recensiójában. Szerencsénkre még, hogy Deák Antal és Ferkó szép észrevételeket előre már kimunkáltak. Mondhatom, a pesti nyomtatványok elbűjnának, ha ezeket a miénket látnák!” A megye gyűlése ugyanezen év augusztus 6-án tárgyalta az „észrevételeket” (2. sz. dok.), melyekhez a fiatal táblabíró, teljesen önállóan egy három pontba rendezett, kiegészítő jellegű indítványcsomagot nyújtott be. Az előterjesztés kitért az ősiség eltörlésére, a jobbágyok birtokképességére és a parasztok képviselőit is. A fiatal liberális politikus első szárnypróbája volt ez, s tekintélyét jellemzi, hogy a közgyűlés vitaképesnek tartotta előterjesztését, sőt bizonyos részeit el is fogadta.⁴ Az országgyűlésre mégsem őt választották követnek, hanem Deák Antalt – helyébe viszont surrogatus (helyettesítő) alispánként Deák Ferenc került. Az alispánság – még helyettesítőként is – a megyei hierarchia csúcsát jelentette; de a sors hamarosan újabb előrelépési lehetőséget biztosított számára.

Deák Antal, akit harmadszor választottak meg a pozsonyi diétára Zala megye követévé, már az „Operatumok” vitájában szembekerült testvérével, a jobbágyfelszabadítás és a nemesi szabadságok eltörlése ügyében. Ő még az a régi vágású

nemes volt, akit ezek az eszmék megérintettek ugyan, de nézeteit meg nem változtatták. Mikor az országgyűlésben érzékelte, hogy a hagyományos sérelmek helyett a társadalmi változások kerülnek előtérbe, megérlelődött benne a visszalépés gondolata. Ezt azonban arra használta fel, hogy – a vele egyébként ellentétes nézeteket valló – Ferenc testvérét elindítsa a politikai pályán! Ehhez viszont meg kellett győznie a vármegyét, követtársait és magát „Ferkót” is, hogy a váltás megfelelő lesz. A testvér és a vármegye megdolgozása Oszterhueber József feladata lett, akinek így írt Deák Antal 1833 elején: „...hideg megfontolású, józan ítéletű, s az előforduló tárgyakhoz egész mérséklettséggel szóló ember kell itt...”⁵ Az őt marasztaló követeknek pedig ezt válaszolta: „Küldök én nektek magam helyett egy fiatal embert, kinek kisujjában több tudomány és képesség van, mint egész magamban.”⁶ A Deák Antal által szervezett akció végül is sikerrel járt, hiszen a vármegye közgyűlése 1833. április 15-én „azon közbizodalomnál fogva, melylyel Deák Ferencz táblabíró úr iránt viseltettek, azt közmegegyezéssel és felkiáltással országgyűlési követjüknek választották.”⁷ Így lépett Deák Ferenc az országos politika porondjára.

Zala követe, az ellenzék vezére

Deák Ferenc első országgyűlési beszédét 1833. május 2-án, egy kerületi ülésen mondta el, a botbüntetés korlátozása tárgyában, majd az országgyűlés plénuma előtt is elsősorban e tárgyban, a jobbágycső kérdés megoldásában szólt fel. Népszerűsége gyorsan nőtt, a követek értékelték óriási felkészültségét, gyakorlatias, a helyzethez igazodó javaslatait, taktikai érzékét. Baráti viszonyba került több neves személyiséggel, Wesselényi Miklóssal, Kölcsey Ferencel – az ő kényszerű távoztása után, 1834-től egyre inkább a reformellenzék vezéralakjává is vált. Az erősen kritikus szellemű Széchenyi István 1835-ben így írt róla naplójában: „Deák magasabban áll, mint a többiek mind”.⁸ Ugyancsak 1835-ben folytatta le Deák első, közjogi jellegű politikai csatáját, amikor fellépése nyomán az országgyűlés megtagadta, hogy az új uralkodó, Ferdinánd címében az I. sorszámot viselje. Tizenhétszer(!) üzenetváltás után az udvar fogcsikorgatva elismerte, hogy magyar királyként ezzel a névvel csak V. lehet a trónon – Deák pedig megalapozta tekintélyét a nádornál és az udvari körökben.⁹ Kellott is ez a respektus, mert a kibontakozó politikai perekben kulcsszerep jutott neki az üldözöttek védelmében. A vármegye politizáló közönsége – nem utolsósorban a Deák álláspontját otthon képviselő Oszterhueber József hatására – mindinkább felsorakozott követe támogatására. A jobbágycső kérdésben továbbra is megosztott volt ugyan a megyei közvélemény („...minket árulóknak, ősi alkotmányunk fel dulasát siettető veszedelmes újítóknak kiáltoznak” – írta Deák 1836 szeptemberében keserűen Sellyey Eleknek),¹⁰ ám a szólásszabadság durva megsértése, a politikai élet szereplőinek letartóztatása és perbe fogása egybekovácsolta az ellentétes nézetek létöket is. Így Deák Ferenc vezetésével 1836. november 12-én – Pest megyét követően – Zala megye is tiltakozó küldöttséget menesztett Bécsbe; azonban csak Pálffy kancellár

fogadta őket. Közben kinyomtatták az országgyűlésről készült követjelentést (3. sz. dok.), ám ezért a helytartótanács megdorgálta a megyét, sőt a kinyomtatott példányokat is lefoglalta, és a nyomdászt engedélyének megvonásával fenyegette meg. A megyegyűlés azonban, Deák javaslatára szembeszegült a helytartótanáccsal, s a tiltás ellenére köriratokban levelezett más megyékkel; Deák pedig Kossuthal, Wesselényivel tartotta a kapcsolatot.¹¹

Az első áttörést a politikai foglyok ügyében 1839-ben érte el Deák: februárban személyesen tárgyalt Bécsben az uralkodóval és az államtanács tagjaival Wesselényi büntetésének felfüggesztéséről és elérte, hogy gyógykezelésre kiengedjék. A nem sokkal később megnyíló országgyűlésnek már egyértelműen Deák volt a vezéralakja, s el is érte a politikai foglyok szabadon bocsátását. Emellett ez az országgyűlés törvénybe foglalta az önkéntes örökváltságot, megalkotta a váltótörvényt és lehetővé tette, hogy az izraeliták – a bányavárosok kivételével – szabadon letelepedhessenek az országban.

Deák Ferenc ezekben az években vitathatatlanul a politikai élet egyik vezéralakja volt. Sikereit országos elismerés övezte, táblabíróvá, diszpolgárrá választották számos helyen. Az országgyűléstől egy piros bársonyba kötött, babérokoszorúval ékesített díszalbumot kapott, melyet elsőként Széchenyi István, azután Batthyány Lajos, Eötvös József írt alá – s utánuk még vagy ezren.¹² Zala megyében is nagy tisztelet övezte: az itt élő izraeliták például egy gyönyörűen litografált hálaíráttal köszönték meg emancipációjuk elősegítését; a vármegyéhez pedig ezt írták: „A legmélyebb örök időkre tartó hála érzet fogja el szíveinket, midőn a legközelebbi 1839/40 esztendei országgyűlésnek hitsorsainkat tárgyazó – egy egész művelt világ részvevő figyelmét ébresztő eseményeire visszaemlékezünk...”¹³ (ld. még a 4. sz. dok.) Az elismerések pénzügyi hozadékát Deák egy általa alapított ösztöndíj létesítésére fordította, melynek segítségével szegény sorsú diákok tanulását támogatta; egyéb iránt inkább menekült az ünneplések elől.

Az 1840-es évek elején Deák legtöbbször Pesten tartózkodott, az új büntetőjogi kódex kidolgozásában vett részt. Széchenyi nagyon szerette volna, ha elvállalja a politikai vezér szerepét is; erről így nyilatkozott: „Deák kell, hogy centrumunk legyen. Félre minden irigységgel hazámfiak. Adjuk neki az elsőséget!”¹⁴ Deák azonban egyre kevésbé érezte jól magát a táborokra szakadó közéletben, különösen Széchenyi és Kossuth vitája érintette fájdalmasan, mert ebben az időben inkább Kossuthal értett egyet, és féltette az ellenzék egységét. Csakhogy a gyorsan radikalizálódó politikai életben az ő konszenzusra törekvő magatartása nem lehetett sikeres, és ez fokozatosan eltávolította az első vonalbeli politizálástól. Ennek bizonyítékát látta az 1843-as zalai követválasztási eseményekben, melyek hatására megtagadta országgyűlési szereplésének még a lehetőségét is.

A követválasztás történetét a szakirodalom már igen alaposan feldolgozta; napjainkra Deák Kossuth Lajoshoz írt, 1843. április 4-én kelt levelének korábbi kiadásokban kihagyott sora is ismertté vált: ebben utal Bezerédy veszprémi kanonoknak a konzervatív kisnemesek fellázításában játszott szerepére.¹⁵ A tét nagy volt: a háziadó elvállalása rést ütött volna a nemesi adómentesség bástyáján.

A közel 1600 köznemes döntő többsége azonban elutasította az indítványt, sőt, ami addig példátlan volt, a megye legtiszteltebb politikusának kehidai házára is rátámadtak, gyűjtogattak, gyilkoltak. Deák ezek hatására megtagadta a követség elvállalását, így gyakorlatilag Zala megye részvétele nélkül kezdődött meg az országgyűlés. A liberálisok azonban nem nyugodtak bele a vereségbe; fő korteseik, Csány László és Horváth János megígértették Deákkal, hogy ha megváltoztatják a megyegyűlés álláspontját, akkor mégis elvállalja a követséget. Ezek után példa nélküli kampányba kezdtek; egyes források szerint 30 ezer forintot, egy kisebb birtok árát költötték a választók „meggyőzésére”. A korteshadjárat keretében rendezték meg május 23-án a ságodi erdőben, Hegyi Énok táblabíró birtokán azt a május ünnepet, amely talán a zalai Deák-kultusz egyik csúcspontjának is tekinthető. A Honderű című folyóirat részletesen beszámolt az eseményről: ebből tudjuk, hogy micsoda apparátust mozgattak meg Deák Ferenc tiszteletére. Volt négylovas hintós bevonulás, tarackdurrogás, cigányzenekar és cseh muzsikások, étellektől roskadozó asztalok, dísztorák a magyar történelem nagy alakjaival és Deákot éltető feliratokkal, áldomás és tűzijáték (5. sz. dok.). A „nagy polgár” azonban egyre kedvetlenebbül szemlélte ezt a lényétől idegen felhajtást, a folyton felszikkázó indulatokat, és az augusztus végére tervezett újabb megyegyűlés előtt néhány nappal megírta végleges visszalépési szándékát Kerkápoly István alispánnak¹⁶ (ld. még 6. sz. dok.).

Mintha megérezte volna a végkifejletet: a gyűlésre minden addiginál több nemes érkezett, el is fogadták a háziadót, ám a hazatérő nemesek között óriási verekedés robbant ki, féltucatnyi halott és számos sebesült maradt a csatatéren. Ennek hatására Deák szeptember 2-án, a vármegyeházán az összegyűlték előtt élő szóban is közölte döntését, ami óriási vihart kavart, Csány László megtagadta a barátságukat, mások árulónak, Isten ellen vétkezőnek nevezték (7. sz. dok.); ő azonban eltávozott az ülésteremből és hazament Kehidára. Eltökélten visszavonta magát az első vonalbeli politizálástól – ám a politika nem engedte elbújni. Az országgyűlésben nagyon hiányzott egy hozzá mérhető vezéregyéniség; erre célzott Kossuth Lajos, mikor azt írta Wesselényinek: „Izraelben zavarodás van”. Ezt ő Deák ott nem létének tulajdonította; miután a királynak szánt feliratot sem tudták megszerkeszteni, az országgyűlés küldöttsége titokban Kehidára utazott, és ott írták meg a szöveget Deák irányításával!¹⁷ A radikalizálódó reformerek összefogását azután egyre inkább Batthyány Lajos és Kossuth Lajos vette kézbe – Deák Ferenc pedig Zalában élt, külföldön és belföldön utazgatott. A tisztelet azonban, amely körülvette, nem csökkent – így 1845-ben, az ő kezdeményezésére 220 zalai nemes önként elvállalta az adófizetést; támogatta a Védegylet zalai fiókjainak szervezését (8. sz. dok.), melyért viszont Széchenyi István haragudott meg rá, és nagy hírlapi háborúba kezdett ellene. Deák kitért a Széchenyivel való vita elől; kehidai házában fogadta viszont a szabadelvű reformerek vezérkarát 1847-ben, és hathatós közreműködésével elkészült a liberális politikai program, az Ellenzéki Nyilatkozat.¹⁸ A megyei rendek ismételten őt szerették volna az 1847-ben megnyíló országgyűlésbe

követüknek jelölni, ám ezt elutasította. Néhány hónap múlva azonban ismét felszikrázott körülötte a levegő, s ennek hatása alól már nem vonhatta ki magát.

Igazságügyminiszter és képviselő

1848 márciusában, a bécsi forradalom hatására a pozsonyi országgyűlésen is felgyorsultak az események. Batthyány Lajos, a felsőtáblai ellenzék vezére azonnal levelet írt Deáknak, amelyben Pozsonyba hívta, mert ő volt az, akire a leginkább támaszkodni szeretett volna. A vármegye is megmozdult az események hírére, és keresték Deákot, hogy vállaljon követséget (mindkét megválasztott zalai követ azonnal felajánlotta lemondását Deák javára). Deák éppen Zalaegerszegen tartózkodott, és félretéve minden korábbi kifogását, a „becsület és a kötelesség” parancsának engedelmeskedve azonnal Pozsonyba indult. A megyegyűlés – Csúzy Pál lemondását elfogadva – távollétében választotta meg követnek, s utána küldte mandátumát. Ekkor ő már a koronázóvárosban hűledezett a törvényalkotás sebességén (9. sz. dok.), de gyorsan beletalált a tennivalókba, s hamarosan az első felelős magyar kormány tagjaként, mint igazságügyi miniszter levelezett földijeivel. Kinevezését – a kortársak feljegyzései szerint – óriási lelkesedés fogadta; Batthyány Lajos is elsősorban rá támaszkodott a kormányzati munkában (Deák tiszte volt pl. helyettesíteni a távollévő miniszterelnököt). Miniszteri tevékenységét ugyancsak alaposan feltárta és értékelte már a történeti kutatás;¹⁹ az iránta érzett tisztelet újabb megnyilvánulásaként lehet elkönyvelni, hogy a júniusi – népképviselési – országgyűlésre több választókerületből is kapott felkérést mandátum szerzésére. Deák – szülőföldje iránti szeretetből – a zalaszentgróti kerület megbízását fogadta el. Ennek indoklását a Debrecen városának írt leveléből ismerjük: „Kedves szülőföldem, Zala, melyet már más alkalommal is képviselni szerencsém volt, azon vidék, melyben életem legnagyobb részét töltöttem, mely látta bölcsőmnek ringását, melyhez a legszorosabb, legszentebb láncok kapcsolnak, parancsolt újra velem s követévé választott.”²⁰

Ősszel lemondott miniszteri tisztségéről, de képviselői mandátumát, minden kétsége ellenére is – látván, hogy a törvényes keretek egyre inkább illúzióvá válnak – megtartotta. (Ahogy a zalaszentgróti választóknak megígérte: „...minden erőmet és tehetségemet följánlom, hogy e’ bizodalmat, melylyel előbb kedves szülőföldemnek nemessége, most pedig összes népe megajándékozott, hazámnak teendő hű szolgálattal kiérdemeljem”.)²¹ (ld. még 10. sz. dok.) A haza ügye és a Batthyány Lajoshoz fűződő barátság vitte rá, hogy 1848 végén még egy tárgyalási kísérletet tegyenek az országgyűlés nevében az előrenyomuló császári sereg főparancsnokánál. Windischgrätz herceg azonban nem volt hajlandó tárgyalni a lázadóknak tekintett magyarokkal, feltétlen megadást követelt. A Pestre visszatérő politikusok közül néhány nap múlva Batthyány Lajost el is fogatta; Deákot azonban nem merte bántani. Így ő márciusban hazatért Kehidára, majd amikor a honvédsereg visszafoglalta a fővárost, újra odautazott. A sajtó örömmel üdvözölte, sőt azt is megírták, hogy szállásán, a Vadászkürt vendéglőben „sűrűk a jóknak látogatásai”. Kossuth is

szívélyesen fogadta, ám Deák már nem kapcsolódott be az országgyűlés munkájába, mert – az orosz intervenció miatt – reménytelennek ítélte a helyzetet; emellett elhibázott döntésnek tartotta a Habsburg-ház trónfosztását. Más megoldás nem lévén, ismét csak Kehidára tért vissza, de az őszi hónapokban ezt sem tartotta biztonságosnak, és Vas Gerebennel együtt a felsőnyéki pap, Komáromy István házában tartózkodott. 1849 novemberében, majd 1850 márciusában hadbíróság elé kellett állnia, de miután a „rebellisek konventjének tárgyalásaiban” nem vett részt, igazolták.²²

A következő négy esztendőt ismét szülőföldjén töltötte el, meglehetősen visszavonultságban. Csak az általa létrehozott Deák alapítvány ügyeit látta el továbbra is; emellett megpróbált azokon segíteni (pl. Csertán Sándor volt kormánybiztoson), akik a császári megtorlás áldozataivá váltak (11. sz. dok.). A birodalmi adminisztráció próbálkozását, mellyel a kormányzásba igyekeztek bevonni, elhárította. Tekintélyére, elismertségére jellemző, hogy már 1849 augusztusában terjedni kezdtek az erről szóló hírek, 1850-ben pedig konkrét felkérést is kapott Schmerling igazságügyminisztertől a birodalom új jogrendjének kialakításában való részvételre. Deák azonban nemcsak a trónfosztást tartotta hibának – a birodalom központosított felépítését is törvénytelennek bélyegezte, így számára csak a *teljes együtt nem működés* jelenthette az elfogadható politikusi magatartást.

A lassan újraéledő Magyarországon azonban egyre inkább igény támadt a nemzeti érdekek összefogására, képviselőit – a közbizodalom mindinkább Deák felé fordult, aki megértve a sürgetést, elhatározta birtokai eladását és a Pestre költözést. 1854-ben végre – többszöri próbálkozás után – sikerült is ezt végbevennie; ismeretes, hogy gróf Széchenyi Istvánné Seilern Crescentia vette meg a Deák-birtokot a fia számára. Ezzel Deák Ferenc megszűnt Zala megyei lakos lenni, ám a szülőföldjétől nem szakadt el, hiszen legközelebbi rokonai, Klára nővére és férje, Oszterhueber József Pusztaszentlászlón éltek, s az ő házukban mindig otthonra talált. A következő másfél évtizedben ez lett a meghatározó Zala megye és Deák Ferenc kapcsolatában.

A kiegyezés létrehozója

Deák Ferenc Pestre költözése után egyre aktívabban kapcsolódott be a közéletbe; a közbizalom, mely személye iránt megnyilvánult, lehetővé tette számára, hogy az udvar és a birodalmi adminisztráció, a konzervatív arisztokraták és a liberális ellenzék képviselőivel egyaránt beszélő viszonyban legyen, és mindenki tekintetbe vegye véleményét. Negyedszázaddal a reformkori események után – mikor a szólásszabadság védelmében, szinte az egész nemzet álláspontját egységesítve, a politikai élet vezéralakja lett – ismét eljött ennek az ideje, csak most még nagyobb volt a tét: Magyarország törvényes létezése. Az 1861-es országgyűlés előzményei és eseményei Deák Ferenc kezébe tették le az ország képviselőjének lehetőségét, ő pedig óriási kétségek között, de ismét felnőtt a feladathoz. A törvényesség helyreállítása és az ország birodalmon belüli önállóságának megteremtése olyan

nemzeti program volt, melyet a politikai erők – beleértve az emigrációt is – egyöntetűen öhajtottak.

A Pesten élő Deák kapcsolata Zala megyével már természetesen nem olyan volt, mint a korábbi időkben. Az eseményeket azonban figyelemmel kísérte: ismerjük pl. azt a levelét, melyet 1860. december 30-án küldött Oszterhueber Józsefhez, és többek között igen mérgesen reagált a megye azon álláspontjára, hogy míg az elszakított Muraközt vissza nem csatolják, addig nem szervezik újjá önkormányzatukat. „Minő igazság, méltányosság van abban, hogy mivel Zalától 15 □ mfdet s 60 ezer lakost jogtalanul elszakasztottak, a többi 85 □ mfdön lakó 200000 embernek se legyen szabad alkotmányos szervezete, maradjon tovább is német rendszer alatt, vagy legyen anarchiának kitéve?” – írta. S hogy nem igazán a „szeretett sógornak” szólt a dörgelelem, azt a végén árulta el: „Üdvözlöm barátainkat egytől egyig: levelemet, akinek akarod, meg is mutathatod.”²³ A „megye közönsége” értett is a szóból, sőt a hamarosan megnyíló országgyűlésre képviselőnek is szeretették volna felkérni, de elkéstek; Deák ekkor már Pesten, a belvárosban vállalt mandátumot (12. sz. dok.). A hazulról áradó bizalmat egy szép, általa már többször alkalmazott formulával köszönte meg: „A bizodalom, melyet a T. Közönség irántam nyilvánított, erősíteni fog, hogy ne csüggedjek, s öröm érzéssel tölti el keblemet annyival inkább, mert azon megyétől származik, mely szülő földem, melyhez életem legszentebb emlékei kötnek.”²⁴

Az 1861-es országgyűlés nem volt sikeres, hiszen az uralkodó elutasította a magyar törekvéseket; a Deák által megfogalmazott feliratok (különösen a második) azonban olyan egyértelműen és méltóságteljesen fejezték ki a törvényességet és az önállóságot öhajtó közakaratot, hogy azt még az emigrációban tevékenykedő Kossuth Lajos is elismerően nyugtázta. Deák Ferenc ekkor ért népszerűsége csúcsára, s ez az óriási erkölcsi tőke elég volt arra, hogy – mintegy a nemzet képviselőjében – sikerre vigye a kiegyezési tárgyalásokat. A lelkesedés Zala megyét is elérte, és a vármegye 1861-ben határozatot hozott egész alakos képének megfestetésére. A feladattal Györgyi (Griegl) Alajost bízták meg, aki a következő évre el is készült a képpel, melyet 1866-ig Koppány Ferenc házában őriztek, s akkor vitték át a vármegye házára. Zala megye hölgyei egy igen kedves ajándékot, egy dúsán díszített széket készíttettek számára, háttámláján a felirattal: „A Haza Attyának”. Alul pedig: „Zala megye hölgyeitől”. A széket Deák haláláig használta, ma is megvan, a Budapesti Történeti Múzeum őrizi.²⁵ A Deák-portré jelenleg a zalaegerszegi közgyűlés dísztermét ékesíti. A kiegyezést követően pedig, 1868-ban Keszthely mezőváros közönsége egy díszalbummal ajándékozta meg Deák Ferencet. A köszöntő szövegét többek között Bogyay Lajos is aláírta; róla köztudott, hogy az önkényuralom idején ő volt a cs. kir. megyefőnök. Tempora mutantur...²⁶

Érdekes szerep jutott Zala megyének a kiegyezés előkészítése idején is. Deák Ferenc – ahogy említettük – Pesten lakott ugyan, de az év egy részét (általában májustól októberig) szülőföldjén, a Söjtör szomszédságában lévő Pusztaszentlászlón töltötte. Klára nővére 1859-ben elhunyt, de Oszterhueber József házában Deáknak mindig volt helye. Az 1861-es események után következő „provizórium” néhány év

alatt bebizonyította, hogy az abszolutisztikus, centralizált birodalmi kormányzás hosszú távon nem működik, s a külpolitikailag szorongatott helyzetben lévő Habsburg monarchiának égető szüksége van a belső stabilitásra. A magyarok első számú képviselőjének tekintett Deák körül egyre nagyobb lett a mozgolódás, mindegyik oldal vele akarta egyeztetni álláspontját. Deák soha nem ment a tárgyalások elébe – élte életét a megszokott ritmusban, így partnereinek is hozzá kellett alkalmazkodniuk. Ha kijött a jó idő, otthagyta az Angol Királynő szállodát, és elutazott Zala megyébe, mondván, ha akarnak tőle valamit, úgyis megtalálják. S valóban, a hatvanas években Pusztaszentlászlón megfordultak a császár küldöttei ugyanúgy, mint a későbbi kormány legjelesebb tagjai: Andrássy Gyula, Wenckheim Béla, Lónyay Menyhért, Horváth Boldizsár. A kúria déli szobájában, vagy a ház előtti vadgesztenyefák alatt nyugodtan, a titkosrendőrségtől nem tartva lehetett beszélgetni a legkényesebb ügyekről is.²⁷ Sokan jöttek Deákhoz más okokból is; vendégeskedett itt Vörösmarty Béla és Ilona, mások meg csak azért keresték, hogy tiszteletüket tegyék a „haza bölcse” előtt (13. sz. dok.). Így vált ez a kis, eldugott zalai falu a magyar történelem részévé; mostani lakói is büszkék erre, ápolják Deák Klára és Oszterhueber József síremlékét, s a kúria egykor Deák által lakott szobájában kis emlékmúzeumot rendeztek be.

Deák Ferenc 1869-ben, sógora halálát követően járt utoljára Pusztaszentlászlón; Zala megyében pedig 1873-ban, amikor Széll Kálmán kíséretében Nagykanizsára látogatott. A helyi sajtó tudósított is erről, mert a város előkelőségei felkeresték szállásán; látogatásának közelebbi célja nem ismert, de annyi bizonyos, hogy elutazása után két nappal, október 24-én a város főterét (a felsőtemplom előtt) Deák Ferencről nevezték el, a vasút felé nyitott új utcát pedig „jobb kezéről”, Csengery Antaltól.²⁸ A város mindig is őrizte egykori neves diákjának emlékét, pedig Deák nem támogatta Nagykanizsát abban, hogy átvegye a megyeszékhely szerepét Zalaegerszegtől. De ebből nem lett harag.

Deák Ferenc 1876. január 28-án hunyt el – temetése országos gyászünneppel volt, százezres tömeg kísérte a koporsóját, ravatalánál Erzsébet királyné imádkozott, sírkápolnához Kossuth Lajos küldött cipruságot. Zala megyében is nagy reverenciával emlékeztek meg róla: „Csak e nemzetnek élt; csak e nemzetnek halt meg. Ezért lett halálával a magyar nemzet árva” – írta róla a Zalai Közlöny.²⁹ Mind Zalaegerszegen, mind Nagykanizsán gyászistentiszteleteket tartottak lelki üdvéért (14. sz. dok.); s a vármegye közönsége csakúgy, mint Nagykanizsa tanácsa elhatározta, hogy emlékét maradandó módon is megőrökíti. Nagykanizsán egy márványtáblát terveztek egykori gimnáziuma falára, ebből azonban csak 1903-ban lett valami. A vármegye vezetése energikusabb volt: amellett, hogy támogatta a kormány törekvését a budapesti Deák-szobor létesítésére (a felhívást és az adományozók nevét a Zalai Közlöny közölte időről időre) tervbe vették egy zalai emlékszobor felállítását is, „hogy a nagy hazafinak itt is látható emléke legyen”. A szoborbizottság elnöke Csutor Imre alispán lett, a 67 bizottsági tag között helyet kapott Simon Zsigmond tihanyi apát, Babochay János, Nagykanizsa korábbi városhírája, Szigethy Antal zalaegerszegi ügyvéd, Csertán Károly, a kormánybiztos

Csertán Sándor fia, későbbi országgyűlési képviselő és alispán. A bizottság azonnal közadakozást szervezett – az első nagyobb összeget az 1840-ben örök hálát fogadó zalaegerszegi zsidó hitközség ajánlotta fel. A szobor elkészítésére Deák Ferenc egyik jó ismerőseinek, báró Vay Miklós koronaőr és kancellárnak a fiát, ifjabb Vay Miklóst kérték fel. A művész a bécsi akadémián tanult, több szobrot is készített a magyar irodalom jeleiről, Berzsenyi Dánielről, Kazinczy Ferencről, sőt egy márványszobrot már Deákról is mintázott. Ebben az időben készítette el – szintén a megye megrendelésére – Kisfaludy Sándor balatonfüredi szobrát is, melyet 1877 tavaszán állítottak fel.

Az ország első, egész alakos Deák szobra 1879 tavaszán készült el, Bécsben öntötték ki, talapzatát pedig mauthauseni gránitból építették fel. Összes költsége a felállítással együtt kb. 14 000 forintot tett ki; erre közadakozásból 12 390 forint gyűlt össze, melyet a nemesi alapítványokra felügyelő választmány egészített ki. Felavatására 1879. szeptember 1-jén került sor Zalaegerszegen; ezt megelőzően június 21-én a városi tanács a vármegyeház előtti teret kizárólag erre a célra átengedte, és vállalta, hogy „azt, mint Deák szobor tért fenntartja”. (A teret 1888-ban nevezték el Deák Ferenc térnek.) Az avatóünnepséget tudatosan szerényre tervezték, hogy ne homályosítsák el a leendő budapesti szoboravatást – amire végül is csak 1887-ben került sor. Az ünnepségről a helyi és az országos sajtó is tudósított (15. sz. dok.) – a Vasárnapi Újságot, az egyik legnépszerűbb hetilapot Feszty Árpád képviselte, aki elég lekezelően nyilatkozott a szoborról is, a városról is, s az ünnepségről is.³⁰ A többi tudósítással egybevetve, Feszty kissé igazságtalan volt; s ha a szobrot összehasonlítjuk a budapesti, magasan trónoló, megközelíthetetlen helyen álló Deák emlékművel, azt mondhatjuk, hogy ez a – Keresztury Dezső által „közhely-bölcs”-nek nevezett – alkotás a maga emberléptékű környezetében, természetesen közegében állva szép jelképe a városnak, Zala megyének, s felállítása óta „gyűlhelye” a közjóért tenni akaró, hazafias érzelmű zalaiaknak.

Deák Ferenc emlékének ápolása

A kiegyezést követő évtizedekben, a gyorsan fejlődő, gyarapodó országban Deák Ferenc emlékét tisztelettel ápták; kiadták beszédeit, levelezését, a személyéhez kapcsolódó adomákat, anekdotákat. Számos visszaemlékezés, élménytörredék jelent meg róla, a zalai és az országos sajtóban egyaránt. Zala megyében a millennium idején került ismét a figyelem fókuszába – nemzeti történelmünk nagy alakjaira emlékezve, a vármegye gyűlése 1896. május 11-én határozatot fogadott el arról, hogy Csány László és Deák Ferenc szülőházát emléktáblával kell megjelölni. A határozat végrehajtására 1897-ben került sor: Csány szülőházára októberben, Deákéra pedig augusztusban került fel a tábla. Ezen az ünnepségen maga a főispán is jelent volt és beszédet mondott; ugyancsak szólt az egybegyűltekhöz Tarányi Ferenc, aki Oszterhueber József unokaöccseként a házat megörökölte.³¹ Az emléktábla ma is megvan, a kúriával együtt szépen felújítva fogadja a Söjtörre látó-

gatókat. Tarányi néhány év múlva Deák nevére hivatkozva fellépett az országgyűlési képviselői választáson, de nem jutott be a parlamentbe (16. sz. dok.).

1903-ban, Deák Ferenc születésének 100. évfordulóját országos ünnepek, megemlékezések kísérték. Az események egyik fő mozgatója Wlassics Gyula kultuszminiszter volt – nem véletlenül, hiszen a miniszter Zalaegerszegen született, Nagykanizsán nevelkedett, apja jó ismerőse és tisztelője volt Deák Ferencnek.³² A tiszteletben fia is osztozott: miniszteri rendeletében előírta, hogy október 17-én minden magyarországi tanintézetben tartsanak tanítási szünetet, és egy – előre kiadott – egységes program szerint emlékezzenek meg a haza bölcséről. A Zala vármegyei tanfelügyelő, Ruzsicska Kálmán ezt körrendeletben erősítette meg, melyben leszögezte: „Zalavármegye iskolai hatóságaira s tanítóira vár a magasztos feladat, hogy gyermekeink szívében okt. 17-én, hálás gerjedelmeket keltsenek a Gondviselés iránt, mert Zrínyi, Kisfaludy, Festetics, Csányi és Gasparich fénylelő alakjai mellé Deák Ferencet adta nekünk.” Ugyancsak hozzájárult az ünnepélyes megemlékezéshez István Vilmos szombathelyi püspök, valamint – a keszthelyi születésű, szülőföldje iránt különös gondosságot tanúsító – Vaszary Kolos hercegprímás, akik egyházmegyéjük területén Deákra emlékező istentiszteletek tartását rendelték el, a diákok kötelező részvétele mellett.³³

A megyében először Söjtör képviselő-testülete kezdeményezte a megemlékezést a vármegyénél; egyúttal egy szobrot is szerettek volna állítani nagy szülöttjüknek. Ez utóbbira még több, mint nyolcvan évet kellett ugyan várniuk, de az ünnepek szervezése Csertán Károly alispán vezetésével már áprilisban megindult. Ennek eredményeképpen hozták rendbe Zalaegerszegen a Deák-teret: a nemesi pénztár eladta a városnak a tér szomszédságában lévő kisebb ingatlanát, ezáltal kibővült a szobor környéke. A városi tanács új vaskerítést készíttetett a szobornak, sőt a környező épületek tulajdonosait is felhívta, hogy ütött-kopott házaikat javíttassák ki az ünnepre. Ugyanígy tettek a Széchenyi téren álló vármegyei házával is, mert ahogy a Zalamegye újságírója megjegyezte „...Deák Ferenc születésének századik évfordulójához nem méltók a kopott falak”.³⁴

Az ünnepekre 1903 októberében került sor: a vármegyei törvényhatósági bizottság bölcsen beosztotta az események rendjét (ugyanígy tett száz év múlva a megyei közgyűlés emlékbizottsága is), hogy a különböző helyszíneken tartott megemlékezések ne zavarják egymást. 17-én Zalaegerszegen, Keszthelyen és Söjtörön, 18-án Nagykanizsán, 19-én Kehidán ünnepeltek. A zalaegerszegi ünnepségen a kormányt Széll Ignác államtitkár, a miniszterelnök testvére képviselte; a Magyar Tudományos Akadémia nevében Széchenyi Béla, Széchenyi István fia volt jelen. Az eső annyira zuhogott, hogy a főispán a szobornál tervezett ünnepség elhalasztását javasolta, de Széchenyi Béla határozott fellépésére mégis megkoszorúzták a szobrot. Az ünnepi közgyűlésen Hertelendy Ferenc országgyűlési képviselő tartott beszédet, melyben Deákra utalva kiemelte, hogy „...emlékének kegyeletes megőrzése nem egyedül egy politikai irány örökösévé lett, hanem édes mindnyájunké, mert az egész magyar nemzetnek hazafias közérzése ápolja halhatatlan nagyságának emlékét.” A centenáriumi ünnepek egyik legmaradandóbb alkotásaként a köz-

gyűlés jóváhagyta egy, Deák Ferencről elnevezett tanulmányi ösztöndíj létesítését „egy zalaegerszegi illetőségű szegényebb sorsú, jó tanuló és jó erkölcsi magaviseletű” főiskolai – értsd egyetemi – tanuló számára. Ugyancsak ekkor hozott létre a közgyűlés egy másik alapot is, a centenáriumra felújított kehidai temetőkápolna fenntartására (az eredetileg Árpád-kori templom volt a Deák-család temetkezőhelye). A díszközgyűlés után díszebédre is sor került (ez ekkoriban minden ünnepség után elmaradhatatlan volt) az Arany Bárány Szálloda dísztermében. Az ebéden több mint százan vettek részt – többségük a saját költségén! – de a *Magyar Paizs* demokrata érzelmű helyi tudósítója így is Deák Ferenc jelleméhez méltatlannak tartotta a „féhérkesztyűs halhatatlanoknak” a „misera plebstól” elkülönülő magatartását.³⁵

Nagykanizsán a következő nap tartották a városi ünnepséget, mely hasonlóan a zalaegerszegihez, felekezeti istentiszteletekkel kezdődött, majd a díszközgyűlésre került sor, ahol ugyancsak elhatározták, hogy a főgimnáziumnál, amelynek egykor Deák is növendéke volt, egy ötezer koronás ösztöndíjalapot létesítenek. Ezenkívül határozatot hoztak arról is, hogy megfestetik arcképét a város közgyűlési terme számára. A megemlékezést Remete Géza tartotta, aki egykor képviselőtársa volt Deák Ferencnek. Délután következett a zalai ünnepségsorozat egyik legjelentősebb eseménye, Deák Ferenc emléktáblájának felavatása.³⁶ (17. sz. dok.)

A tábla létesítését nem a város vezetése, hanem a társadalmi életben nagyon jelentős szerepet játszó Irodalmi és Művészeti Kör kezdeményezte; az év elejétől kezdve gyűjtöttek erre a célra, majd Csóti Márk vezetésével bizottságot is létrehoztak a mű megvalósítására. (Természetesen a költségek jó részét később a város viselte.) Nyári Sándor, zalai születésű műegyetemi tanár javaslatára Telcs Ede szobrászt kérték fel alkotónak, aki fiatal kora ellenére keresett művész volt (ekkor már dolgozott pl. az 1908-ban felállításra kerülő, budapesti Vörösmarty-emlékművön). Telcs szívesen vállalta a megbízást, és egy ágyúbronzból készült, Deák-domborművel ékesített, feliratos érc táblát tervezett a főgimnázium Teleki utca felőli homlokzatára. Az ünnepélyes leleplezésen is jelen volt; a tábla előtt hatalmas tömeg hallgatta a szónokokat, majd Vécsey Zsigmond polgármester (az Aradon kivégzett honvédtábornok rokona) átvette a táblát, megköszönve az egyesület közreműködését annak létrehozásában. A díszvacsora, a Szarvas Szálló éttermében, itt sem maradhatott el.

A táblának kalandos sors jutott az évek során, de ma is látható Nagykanizsán. A Deák-portrét 1905-ben készítette el Endrey Sándor festőművész, Ferenc József, Erzsébet királyné és Kossuth Lajos(!) teljes alakos képével együtt. A festményeket a város közgyűlési termében helyezték el, de a második világháború idején eltűntek.³⁶

Október 19-én Kehidán beszentelték a felújított temetőkápolnát. A vendégeket az egykori Deák-kúria tulajdonosa, Baronyi Ede fogadta. A környék lakóinak részvételével tartott istentisztelet után az előkelőségek Zalaszentgrótra hajtottak és díszebéden vettek részt.³⁷

A söjtöri ünnepség szolidan, a község lakosságának részvételével zajlott le; a templomban – ahol Deák Ferencet keresztelték – ünnepi mise volt, majd körme-

netben vonultak a szülőházhoz, ahol többek között Festetics Mária grófnő is megjelent. (A községben birtokos grófi család leánya Erzsébet királyné udvarhölgye volt, és sokat látogatta életében Deák Ferencet.) Az összegyűltek az ünnepség végén megkoszorúzták a millennium idején elhelyezett emléktáblát.³⁸

A centenáriumi ünnepségek minden bizonnyal jól szolgálták Deák Ferenc emlékének ápolását Zala megyében. Az egymással szembenálló politikai erők, sajtóorgánumok is elismerően írtak róla: kiemelték a szülőföldhöz való különleges kapcsolatát, mondván „...mérhetetlen szeretet köti Deák emlékéhez Zala megyét, mert nekünk nemcsak a haza nagy fia ő, akire büszkén tekintünk, hanem ereklje is az ő emlékezete, mert egyesítette magában mindazokat az erényeket, amelyek a zalai falvak régi kúriáiban lakoztak, ahol a mindennapi imádság is a hazaszeretetre, törvénytiszteletre, ősi hagyományaink iránti szent áhítatra való buzdítással végződött.”³⁹ (ld még 18. sz. dok.) Az országos ünneplés legfontosabb eredménye két könyv lett; Ferenczi Zoltán háromkötetes Deák-életrajza, valamint Eötvös Károly szuggesztív erejű Deák könyve, melyek a tudományos kutatásnak és a politikus népszerűsítése céljának egyaránt kiváló szolgálatot tettek.⁴⁰

Az ünnepségek elmúltával az ország a kibontakozó politikai válsággal kellett, hogy szembesüljön – a Deák Ferenc örökségét valló Szabadelvű Párt elvesztette vezető szerepét. Érdekes fejlemény, hogy Zala megyében ebben az időben kezdett kibontakozni Csány László kultusza, melynek fő mozgatója az Erdélyből áttelepült, erőteljesen függetlenségi érzelmű zalaegerszegi főgimnáziumi tanár, újságíró (és nem utolsósorban kiváló sportember) Borbély György volt. A radikálisan liberális, vértanúságot szenvedett kormánybiztos-miniszter alakja valóban kissé háttérbe szorult a dualizmus idején, és Borbély múlhatatlan érdeme, hogy tevékenységének méltó elismeréseként, több évtizedes szervezőmunkával felállította emlékművét Zalaegerszegen. Borbély a közvélemény meggyőzése során odáig is elment, hogy a rendkívüli tisztelettel övezett Deák Ferencsel állította szembe Csány Lászlót, mondván: „Deák Ferencet tágasabb körű tudásának eredményesebb munkája után bizony jobban megbecsüli a történelem, mint Csány Lászlót. Holott tudnunk kell, hogy Deák Ferenczet inkább a boronálásnak, az út egyengetésének, s lehengetésének a munkájából ismerjük, Csány Lászlót pedig csak a keményebb szántásnak a munkájából ismerjük. Kossuth Lajosékkal együtt a jobbagyságnak, a századokon át műveletlenül hagyott ugarnak a feltörésében vettek részt; nekik az úttörésben tört fel a kezök, s szakadt meg a nyakok.” Borbély máskor is célzott arra, hogy Csány Lászlót talán még jobban kellene tisztelni Deák Ferencnél, mert mint írta: „Csány László nagyobb, tisztább és nekünk magyaroknak szentebb eszmét szolgált, mint Deák Ferencz.”⁴¹

Mint már láttuk a millenniumi események kapcsán, a vármegyei közvéleményben jól megfért a két politikus emlékezete egymással – ennek ékes bizonyítéka, hogy az első világháborút követő évtizedekben mindkettőjük tisztelete tovább élt, és újabb tartalmakkal gyarapodott. A zalaegerszegi főgimnázium 1923-ban felvette Deák Ferenc nevét – erről többet egyelőre nem tudunk, érdekes módon az iskola éves értesítőjében sincs megokolva ez a nem mindennapi esemény.⁴² Két

esztendővel később Csák Árpád, a Balatoni Múzeum megalapítója állt a közvélemény elé azzal az ötlettel, hogy a Budapesten felbukkant, Deák Ferenc könyvtáraként azonosított könyvgyűjteményt a vármegye vásárolja meg, és helyezze el a keszthelyi múzeumban.⁴³ Ez az akció nem volt sikeres; közben azonban híre ment, hogy gróf Károlyi Imre el akarja adni a kehidai birtokot és a kúriát. A sajtóban erre egy mozgalom indult el, hogy az állam vegye meg a birtokot és a házat, hogy Deák egykori lakhelye közcélokat szolgálva, megmaradjon az utókor számára. Ezt a törekvést erősítette, hogy 1926 elején volt Deák halálának ötvenedik évfordulója, melyről megemlékeztek a megyében is, bár korántsem az 1903-as centenárium fényességével. Zalaegerszegen csak a sajtóban történt róla említés; a nevét viselő reálgimnázium értesítőjében viszont nem szerepel rá utaló ünnepély, megemlékezés. A Zalamegyei Ujságban Pesthy Pál vezércikket szentelt Deák emlékének, kijelentve: „Deák Ferencnek igazságai mindig változatlanok lesznek, az ő igazságai felette állnak a jelszavaknak és divatoknak. Nevéhez elszakíthatatlanul hozzá van kapcsolva a magyarság, Magyarország feltámadásának gondolata.” Pesthy (akit csak nemrég utasítottak ki Csehszlovákiából egy titkosszolgálati beszerzési kísérlet nyomán) megfogalmazta az elmúlt évtizedek politikájának keserű kritikáját is: „...ha a nemzetiségi kérdésben elfoglalt álláspontját és előrelátó útkijelölését tiszteletben tartották volna később az ország kormányzásában, aligha következett volna be a trianoni katasztrófa.”⁴⁴ (ld. még 19. sz. dok.)

A vármegyei közgyűlés február 8-án tartott ülésén Tarányi Ferenc főispán emlékezett meg Deákról (20. sz. dok.) – az egész megyére szóló nagy ünnepséget azonban január 31-én Nagykanizsán tartották, ahol a főispán mellett jelen volt Czobor Mátyás zalaegerszegi polgármester is. Az ünnepélyt ismét a – most már Zrinyi Miklós nevét viselő – Irodalmi és Művészeti Kör szervezte; az előadó pedig Ferenczi Zoltán, a Deák-monográfia szerzője volt. A Zalai Közlöny tudósítója szerint „...az Irodalmi Kör büszke lehet rá, hogy a legnagyobb fényű Deák-émlékünnepet rendezte ezen a csonka Magyarországon.”⁴⁵ A hírlapíró nem járt messze a valóságtól, hiszen ezenkívül talán csak a Magyar Tudományos Akadémia emlékezett meg az évfordulóról.

Deák emlékének azonban továbbra is voltak ápolói. A kormány megvásárolta a kehidai birtokot, és a kúria területén egy földművesiskolát létesített. A mintagazdaságban a legmodernebb gazdálkodási ismeretekre tanították a parasztfiatalokat. A földművelésügyi kormányzat, hogy a hely szelleméhez méltó környezetet alakítson ki, szobrot kívánt állítani Deák Ferencnek egykori háza udvarán. Ennek elkészítésére Zala György szobrászművészt kérték fel. Az idős mester Alsólendváról származott, és szülőföldje iránti tiszteletből vette fel a megye nevét. Alkotásai közül legismertebbek a Hősök terének szobrai, az aradi vértanúk emlékműve, a budai honvédekmű, Erzsébet királyné szobra. Ő készítette az ország talán legjobb Deák szobrát is, mely Szeged főterén áll.⁴⁶ Kehidára – a hely sajátosságainak megfelelően – egy mellszobrot tervezett; ennek felavatására 1928. július 8-án került sor, a helybeliek részvételével (21. sz. dok.). Néhány hónappal később, október 14-én, Deák Ferenc születésnapjához kapcsolódóan az iskola felvette a „haza bölcse”

nevét. Ezen az ünnepségen két földművelődésügyi államtitkár – Prónay György és Tóth Jenő – mellett megjelent maga a művész is, s jelen volt a vármegye vezetése a főispánnal az élen. A Deák családot is többen képviselték, pl. Deák Károly föld-birtokos és Deák Iván gazdatiszt. Gyömöre György főispán megköszönte a földművelésügyi miniszternek, hogy a birtokot megmentette a nemzet számára, és egy ilyen, rendkívül hasznos oktatási intézményt telepített Zala megyébe. Válaszában Prónay államtitkár utalt rá, hogy Deák örökségéhez méltó kezdeményezést szerettek volna megvalósítani azzal, hogy a célszerű és gyakorlatias ismereteket a legszélesebb körben, a földműves lakosság körében terjesztik.⁴⁷

1936-ban, Deák halálának 60. évfordulóján még rendeztek koszorúzást az egerszegi szobornál; ám ez az ünnepség volt hosszú időre az utolsó, amelyet Deák Ferenc tiszteletére Zala megyében szerveztek, s emlékének őrzése is gyengülni kezdett. Ez azonban már összefüggésben volt a történettudomány értékelésének változásával, amelyet viszont a változó politikai körülmények befolyásoltak egyre erőteljesebben. A dualizmus rendszere, melyet korábban nagy elismerés övezett, egyre több kritikát kapott a történetírók részéről – ennek következtében azok a történelmi személyiségek is, akik a rendszer létrehozásában vagy működtetésében részt vettek, kedvezőtlen megvilágításba kerültek. Deákot a történeti hagyomány leginkább a kiegyezés megalkotásával hozta összefüggésbe, így óhatatlanul ő maga is belekerült a nemszeretem politikusok körébe. Ennek legsötétebb példáira a második világháborút követő évtizedekben került sor.

A Deák-kultusz mélypontja

A magyar történetírásban az 1948–49. évi kommunista hatalomátvételt követően egyeduralgódóvá vált a magát marxistának valló, ám a valóságban sztálinista, sokszor vulgárisan goromba, primitív argumentációjú irányzat. Ez a felfogás – Sztálinra hivatkozva – az Osztrák–Magyar Monarchiát a népek börtönének tekintette, politikusait a történelem kártékony figuráiként jelenítette meg.⁴⁸ (ld. még 23. sz. dok.) Ilyen légkörben nem lehet csodálkozni azon, hogy a zalaegerszegi főgimnáziumot már 1949-ben nyomás alá helyezték, hogy változtasson nevet; a diákok és a tanárok ugyan ellenálltak a tervnek, de 1950-ben az iskolának le kellett tennie Deák Ferenc nevét, Zrínyi Miklóssra változtatva azt (a déli határainkon védekező hős alakja aktuális politikai üzenetet hordozott).⁴⁹ 1952-ben a Zala Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának Népművelési Osztálya levelet intézett a népművelési miniszterhez, amelyben – a megyei és a városi pártbizottság véleményére hivatkozva – kérték, hogy a minisztérium járuljon hozzá a zalaegerszegi Deák-szobor eltávolításához. Jánosi Ferenc, a miniszter helyettese azonban nem támogatta a javaslatot. A megismételt kérésre, telefonon és személyesen történt megkeresésére is kategorikusan válaszolt: „...a szobor eltávolítását nem tartom időszerűnek”. Így a szobor megmenekült, de a tér nevét Szabadság térre változtatták (22. sz. dok.).

A nagykanizsai emléktábla is veszélybe került: híre járt, hogy be akarják olvasztani. Ekkor a Thury György Múzeum igazgatója, Kerecsényi Edit a karbantartó

segítségével éjjel leszereltette a gimnázium faláról, és elrejtette a múzeum pincéjébe. Az 1960-as évek második felében azonban mozgalom indult meg a városban a tábla újraalkotására, melyet a városi tanács – a megyei tanács óvatosan biztató véleményére támaszkodva – fotók alapján szeretett volna elkészíttetni. Kerecsényi Edit ekkor visszaadta a táblát, melyet azután 1968-ban a legnagyobb csendben felraktak a Sugár u. 11. számú épület falára.⁵⁰ Ugyancsak erős hallgatás közepette, kétmondatos sajtótudósítás kíséretében vette fel Deák Ferenc nevét 1970-ben egy zalaegerszegi szakközépiskola is.⁵¹

Deák tiszteletének újjáéledése

A Deák Ferenc alakja köré épített „hallgatás tornyát” csak az 1970-es évektől kezdték bontogatni. A munkában a Zala megyei történészeknek, közgyűjteményi szakembereknek is jelentős szerep jutott. A megyei levéltár igazgatója, Degré Alajos (Petőfi egykori barátjának unokája) Deák halálának 100. évfordulójára készülve, 1973-ban tervbe vette egy tudományos konferencia szervezését, a nagy politikus munkásságának értékelésére. A tervet a megyei tanács egyedül nem merte támogatni – kikérték az MSZMP Központi Bizottságának véleményét is, melyet Kornidesz Mihály tolmácsolt: eszerint a tudományos konferencia *nem időszerű*, azt legjobb volna majd a születésnapkor (értse 1983-ban) tartani.⁵² Egy Zala megyei tanulmánykötet kiadását azonban nem ellenezték: így jelent meg a Zalai Gyűjtemény 5. köteteként 1976-ban a *Tanulmányok Deák Ferencről* című kötet, mely nagyon fontos lépés volt a korszerű, aktuálpolitikai ballasztoktól megszabadított Deák Ferenc-kép kialakításában.

Hogy ez milyen hosszú és nehéz folyamat volt, jelzi Degré Alajos írása, mely Deák halálának 100. évfordulójára jelent meg a Zalai Hírlapban; ebben Deák politikusi, emberi nagyságáról értekezik, felvillantva azokat az indokokat is, amelyek személyének ellentétes megítélését okozzák. A tartalmas és informatív írás szerzője azonban kénytelen volt megjegyezni, hogy Deák *nem volt forradalmár*, korábbi tiszteletére utalva pedig ezt a magyar uralkodó osztály érdekei képviselőjének tudta be, kijelentve: „Ezek a mi számunkra nem érdemek.” A megjegyzések „kilógnak” az írás tartalmi-logikai összképéből; nyilván a megjelenés érdekében kellett beletenni Degré Alajosnak, aki egyébként nagyon tisztelte Deákot, és sokat tett emlékének tisztázása érdekében⁵³ (ld. még 24. sz. dok.).

Az 1980-as évektől fiatal kutatók sora került a Zala Megyei Levéltárba és a Göcseji Múzeumba, akik a megye XVIII–XIX. századi történetét feltárva, nagyon sokat tettek e korszak valós képének megrajzolásáért, a kor szereplőinek megismeretéseért. A magyar politikai életben is felerősödött a reformszellem, amely a forradalmi hagyományok mellett egyre inkább elismerte a „javítva változtatás” szükségességét és eredményességét. Leomlottak azok az ideológiai akadályok, amelyek a polgári állam kiépítésének és működésének reális értékelését korlátozták; így Deák Ferenc élete és tevékenysége is átértékelésre kerülhetett.

Szimbolikus jelentőségű volt, mikor 1988. október 17-én a megye könyvtára felvette a „haza bölcsének” nevét. (Nomen est omen: a megyei könyvtár azon a téren áll, ahol a megyegyűléseket tartották, s ahol Deák politikusi pályafutását elkezdte.) (25. sz. dok.) Ebből az alkalomból egy tudományos konferenciára, majd a szobornál egy koszorúzási ünnepségre is sor került, melyen megjelentek a párt- és tanácsi vezetők, a közélet neves személyiségei, az oktatási intézmények képviselői.⁵⁴ A könyvtár egy kiadványt is készített erre az alkalomra, mely egy rövid, de az újabb kutatási eredményeket felhasználó életrajzot, Deákhoz kapcsolódó dokumentumokat és képeket tartalmazott. A kötet – melynek összeállításában már közreműködött Molnár András, a későbbi neves Deák-kutató – nagy sikert aratott, felhasználták ünnepi beszédekhez, vetélkedőkhöz.⁵⁵ Ez egyúttal ráirányította a figyelmet arra a hiányra, melyet a Deákkal kapcsolatos irodalomban lehetett tapasztalni: hiányzott a jól megírt, korszerű Deák életrajz, s a vele kapcsolatos irat- és más dokumentumkiadás is erősen hézagos volt. Az elmúlt másfél évtized kutatásai nagymértékben pótolták ezeket a hiányosságokat; eredményeik a születésnap 200. évfordulójára megjelent műveken mérhetők le.

A zalaegerszegi koszorúzási ünnepségek – elsősorban a Deák nevét viselő (vagy viselt) intézmények közreműködésével – a 90-es évektől váltak rendszeressé (26. sz. dok.). Az ünnepségeken sokszor messziről jött szónokok – pl. Tökés László református, Tempfli József katolikus püspök – működtek közre, kitágítva ezzel a megyei ünnepség horizontját. A szobor és a tér különleges vonzerejét jól jellemzi, hogy 1989. március 15-én itt tartották az első, nem hivatalos, az akkori politikai ellenzék által szabadon szervezett ünnepséget; másfél évvel később, 1990. október 18-án pedig az újonnan alakult zalaegerszegi önkormányzat tagjai tartottak a szobornál bensőséges koszorúzási ünnepet, fogadalmat téve, hogy tevékenységükkel a köz érdekét fogják szolgálni.

A Deák emléket őrző települések is felújították a „haza bölcse” tiszteletének ápolását. A sőjtöri – Deák Ferenc nevét viselő – iskola előtt 1986-ban felállították nagy szülőttjük mellszobrát, Farkas Ferenc alkotását. A pusztaszentlászlói önkormányzat 1993-ban újravészte az egykori Oszterhueber-kúria falán állott, tönkrement emléktáblát. A kehidakustányi önkormányzat, látva a funkció nélkülivé vált Deák-kúria rohamos pusztulását, nem az értékesítés, hanem a megmentés mellett döntött, s a megyei önkormányzattal együtt 1997-ben egy közalapítványt létesített, melynek feladatául az épület teljes felújítását szabták. Nagykanizsán a kiegyezés évfordulójának apropójából, 1997-ben a Liberális Nagykanizsáért Alapítvány készítetett egy mellszobrot Fischer György szobrászművésszel, melyet a Deák tér egyik házának homlokzatánál helyeztek el. Zalatárnokon 1999-ben a templomban emléktáblával jelölték meg a Deák-család első, ismert temetkezőhelyét. Zalaegerszegen, a főgimnázium bejáratánál, Zrínyi Miklós mellszobrával szemben 1996-ban felállították a kehidai Deák-szobor másolatát, így az iskola jelképesen visszavette korábbi névadóját. Zalaszentgróton a városháza előtt alakították ki 2000-ben Kutas László Deákot ábrázoló mellszobrának helyét, akinek emlékét még egy kopjafa is őrzi a városban.

A félrebillent magyar történelmi tudat helyreállításában nagy szerepe volt azoknak az ünnepségeknek, melyeket a honfoglalás 1100., az 1848–49-es szabadságharc 150., majd az államalapítás 1000. évfordulója alkalmából országsszerte, így Zala megyében is szerveztek. A kiadványok, kiállítások, felújított épületek, emlékművek ráirányították a figyelmet értékeinkre, megmutatták, hogy milyen gazdag az a hagyomány, mely az itt élőknek örökül jutott, s amelyet ápolni mindannyiunk kötelessége, de jól felfogott érdeke is. Az ország – akárcsak Deák idejében – nagy kihívás előtt áll, hiszen egy európai együttműködő közösség része lesz. Deák Ferenc tudta, hogy Magyarország egymagában nem állhat meg, mert a nagyhatalmak között egyedül esendő és gyenge; a közösségben viszont csak azt becsülik meg, aki magát is megbecsüli, érdekeit és értékeit határozottan és önérzetesen képviseli. Ez lehet számunkra a nagy politikus legfontosabb üzenete; talán a mai polgárok is megértik a szavát.

Jegyzetek

- 1 Molnár András: A fiatal Deák Ferenc. Bp. 2003. 155. p.
- 2 Deák Antal és Oszterhueber József életére vonatkozóan ld. Molnár A. i. m.
- 3 Molnár A. i. m. 155–172. p.
- 4 A „Zala vármegyének az országos kiküldöttségnek rendszeres munkáira tett észrevételei 1832” szövegét és elkészítésének történetét ld.: „Javítva változtatni”. Deák Ferenc és Zala megye 1832. évi reformjavaslatai. [Zalai Gyűjtemény. 49.] Szerk. Molnár András. Zalaegerszeg, 2000. 308. p.
- 5 Ferenczi Zoltán: Deák élete. Bp. 1904. I. 78. p.
- 6 U. o.
- 7 U. o.
- 8 Ferenczi i. m. 197. p.
- 9 Gergely András: Deák Ferenc a reformkorban = Rubicon. 2003. 9–10. 10. p.
- 10 „A Tekintetes Megye Közönségének alázatos szolgálja...” Dokumentumok Deák Ferenc életéből. Írta és szerk.: Kiss Gábor, Molnár András. Zalaegerszeg, 1988. 24. p.
- 11 Ferenczi i. m. 201. p.
- 12 Az albumot ld.: Körmöczi Katalin: „...A mi megmaradt, fordítsa jó czélokra.” Deák Ferenc hagyatéka. Bp. 1992. 475. p. Szövegét közli: Ferenczi i. m. 301–302. p.
- 13 A Zala megyei zsidóság történetének levéltári forrásai 1716–1849. [Zalai Gyűjtemény. 52.] Szerk. Németh László. Zalaegerszeg. 2002. 151–152. p.
- 14 Ferenczi i. m. 308. p.

- 15 „A Tekintetes Megye...” 26. p. ld. még Molnár András: Deák Ferenc és a zalai liberális ellenzék megbuktatása az 1843-as követválasztáson. = Levéltári Szemle. 37. 1987. 2. 47–59. p.
- 16 „A Tekintetes Megye...” 27–31. p.
- 17 Ferenczi i. m. 395., 402. p.
- 18 Az Ellenzéki Nyilatkozat és a kortársak. Szerk. Molnár András. Zalaegerszeg, 1998. 118 p.
- 19 ld. A Batthyány-kormány igazságügyi minisztere. [Zalai Gyűjtemény. 43.] Szerk. Molnár András. Zalaegerszeg, 1998. 323 p.
- 20 „A Tekintetes Megye...” 11. p.
- 21 U. o. 34–35. p.
- 22 Hermann Róbert: Deák Ferenc 1848–49-ben = Rubicon. 2003. 9–10. 36–45. p.
- 23 „A Tekintetes Megye...” 40–43. p.
- 24 U. o.
- 25 A széket ld. „...A mi megmaradt, fordítsa jó czélokra.” 474. p.
- 26 Az album a zalaegerszegi Göcseji Múzeum tulajdona.
- 27 V. ö. pl. Halász Imre: Egy letűnt nemzedék. Emlékezések a magyar állam kialakulásának újabb korszakából. Bp. 1911.; Tarányi Ferenc: Emlékezés Deákra. Bp. 1909. 13 p.
- 28 Kunics Zsuzsa: Deák Ferenc és kultusza Nagykanizsán = Pannon Tükör. 2003. 2. 52. p.
- 29 U. o.
- 30 A Deák-szobor történetét ld. Megyeri Anna: Deák Ferenc szobra Zalaegerszegen = Pannon Tükör. 2003. 2. 34–38. p.
- 31 Zalamegye. 1897. augusztus 15. 1. p.
- 32 Kunics i. m. 50–51. p. ld. még Wlassics Gyula: Deák Ferenc = Századok, 60. 1926. 449–461. p.
- 33 Béres Katalin: Deák Ferenc születésének centenáriuma Zala megyében = Pannon Tükör. 203. 2. 42–43. p.
- 34 U. o. 42. p.
- 35 U. o. 43–45. p.
- 36 Kunics i. m. 55–56. p.
- 37 Béres i. m. 45. p.
- 38 U. o.
- 39 U. o.
- 40 Eötvös Károly: Deák Ferenc és családja. I–IV. köt. Bp.. 1904. ld. még 5. sz. jegyzet
- 41 ld. Béres Katalin – Kiss Gábor: Csány László kultusza Zala megyében = Kossuth kormánybiztosa, Csány László 1790–1849. [Zalai Gyűjtemény. 30.] Zalaegerszeg, 1990. 289–315. p.
- 42 A zalaegerszegi m. kir. állami Deák Ferenc Főgimnázium XXVIII. értesítője 1923–24. iskolai évről. Szerk. Péterfy Béla. Zalaegerszeg, 1924.
- 43 Csák Árpád: Deák Ferenc Múzeum = Zalamegyei Ujság. 1925. nov. 22. 1. p.
- 44 Pesthy Pál: Deák Ferenc hagyatéka = Zalamegyei Ujság. 1926. jan. 29. 1. p.
- 45 Kunics i. m. 56–57. p.
- 46 Borbás György: A millennium szobrásza, Zala György 1858–1937. Budapest, 1999. 76–79. p.
- 47 Zalamegyei Újság. 1928. okt. 16. 1–2. p.
- 48 V. ö. Pach Zsigmond Pál: A dualizmus rendszerének első éve Magyarországon. = Századok. 1955. 1. 36. p.

- 49 Emlékkönyv a Zrínyi Miklós Gimnázium fennállásának 100. évfordulójára 1896–1996.
Szerk. Németh László. Zalaegerszeg, 1996. 25. p.
- 50 Kunics i. m. 56. p.; dr. Németh József szíves közlése
- 51 T[örök] A[ndrás]: Már nem név nélkül = Zalai Hírlap. 1970. ápr. 9. 5. p.
- 52 Baranyai György és dr. Németh József szíves közlése
- 53 Degré Alajos: Száz éve halt meg Deák Ferenc = Zalai Hírlap. 1976. jan. 25. 7. p.
- 54 Képes tájékoztató a zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei Könyvtár névadó ünnepsége
rendezvényeiről. Szerk. Horváth Ferenc, Baranyai György. Zalaegerszeg, 1988.
- 55 ld. 10. sz. jegyzet.

Dokumentumok

1.

Nagy Kanisáru. September 7-dikén 1817. – Másokkal is éreztetni óhajtjuk azon örömet, melyet bennünk a kegyes Oskolák Rendének tagjai élesztettek; kik Hazánk reményeivel, a tanuló Ifjúsággal, tett munkásságokat a' közönséges próbatételek idején oly annyira kimutatták, hogy a vigyázó szülék, s több érdemes Halgatók tellyes meg-elégedéseket egygyező hanggal jelentették. – Különös figyelmességet érdemes Aug. 31-dik napja, melyen a fent nevezett nevelő Urak Rendjeik Szerzőjének, Sz. Calasantiushnak ünnepét szentelték: reggeli, s dél-esti pompás Isteni szolgálat után 5 órára a körül lévő Fő nemesség, s Városunk érdemesebb tagjai egy tágosabb kivilágított tanuló házba öszve gyűltek, kik előtt a Hely-béli Director Urnak neve napját pásztori deák versekkel ültette az Ifjúság. – Ezt követte a' „Talált gyermek” nevű játék honi nyelven, mely a Tanulókhöz alkalmaztatva, több hasznos változásokkal, s toldásokkal másítva, elő adatott. Mód nélkül gyönyörködtette ezen tárgy a' hallgatókat; megmutatta itt T. Nagy Péter 4-dik Oskolabéli Tanító Ur, mit tehet a gyenge korban is a fáradhatatlan szorgalom, mert közönségesen az egész játékot jó izléssel, de különösen a főbb személyek (Inkey Edvard, Deák Ferentz, Kámán György, Dervarits András, Chinorányi József Nemes Ifjak, és Komáromi János) oly készséggel játszották a személyeket, hogy mindegyik köztapcsolásra méltónak találtaték.

Előbeszédet mondott a fellebb említett Deák Ferentz, melyben megmutatta ezen gyakorlásnak a Tanulókra kiterjedő hasznát. Az Oskola egy minden nemesebb mesterségekre tanító műhely. Végre bérekeszté a Játékot Inkei Edvard, ki végbeszédjében az előjárók eránt illő háladatosságot; a tökéletesítésnek szent érzését, oly férfiúi bátorsággal, helyes kimondással, s tiszta magyarsággal csepegetni látszott a szivekbe, hogy a nagy érdemű hallgatók mindnyájan megelégedve s öröm özönnel távoztak el. Áldja környékünk azon Tanítót, ki nevendékjeinket a szokott tudományokon kívül ily módon üres óráiban tökéletesíteni iparkodik; áldja a Szerzetét.

[Hazai s Külföldi Tudósítások 1817. Mind-Szent-Hava (október) 25-ik napján; 2. köt. 34. sz. 266–267. o. Közli: „A Tekintetes Megye Közönségének alázatos szolgálja...” Dokumentumok Deák Ferenc életéből. Írta, szerk.: Kiss Gábor, Molnár András. Zalaegerszeg, 1988. 15–16. p.]

Észre vételek
Az urbarialis tárgyra nézve.
(In Re. Urbaii.)

A' Földes Urak', és Jobbágyok' viszonyos kötelességeiknek meghatározása egyik legfőbb tárgya a' Polgári Törvény hozásnak; mert egyenesen ettől függ a' számos terheket viselő adózó nép sorsának boldogsága; annyiival nagyobb figyelmet érdemel pedig Hazánkban ezen tárgy, mert nincs elég világos törvényünk, melyt az elegendő bizonyossággal meghatározta volna. Az eddig sinór mértékül szolgáló Urbariumot csak ideiglen fogadta el az 1790-dik esztendei Ország Gyűlés, minden az oltá támadott kérdéseket pedig Felsőbb Parancsolatok intéztek el gyakran olly móddal, hogy azok tartalma az Ország sérelmei között fölterjesztett panaszokra is méltó okot adott. – Szükséges tehát valóban; hogy már valahára e' tárgyban nálunk is bizonyos, meghatározott, világos, és kielégítő Törvények hozattassanak.

Kétféle szempontból lehetne az adózó nép nagyobb részének sorsát megalapított Urbarialis rendszabások vizsgálgatására kiindulni, – mert vagy azt lehetne kérdezni: milyen változtatások emelnék leginkább a' Jobbágyok boldogságát? ha bár ezen változtatások némelly áldozatokkal volnának is össze szöve, ha bár általok Polgári szerkesztetésünk' némelly részei más, de igazságossabb formába lennének is öntve; kérdezni lehetne továbbá, mennyi befolyással volnának ezen áldozatok Nemzetünk közös erejének gyarapodására? és millyen következtetéseket szülnének azok hazánk' általános boldogságára nézve? ha bár egy kisebb résznek mostani jussai csorbulást szenvednének is, – végre kérdezni lehetne még azt is, kiktől kellene leginkább e' részben áldozatot kívánni? és ez volna talán az egyik szem pont, mely az Országos Kirendeltségnek Polgári szerkesztetésünk alapos törvényeihez szabott munkáját nagy részben megdöntené, de sok ezerek ohajtásának megfelelné. – A' másik szem pont szorosan követi polgári szerkesztetésünk Törvényeinek sinór mértékét, javított változtatásokat ez is kíván, de csak úgy, hogy a' Törvényben gyökerezett jussoknak, és a' vagyonbéli közbátorságnak szentsége csorbulást ne szenvedjen általok, ez tehát csak határok között ujjit, nem sérti az egyik részt; hogy a' másoknak bajait orvosolja, nem veszi el akaratjok ellen a' tehetősebbektől; hogy a' szegényebbek' inségén segíthessen, egyszóval nem áldozatokról, hanem kötelességekről szól, mert a' fentálló Törvények által kötve vagyon.

[Zala vármegyének az országos kiküldöttségnek rendszeres munkáira tett észrevételei. Zalaegerszeg, 1832. 19. p. Részlet. Teljes terjedelmében közli: „Javítva változtatni.” Deák Ferenc és Zala megye 1832. évi reformjavaslatai. ZGY. 49. Szerk. Molnár András. Zalaegerszeg. 2000. 42–79. p.]

Tekintetes Karok, és Rendekek!

Eljártunk a' törvényhozásnak szép, de nehéz pályáján, melyre minket a' Tekintetes Rendekeknek kegyes bizodalma méltatott, 's ime le léptünkkel tellyesítjük tisztünknek végső kötelességét, számot adva tetteinkről, 's azon igyekezetről, mellyel a' bizodalomnak megfelelni, a' kegyességet meghálálni törekedénk.

Első, miről szóllanunk kötelesség, 's ön keblünk' legforróbb érzete ösztönöz, nyelv, és nemzetiség; mert ezek a' Nemzet legszentebb tulajdonai, 's legfőbb kincsei. – Őseink a' hajdankornak véres háborgásai között hazát keresve, hazát, és szabadságot védve, nyelv, és nemzetiség ügyében keveset ténének. – Tőlök a' pusztító háboruk szakadatlan folytában majd minden óra vér áldozatot kívánt, harczok' veszélei foglalák el gondjaikat, 's figyelmök egyébre nem igen terjedett. Europa példájára felvette a' Magyar is Róma holt nyelvének jármát, – deákul irattak Törvényei, – Fejedelme deákul írta rendeleteit, – deákul osztotta kegyeit, egyszóval a' Nemzet nyelve itt is az idegennek rabja lett. De midőn Europa' más nemzetei lerázták már a holt idegen nyelvnek sulyos rabigáját, a' Magyar hátra maradt még, sőt igen sokan fonák lelkesedéssel ölelték az idegen jármot, melly az édes honi nyelvet a' Törvényekből, az ítélő székektől, a' köz igazgatásból, 's a' nevelésből majd nem egészen számkiveté.

Ujjabb veszély fenyegette Nemzetiségünket a' mult század végén, midőn az önkénynek törvénytszegő hatalma egy más idegen nyelvet hozott bé a' köz igazgatásnak minden ágaiba. Ekkor már keserű panaszra fakadva fájdalmas érzéssel szóllalt fel a' Nemzet, de nem a' honi nyelvnek elsőségét sürgette, hanem ekkor is a' szinte idegen deák nyelv mellett emelte fel panaszló szavát. A százados megszokás zsibbasztó hatalmának rabjai, kiknél a' deák nyelv képzelt szükségé vált vala, még akkor, sőt az után is sok hosszú éveken keresztül azt állították: hogy a magyar nyelv sem törvényhozásra, sem köz igazgatásra nem alkalmas, azomban naponként növekedett azoknak száma, kik mélyen érezve a' sok százados mulasztásnak káros következeit, fáradhatatlan munkássággal emelték a' honi nyelvnek virágzását, meglett a' méltatlan vád is czáfolva, 's naponként általánosabb lön azon meggyőződés: hogy lehet is, kell is magyarul alkotni a' Törvényt – Már 1790-ik esztendő óta minden Ország Gyűlése buzgó lelkesedéssel sürgette a' honi nyelv' emelését, 's történtek is fontos előre lépések, különösen az 1825, és 1830 esztendei Ország Gyűléseken, mellyek a' jövendőnek utat törve biztos reményt nyujtának gyorsabb, és sükeresebb halladásra.

[Deák Ferenc – Hertelendy Károly: Országgyűlési követjelentés. Részlet. Zalaegerszeg, 1836. 2 ML. kgy ir. 1836: 1018. Nyomtatott változat. Közli: Deák Ferenc: Válogatott politikai írárok és beszédek. I. vál. Molnár András. Bp. 2001. 127–166. p.]

Tekéntetes karok és rendek!

Egy év fordulattal ezelőtt századokig lenyomott állapotunk okozta szorult kebellemmel, de egyszersmind legbuzgóbb a tekintetes karok és rendek kegyességében gyökerezett bizodalommal járulánk e megye nagylelkű közönségéhez számnélküli bajainknak az országgyűlésen leendő törvényes orvosoltatásáért. Hála a tekintetes karok és rendek igazság szellemének, kéréseink helyeselve, pártoltatva és az országgyűlésre küldött nagytekéntetű követuraknak előlmozdított végett utasításba adatva lettek.

A legmélyebb örök időnkig tartó hálaérzet fogja el szíveinket, midőn a legközelebbi 1839/40 esztendei országgyűlésnek hitsorsosinkat tárgyzó – az egész mívelt világ részvevő figyelmét ébresztő eseményeire visszaemlékezünk, örömmel tapasztaltuk s mint egy szebb jövőnkön biztosítottául vesszük, hogy az alkotmányos magyar nemzet, amellynek, hogy szülöttjei vagyunk, magunkat szerencséseknek tartjuk – legforróbb kebellemmel fogá fel az emberiség eszméjével öszeegyeztethetetlen, s azért visszás és igazságtalan jelen állásunkat, és legkegyelmesb felséges királyunk elébe terjesztvén, több részben törvényes orvosoltatást nyertünk.

Szent kötelességnek tartjuk azért mi, kik a többi magyar hitsorsosink fellet abban szerencsételtünk, hogy polgári ügyünk éppen a tekintetes karok és rendek képviselőiben a leglelkesebb, legfogatosb, az egész haza előtt egyetlen fényben ragyogó pártolókra talált. Hogy a tekintetes karok és rendeknek mint sérelmeink eddigi orvosoltatása első kútfejének legmélyebb, örökön tartó köszönetünket ki nyilvánítsuk, és végezetül a tekintetes karok és rendeknek keblünk azon legbuzgóbb feltételét kijelentsük, miszerint nemzeti, erkölcsi, tudományos és művészeti halladásban naponkint méginkább törekedni vágyunk, hogy a felséges király és a magyar nemzet kegyelmére méltatva még fennlévő számos sérelmeink törvényes orvosoltatását elérjük.

Kik is a tekintetes karok és rendek kegyességét, pártfogását kérve legmélyebb tisztelettel vagyunk a tekintetes karoknak és rendeknek alázatos szolgálói
Zalaegerszegen, július hó 27-én 1840.

Zala vármegyei izraeliták

[ZMKL. IV. 1/b. 1840. júl. 27. N° 1678. Közli: A Zala megyei zsidóság történetének levéltári forrásai 1716–1849. (ZGy. 52.) Sajtó alá rend.: Németh László. Zalaegerszeg, 2003. 151–152. p.]

E hó [május] 23-án alig pirult föl a hajnal, s már Hegyi Énok t[ábla]-bíró úr városi erdők szomszédságában lévő ságodi regényes erdejében szép foglalatoss-

sághoz láta, hogy e gyönyörű nap kellemeit élvezni akaró Zala értelmes részének s lelkes szépeinek a megveszerte kedvesen hangzó Deák Ferencz tiszteletére szentelt nagy májusünnepséget rendezhessen...

E pompás vigalmon megjelent nagyszámú vendégek fél hétre estelizni kezdvén, a gazdagon terített asztalok körül végáldomásul poharak ürítették Deák Ferenczünk, jelenvolt első és második alispánaink, m[é]l[tósá]gos Horváth János aranykulcsos, báró Puttheány József, Csányi László és az egész együttartó értelmes rész egészségéért, s harsogott az erdő a szünni nem akaró éljenkiáltások miatt. Ezeket követték több számtalan áldomáspoharak, közöttük legtöbb az ünnep szeretett fia, Zala csillaga D[eák] F[erenc] egészségéért. A vigalom tíz óráig tartott. Öröm volt szemlélni derült kedvét Zala hölgykoszorújának az egész ünnepély alatt. A vigalom bevégeztét egy jeles tűzijáték előzte meg, Árvay István tiszti alügyész csinos és czélszerű elrendezése szerint. A legürben nagy durrogás közt elpattogó s tündé-nyű csillagokká változó röppentyűk, görögtüzek, tűzkúpok, vezuvhegy s végre a tűz között tündöklő: Éljen Deák Ferencz világítás kellemes szemléletül szolgáltak a fényes társaságnak. – És így végződék ez emlékezetes ünnep, melynek édes emléke soha nem alszik ki a jelenvoltak szívéből, hanem a fiak és unokák ajkain átszálland az utókorra, szívemelő mondakép lelkesítve a serdülő zalai unokát a hon nagy férfiainak tiszteletére.

[Részlet: „Honderú” (1843. 748–749. o.) Közli: „A Te-
kintetes Megye Közönségének alázatos szolgálja...” Doku-
mentumok Deák Ferenc életéből. Írta, szerk.: Kiss Gábor,
Molnár András. Zalaegerszeg, 1988. 27–28. p.]

6.

Kedves Barátom!

A ki figyelemmel kísérte azon izgatásokat, melyek a' házi adó aránylagos részének a' nemesség általi elvállalása ellen megyénkben történtek, alig fog kételkedni azon: hogy az igazgatóknak nem csekély része, és pedig éppen azok, ki nyilván vagy titkon leg több befolyást gyakorolván, ösztönt és leletet adtak az indulatos mozgalmaknak; nem a' házi adó miatt léptek fel, hanem leginkább személyem elleni gyűlölségből vagy bosszúból követtek el mindent ezen életkérdésnek meg buktatására. Nem küzdöttek volna ők az adó miatt olly keserű elszántsággal, mert hiszen jól tudták: hogy az adónak el vállalása mellett ezen ország gyűlésén fájdalom még többség sem leend, ők csak én velem akarták éreztetni hatalmuknak sullyát, ők csak azt kívánták: hogy én az országgyűlésén jelen ne legyek, 's hogy a' személ-t megdönthessék, a' leg szentebb ügyet támadták meg, mert előre meg valának győződve, hogy az adó kérdésének megbukása után a követséget elveimnél fogva el nem vállalhatom. Izgattak tehát Ők nyilván és titkon az adó ellen, 's izgatásaik közben egyszersmind ellenem is nyilván és titkon annyi

gyűlötséget, oly nagy ingerültséget szórtak el a' tömegek között; hogy midőn április 4-én, a megye rendjeinek többsége okainkat harsány felkiáltásokkal ledörögve az adó kérdését elbuktatta, ugyan azon többség engem az ország ellenségének tekintett, 's nem kevesek valának kik többször és több helyen nyilván Haza árulónak hirdettek.

De Istenemre mondom! mind azok, mik egyedül Személyemet illették, engem nem sértettek, mert a' tiszta ön tudat, és a' jobb emberek rokon érzelmei el tompították a' bosszúnak és gyűlölségnek ellenem szórt nyilait; – hanem fájt, ki mondhatatlanul fájt lelkemnek az: hogy személyem miatt az ügyet támadták meg elleneim, s bár ön vétkem nélkül, de talán miattam bukott e' megyében azon kérdés, melly nemzeti kifejlődésünkre, 's Hazánk egykori felvirágzására az első és leg fontosabb lépést foglalta magában.

[Deák Ferenc levele Kerkápoly István első alispánhoz. Kehida. 1843. aug. 29. Részlet. Közli: „A Tekintetes Megye Közönségének alázatos szolgája...” Dokumentumok Deák Ferenc életéből. Írta, szerk.: Kiss Gábor, Molnár András. Zalaegerszeg, 1988. 29–31. p.]

7.

„Lelkem mélyéből mondom... hogy másképen cselekedni, mint cselekedett, erkölcsi lehetetlenség volt, s én legalább azt tartom, hogy megszűnt volna politikai jellem lenni, ha máskép cselekszik; amint kegyetek is megszűntek volna politikai karakterek lenni, ha függetlenül azon tekintettel, vállalja-e Deák vagy nem a követséget, minden lehető el nem követtek volna, hogy Zala becsülete helyre álljon. Ez nyerve van, s így amennyiben a dolog kegyeteket illeti, a győzelem is teljes, s az objektív cél is eléretett.

Én psychologice igen meg tudom fogni kegyetek ingerültségét, de legyen szabad emlékeztetnem, hogy a közügy előtt minden személyes érzelemnek háttérbe kell vonulni, ezt kegyed bizonyosan szintűgy érzi, ha lehet még melegebben érzi, mint én, s miután ez így van, engedje kérdeznem; nyer-e vagy veszít a közügy ha kegyetek most Deák ellen nyilvánosan kikellnek, s ötet gyöngének, oktalanul makacsnak, s karakter gyarlónak fejtik? (...)

Istenért mi haszna lehet annak a közre, a hazára, ha önök Deákot nyilván megtámadandják. Most Önök tisztán állnak Isten, hon s ön lelkiismeretök előtt, mint a hazánk hű bajnokai. Szórjanak cél nélkül rosztalást Deák fejére; ön érzelmeiknek fognak hizelegni, de – engedjen oly magasztos jellemhez, minő az önő férfias őszinteséggel szóllanom – nem fognak tisztán állani sem Isten, sem a hon előtt.”

[Kossuth Lajos levele Csány Lászlóhoz. Pest. 1843. szept. 15. OLM 103. 21. cs. A levelet idézi: Molnár András: Csány László a zalai reformellenzék élén. = Kossuth Kormánybiztosa Csány László. 1790–1849. (ZGY. 30.) Zalaegerszeg, 1990. 45. p.]

Ipar és szorgalom boldogítja a népeket; hogy mi ezekben hátra vagyunk, senki sem tagadja, de hátramaradásunk okát sokan sokféleképpen keresik. Egyik azt mondja: a múlt idők mostohasága; a másik: nem, hanem a kormány; a harmadik: ez sem, hanem mi magunk vagyunk okai hátramaradásunknak. Mindeniknek igaza van, legigazabbja mégis annak, ki mindezeknek összefolyásában találja az egész okot. Vannak minden időnek saját kötelességei: apáink páncélban fizették le a hazának tartozásukat; de míg ők nem egyedül tűzhelyökért, hanem egész Európáért küzdött nehéz harcokban évek hosszú során szívök vérért folyatták, addig más nemzetek a béke olajága alatt az ipar és szorgalom pályáján előrehaladtak. Megtették tehát apáink, amit tenniök kelle, mert hazát tartottak meg és hagytak hátra nekünk. Azonban igen rosszul vélekednék, ki azt hinné, hogy csak harcok zivatarra sodorhat el egy nemzetet; van még egy más, lassúbb, de disztelen és aljas nemzeti halál is: a közelszegényülés vagy nemzeti sorvadás. Ettől hazánkat megóvni a jelen időnek föltétlen parancsa, nekünk legszentebb kötelességünk, legmagasztosb honfitisztunk. Mennyire elszegényült e nemzet, mutatja az, hogy alig van már hazánk földén adóssággal nem terhelt jelentékeny család, holott csak ötven évvel ezelőtt a magyar családok még jól bírták magukat, és mivel az egyes polgárok gazdasága összevéve teszi a nemzeti gazdaságot, akkor az egész nemzet jól állott. 1802-ben Ausztria gyárokat állított, a magyar pedig könnyelműleg pazar fényűzésnek adván át magát, a pénz nagy mennyiségben vándorlott át a haza határain, sokkal nagyobbban, mint kebelébe vissza. Csak pamutszövetekért évenként 17 millió szívárgott ki, és így több, mint amennyi minden fő árucikkünkért visszajöhetett; mi természetesebb tehát, hogy nekünk mindig szegényülnünk és a nemzeti sorvadás azon stádiumára kellene jutnunk, melyen jelenleg tengünk. Mely gazdaság évenként többet kiad, mint bevesz, annak előbb-utóbb tönkre kell mennie; éppen így áll a nemzetek sorsa.

A fényűzés minden más országnak áldás, csak a magyarnak átok; átok azért, mert csak innét szívja külkezekbe a pénzt, míg más országokban a gazdagok jövedelmöknek fölöslegét iparúzó honfiaik kezébe rakják, miáltal az ipart és szorgalmat előmozdítva, a mesterségek tökélyesítésére rugonyt, a belfogyasztás szaporodására hathatós eszközt és a pénznek a nép minden osztályai közötti elszéledésére alkalmat szolgáltatnak. Ezen nemzeti átok elhárítása végett alakult a Védegylet...

[Deák Ferenc beszéde a Védegylet zalaszentgróti fiókjának megalapításán. 1845. febr. 9. Részlet. = Pesti Hírlap. 1845. márc. 30. A beszédet közli: Deák Ferenc. Válogatott politikai írások és beszédek. I. Vál. Molnár András. Bp. 2001. 446–449. p.]

Kedves Sógor!

Pozsonyba érkeztem március 20-án délután 1 órakor, s itt mindent lázas állapotban találtam. Már akkor a közteherviselés s az úrbéri viszonyok megszüntetése mind a két tábla által elfogadtatott. Pesten minden a legnagyobb izgatottságban volt; sok követ az úrbéri viszonyok megszüntetése iránti törvényjavaslatot azonnal megküldötte a megyének, sok megye azt a jobbágyoknak kihirdette, s így mikor én ideérkeztem, már semmit javítani, igazítani nem lehetett. Sokan a főrendek közül, s maga a nádor is, felszólítottak, hogyha lehet, eszközöljek valami változást az úrbéri viszonyok iránti törvényben; de én kijelentettem, hogy ezen rögtönzését a törvényhozó testületnek éppen nem helyeslem ugyan, s nem is vagyok arról meggyőződve, hogy azt éppen így tenni szükséges lett volna; de miután ez megtörtént, miután a törvényjavaslatot mind a két tábla egyhangúlag elfogadta, miután azt sok megyében kihirdették, minden lépést veszedelmesnek tartok, s elvenni ismét az adottat egyenesen annyi volna, mint öldöklő parasztháborút előidézni. Csütörtökön kaptam meg a credentionálist (*megbízólevelet*), s még aznap kerületi ülésbe mentem, hol éppen azt akarták elhatározni, hogy az ősiség az uti possidetis alapján eltöröltetvén, még a zálogokat se lehessen visszaváltani; ezt csakugyan meggátoltam, s a határozat az lőn, hogy az ősiség eltöröltetvén, a minisztérium készítsen új polgári codexet. Pénteken fölmentem Batthyány Lajossal Bécsbe, eszközölni a felelősség körének meghatározásáról szóló törvény felsőbb helybenhagyását, s onnan csak ma délben jöttünk vissza. Sokat futkostunk, kértünk, okoskodtunk, fenyegetőztünk a főhercegnél; sükere fáradozásainknak nem volt ugyan tökéletes, de mégis reményt nyújt, s a holnap érkezendő válaszból lehet, úgy hiszem, valami jót csinálni.

[Deák Ferenc levele Oszterhueber Józsefhez. Pozsony, 1848. márc. 28. Részlet. Közli: Deák Ferenc: Válogatott politikai írások és beszédek. I. Vál. Molnár András. Bp. 2001. 497–498. p.]

Kedves Sógor!

Tegnap este érkeztem Bécsből; tagja valék azon küldöttségnek, melyet a magyar országgyűlés az ausztriai országgyűléshez küldött, s melyet a bécsiek el nem fogadtak. E tárgyról nem írok, mert a hírlapokból fogod olvasni, mit róla tudni érdemes.

Több leveledre nem válaszoltam, és most már elmondhatom okát. Hónapok óta kínos aggodalomban élek itt, mert hónapok óta láttam, miként dolgozik titkon és nyilván egyik rész az alkotmányos szabadság és nemzetiség megdöntésén, s mi-

ként segítik ezeket törekvéseikben akaratlanul azok, kik forradalmi térre lépni, forradalmi lépéseket előkészítgetni óhajtanak idétlen könnyelműséggel, s kik talán csak most sejtik, hogy számításaik a nemzet erejére s a nép rokonszenvére alaptalanok voltak.

Így álltam én e kettős erőnek vesztes működései között; fokról fokra közelíteni láttam a veszélyt. Szóltam, figyelmeztettem, de sikertelenül, míg végre bekövetkezett, mitől minden pillanatban rettegettem.

Ilyen lelkiállapotban nem mertem, nem akartam neked írni. Kebledbe öntsem-e azon keserű aggodalmakat, miket én tápláltam? Nehezítettem volna minden órát; megtörtem volna közléseimmel, aggodalmaimmal erődöt, melyre neked is oly igen szükséged volt; s mindezt haszon nélkül magadra és a közügyre, mert az eseményeket, miket mások idéztek, vagy segítettek elő, mi megállítani, vagy bármi részben változtatni, nem valánk képesek. Sokkal inkább éreztem, mennyire kínos, fájdalmas azon állapot, melyben az ember naponkint, óránként közelíteni látja a veszélyt, mely a haza függetlenségét elsodorja, mint hogy ne tartózkodtam volna mindazt, mit láttam s tapasztaltam, s mi nálam ez aggodalmat majdnem bizonyosságra emelte, veletek is közölni, s kebletekben az aggódó sejtelmeket annyira kínos bizonyossággá emelni.

Akartam írni szárazon, és mellőzve állapotunk fejtegetését, de az meg lehetetlen volt. S így inkább szemrehányásoknak tevém ki magamat, semhogy azon párányi lelki nyugalmat, melyet talán tápláltatok, elraboljam tőletek.

Azt írod, lépjek vissza ismét a minisztériumba, s a haza szent nevére kérsz, hogy ezt cselekedjem.

Vagy nem ismered még most sem a dolgok állását, vagy nem gondolkoztál komolyan.

Én a minisztériumból kiléptem, midőn az felbomlott, mert az udvarnak (a minisztérium megkérdése nélkül s ismételt előterjesztése ellen) követett politikája mellett, ha csak részese nem akart lenni azon politikának, fenn nem állhatott...

[Deák Ferenc levele Oszterhueber Józsefhez. Pest, 1848. szept. 22. Részlet. Közli: Deák Ferenc. Válogatott politikai írások és beszédek. I. Vál. Molnár András. Bp. 2001. 580–582. p.]

11.

Kedves Barátom!

Kérés az első szó, mit utolsó együtt létünk óta Hozzád intézek. Csertán Sándor, ki a forradalom alatt Zalában kormánybiztos volt, 6 évi fogságra s javainak elvesztésére ítéltetett. Sorsa ezen embernek kimondhatatlanul szíven fekszik, nem csak azért, mert ifjúkori szíves jó barátom, se azért, mert e megyére valóságos áldás volt, hogy őtet a becsületes jellemű szelíd férfit s nem más indulatosabb embert küldöttek ide azon zavaros időkben kormánybiztosnak. Ő sokáig vona-

kodott e kiküldetést elfogadni, kérés, reá beszélgetés sőt a hatalom akkori fenyegetései nem ingatták meg határozott nyilatkozatát, hogy ő semmi e féle küldetést el nem fogad. Ha nem midőn Csány László akkori miniszter ki néki rokona volt, azt hozta fel; hogy ha ő a kormány biztosságot Zalában el nem fogadja, Ujházy László fog ide küldetni, – s midőn Csány esdekelve kérte, hogy vonakodása által ne tegye ki Zalát s ottani rokonit, azon indulatos, tulságos ember dühöngő proconsul-ságának, Csértán végre elsodorva engedett, s a küldetést sok küzdelem után el fogadta. Szelid természete s el járása sok vértől, veszélytől, anarchiától mentette meg a megyét, s midőn a királyi hatalom ereje még nem vala képes minket a veszélyes zavarok ellen oltalmazni, ő volt ki emberiség tekintetéből el fogadott állásával nagy részben meg óvta e megyét a forradalomnak sok más helyeken dühöngő borzalmaitól.

Mit lehetne most ezen férfiu sorsának enyhítésére cselekedni, azt én nem tudom – de a legmelegebb bizalommal arra kérlek, a Szerencsétlennek nejét s testvérét, kik Hozzád fordulnak, segítsd tanácsoddal, – s tégy mit tenned állásod s a körülmények engednek. Ugy teszem kezeidbe ezen ügyet, mint testvérem ügyét tenném testvérnek kezeibe.

Nem kérek bocsánatot ezen talán terhes kérelmemért, mert ez által sérteném szíves barátságodat, s tudom, hogy ha sükere nem leend óhajtásaimnak, azt csak a szigorú lehetetlenségnek tulajdoníthatom.

Isten veled kedves barátom. Szíves barátainkat üdvözzöld nevemben s légy oly szíves irántam, mint minő meleg tisztelettel s érzellemmel én vagyok hű barátod

Deák.

[Deák Ferenc levele Szőgyény-Marich Lászlóhoz, a birodalmi tanács tagjához. Kehida. 1852. nov. 6. ZML. Letétek. 5685 Közli: „A Tekintetes Megye Közönségének alázatos szolgálja...” Dokumentumok Deák Ferenc életéből. Írta, szerk.: Kiss Gábor, Molnár András. Zalaegerszeg, 1988. 37–38. p.]

12.

Kedves Sógor!

...Azt írod, az ország reám néz, tőlem vár. Szerencsétlenség az országra is, reám is, ha ez így van, mert a baj súlyosabb, semhogy én vagy más abból megmenthetné a hazát, és én magam is szívesen mennék azon ember után, ki erre némi valószínűséggel kecsegtető utat tudna mutatni.

De nem írok e tárgyról bővebben, mélyebben nem ereszkedem. Köteteket lehetne összeírni, s az egésznek vége mégis csak annak bizonyítgatása volna; hogy én nem tudok tanácsolni, segíteni. Ezekből is, úgy hiszem, érteni fogod, ha nem az

egész helyzet mibenlétét is, de legalább annyit, hogy vulkán fölött ábrándozunk, s műlatjuk magunkat rózsaaálmok viruló képeivel.

E napokban voltak nálam Pest városának küldöttjei, felszólítva, hogy nyilatkozzam, ha ők képviselőnek megválasztanak, elfogadom-e a választást. Én legörömetesebb azt feleltem volna, hogy semmiféle nyilvános állást el nem fogadok, még a képviselőit sem. És mindamellett, hogy mély megtiszteltetésnek veszem a nemzet bizalmát, melynek azonban megfelelni nem leszek képes, mindamellett, hogy tudom, miszerint minden bajokat, mik így is, úgy is be fognának következni, nekem s az én távollétemnek tulajdonítanak sokan, ha a képviselőséget el nem vállalnám, mégis talán tagadólag válaszoltam volna; de azon körülmény határozott nálam, hogy könnyen fordulhatnak úgy a dolgok, miszerint a képviselői állás személyes veszéllyel is járhat, ez elől pedig kivonni magát ily nehéz időkben gyávaság volna. Kénytelen voltam tehát azt felelni, hogy igenis köszönöm a bizalmat, s azt elvállalom.

Zalából örömetesebb lettem volna képviselő, mert szülőföldem, politikai életem bölcsője, legszentebb visszaemlékezéseim színhelye; de azt nem mondhattam, hogy Zala részéről bárki által már fel vagyok szólítva, s már szavamat adtam, s így az első felszólítót vissza nem utasíthattam megbántás nélkül. Hiszem, hogy talán Zalában is megválasztottak volna, de a bizalom felszólítására tagadólag felelni nem voltam jogosítva.

Muraközt én előhoztam a császárnak, de ő semmi határozott feleletet nem adott. Azonban úgy hiszem, a visszacsatolás megtörténik. Batthyány, úgy hallom, gyűlést hirdet Zalában.

Isten veled, kedves sógor! Már sokat firkáltam, kezem fáradt, fejem fáj. Levelemet ne mutogasd mindenkinek; aggodalmaimat sokan nem értenék, s minek elijeszteni azokat, kik örömetesebb nézik a dolgot rózsaszínben. Barátomat szívesen üdvözőld nevemben,

hű barátod
Deák Ferenc

[Deák Ferenc levele Oszterhueber Józsefhez. Pest, 1861. január 9. Részlet. Közli: Deák Ferenc: Válogatott politikai írások és beszédek. II. Vál. Deák Ágnes. Bp. 2001. 29–33. p.]

13.

...Örömmel mentem Szent-Lászlóra, örültem megismerni a helyet, hol Deák Ferenc annyi időt töltött: hol tudhatá, hogy mindenkor őszinte és mély szeretet várt reá; testvére és sógora házánál.

Kit ne érdekelne a szoba, melyben Deák Ferenc lakott, a ház előtt a hely, hol finom faragványait készíté, a lombos négy gesztenyefa az udvaron, tanuja a politikai tényezők megjelenésének, előadásaiának; s a hely, honnét annyi éven át a nagy politika szálai vezették az országnak válságos fordulatait?

Osterhueber typusa volt a józan eszű magyar embernek, egész nap gazdaságában kocsizott; de régi szokás szerint, szereti a sok vendéget házában, s őszintén érdeklődik a közügyek iránt.

Megérkezésünk után, gyámapám rögtön bevezetett szobájába. Két ablakos, négyszögletes barátságos, mert napos kis szoba volt ez. Az ablakhoz léptem, s a félhomályban is lehetett látni, hogy közel van a falu útja, s egy-két bokor igyekezett azt eltakarni. A másik ablak felé pillantottam tehát s már indultam, midőn gyámapám visszatartott, s a dívánhoz vezetett. „Nincs ott se szép kilátás – mondá – a napokban majd elmegyünk az erdőbe.”

A szent-lászlói házat tulajdonképpen csak másnap láttam meg. Egyszerű földszintes nemesi curia, mely bizonyos új diszt kap, ha gyermeksereg népesíti meg, de ennek hiányában csak marad minden a fiatal élet lejártával a régiben, s talán csak ők, kik mindig benne laknak; nem veszik észre, mint hervad és lesz ódivatú körülöttük sok minden.

De nem is vehetik észre: Tiszta fény árasztja világát e házra e század első negyede óta, Deák Ferenc nagyságának fénye az... Két hétig voltunk Szent-Lászlón, s ez idő alatt, rokonok és vidéki ismerősök, tisztelgők közül számosat megismertem.

Egyik közölők Dőry Fanny, Botkáné; az kinek Deák Ferenc oly szép levelet írt. Légy vele szíves – mondá, midőn közeledni látta őt a másik szobából. Nagy nyájassággal fogadá őt, kinek arcában sok jóság, modorában szerénység fejeződött ki. Leggyakoribb vendégek valának a söjtöriek, s velők gr. Festetics Marie – utóbb, Őfelsége a királyné udvarhölgye. Midőn leírta Deák Ferenc a szomszédokat, azt mondta: szellemes kedves leány, kivel mindég szívesen elbeszélgetett...

[Széll Kálmánné Vörösmarty Ilona: Emlékeim Deák Ferenc politikai és magánéletéből. Budapest, [1926.] 112–115. p.]

14.

A nemzet nagy halottja, megyénk szülöttje, egykori volt tisztviselője és országos képviselője, a polgári legfőbb erény 's halhatatlan érdemekkel ékített

DEÁK FERENCZ

örök emlékének Zalamegye részéről szentelendő gyász-isteni tisztelet **Zala-Egerszegen f. é. február hó 7-én** délelőtt 10 órakor fog megtartatni. –

Miről a t: bizottsági tag urak azon megjegyzéssel értesítetnek, miszerint az említett napon a törvényhatósági bizottság kitűzött közgyűlése a gyász isteni tiszteleten leendő testületi megjelenhetés végett – délelőtti 9^{1/2} órakor fog megnyitvatni.

Kelt Zala-Egerszeg 1876 január 30.

Csutor Imre m. k.

alispán

[Zala vármegye törvényhatósági bizottságának gyászjelentése. Nyomtatvány.]

Deák Ferencz-szobor leleplezési ünnepélye

Zalamegye közönsége e mai napra a hála és kegyelet ünnepét szentelte Deák Ferencz emlékének s ime a mindnyájunkat egyesítő honfiúi áhitat benső érzete szellemkarral övedzi körül az emléket, mely egymagában ünnep, ünnepe az igazi honszeretet és polgári nagyság örök példájának.

Zalamegyéhez csatolta őt a földi lét első köteléke, a származás, melynek benső érzetét mindvégig hiven megőrzé, ezen kötelékkel forrasztá egybe évtizedeken át megyéje közéletével szellemi nagyságának kiapadhatatlan tárházát. Itt élt ő hatva, küzdve és alkotva létének választott és soha fel nem adott egyedüli szent céljaért, a haza és nemzete boldogításaért; a szent célért az ő bölcsességének gondjával megválasztott tárgyai szerint hangzottak fel e megye termében és jelen kegyelet helyén is meggyőző szónoklatai s midőn Zalavármegyének 1833 évi április hó 15-én tartott örökre nevezetes közgyűlésében országgyűlési követté megválasztatván a nemzet szóvivőinek vezéri karában foglalt helyet: azon időtől fogva annyi nehéz küzdelmek és súlyos megpróbáltatások közt letűnt korszakoknak minden fokán, mely nemzeti érdekeink válságát és veszélyeit avagy emelését és üdvös érvénysülését jelöli, ott ragyog az ő igazi nagyságának örök tiszta fénye, melyet sem a küzdelmek vihara, sem a megpróbáltatásoknak megrendítő ereje soha el nem homályosíthatott. Mert midőn a nemzet jogainak védelme és az átalakulás ezerszeres nehézségei közepett oly gyakran sötétült el politikai látkörünk és a kitűzött célhoz vezető utakat eltalálni oly kétes volt, Zala Deákjának mély államférfiai bölcsessége és fenkölt lelkének átható világa volt a biztos kalauz, mely a haza veszélyezett érdekeit a törvény, jog és örök igazság oltalmának megvívhatlan védvei közé vezette.

[Zalai Közlöny. 1879. szept. 4. 1. p. Részlet Svastics Benő alispán beszédéből.]

Tisztelt Polgártársak!

Sohasem reméltem azt a megtiszteltetést, hogy engem *képviselő jelöltségre méltassanak*. Nem reméltem azt fiatal koromban sem, abban a gyöngy korban, az életnek ama boldog szakában, a mikor az ábránd és remény ölelnek körül bennünket, annál kevésbbé remélhettem ezt most, *öreg koromban*, a lemondás és csalódások korában.

Életem vége felé járok, ebben *a kerületben születtem*, itt éltem le életem javát és *osztottam annak lakóival jó és balszerencséiben*, de közember voltam teljes életemben, a ki a közügyek terén nem szerepeltem, a kitől tehát szónoki szereplést, vezetést nem várhatnak, csakis egy *a haza boldogságáért* mindenét áldozni kész közkatonát láthatnak, a ki csak azt a zászlót nézi és azt akarja megsegíteni védeni,

a mely zászlót *e megye hallhatatlan szülöttje*, a haza bölcse, **Deák Ferencz** bontott ki és adott át az egymást felváltó vezéreknek azért, hogy az idők forгатagában, a csaták viharában diadalról-diadalra hordozzák.

Sajnos azonban, voltak a zászlótartók között olyanok, a kik azt megingani, meghanyatlani hagyták, de annak, a ki azt ezidő szerint, hála a Gondviselésnek, hivatva van hanyatlásából felemelni és végre biztos diadalra vinni, *Deák Ferencz legjobb és leghivebb tanítványának, a jelenlegi vezérnek* kész vagyok közkatonája lenni.

Programmom az, hogy Széll Kálmán hívének vallom magamat. Kötelességemnek ismerem a földmives és abban a közép osztály támogatását, mely az államnak legerősebb oszlopa, hogy ezeket a végpusztulástól megmentsük. Hasonlóképpen az ipar, különösen a tisztességes kisipar és kereskedelem előmozdítását, a mely a földmivelők érdekeivel egy láncszemet alkot, együtt osztoznak örömben és bánatban[...]

Tarányi Ferencz,
zalaszentgróti választó ker. szabadelvű pártjának
képviselőjelöltje.

[Részlet az 1901 őszén tartott országgyűlési képviselő-
választásra készített programnyilatkozatból.]

17.

Nagy Samu:
Deák Ferenc emlékezete

Nagykanizsa, 1903. október 17.

Telcs Ede művéről lehull a lepel. Deák Ferenc visszatért gyermekévei kedves helyére. Hol egykor gondtalanul kergette a lepkét és szötte az ifjukor rózsás álmait, emléktáblája fog állni, a hálás utódok kegyeletének maradandó jele.

Ünnepel ma az egész ország. Deák Ferenc mindnyájunké volt és emléke is mindnyájunké. Honfiak a hazaszeretet megtestesülését ünneplik a nagy férfiuban; becsületes emberek a becsületét, igazságosak az igazságát. Ünnepel minden erény, mert mindegyik kölcsönzött részt Deák Ferenc egyéniségének hatalmas épületéhez. Mi tiszteljük benne és követni kívánjuk a nemesre, nagyra önzetlenül törekvő polgárt, az arisztokrácia az ősi jogok tisztelőjét. A nemzet nagy fiát becsüli meg, az uralkodó a kiváló alattvalót. A lelki derékség minden fája egyesült, hogy megteremtse Magyarország egyik legnagyobb fiát. Ezért az ő nagysága oly általános, hogy minden őszinte ember megtalálhatja benne a maga ideálját...

Nagyságának nem a legkisebb jele, hogy – ha csak egy órára is – maga körül egyesíteni tudja Kanizsa széthuzó társadalmát. Kívánjuk, hogy ez a hatás marandó legyen, hogy kiket együvé tartozandóságunk tudata békében egymás mellett megtartani nem tud, egyesítsen bennünket nemesre, dicsre a nagyság szelleme és annak tisztelete. Deák Ferenc emlékének legyen méltó környezete ez a város.

[Zalai Közlöny. 1903. október 17.1. p. Részlet.]

S[ütő Károly?]:
Emlékezés

Előttünk ragyog a nagy szellemóriás önzetlen jelleme, az egész világ elismerte bölcsessége, hazafias kötelességtudása, sziklaszilárd jelleme, tüzes, demokrata gondolkodása, páratlan szerénysége, királytisztelete mellett lángoló szabadság-szeretete.

A régi puritán világ egyenes, igaz szívű magyar urának képviselője volt ő, a ki nagyra törését nem alantas önérdékének, hanem a haza boldogabb jövőjének javára fokozta.

Ezt tiszteli benne az egész világ, ezt tisztelik benne a politikai művének esküdt ellenségei is.

Ezért általános a mai ünnep, ezért vesz benn részt minden magyar.

A sivár jelenben lelkünk fölmelegszik mikor az ő ragyogó jellemére tekintünk. Örülünk, hogy gondolatunk, habár elköltözött, magyar abszolút nagysághoz szállhat most, mikor a nemzet vezér nélkül áll, mikor vezért nem tűr, mikor nagyságot nem ismer. Deák Ferenc szelleme, bölcsessége legyen e nemzet vezércsillaga!

Bárcsak ez a nagy ünneplő tömeg ne csak szónokoló, pózoló, ünneplő, irkafirkáló emberekből állana, a kik üres frázisokkal tömjéneznék a Te nagyságodnak!

Ha már egyszer politikád fölött hosszú évek óta cibálja egymást a magyar, szellemülne át legalább polgári, demokrata erényeidből.

Lennél neki ragyogó példa, hogy a királyhűséget ne tévessze össze a lakájszellemmel, hogy a kiegyezés és a lemondás között különbséget tudjon tenni, hogy a békés megállapodást ne tekintse a nemzeti törekvések sirjának, lássa benned, hogy a munka emel a halhatatlanságba, nem az üres külsőség, a nemesi előnév, a család-névnek y-nal való végzése, a kijárt ordó.

Az egyszerű, rendjeletlen kabátodban idézne maga elé az a sok cifrázkodó, hőhős földszitett ünneplő. Az intene, hogy komoly munka, polgári erény, puritán jellem, csendes munka, nemes egyszerűség, férfias kitartás, önzetlenség emeli naggyá a hazát és nagyokká ennek fiait!

[Keszthelyi Hirlap. 1903. október 18. Részlet.]

Pesthy Pál:
Deák Ferenc hagyatéka

Ötven éve pihen már Zala örök büszkesége, a haza bölcse az egységes Magyarországnak földjében; a hetvenkét vármegye táblabírájának hamvai a Kerepesi-úti temető díszes mauzoleuma alatt összekeveredtek azzal a humusszal, amelyet a

vármegyék szórtak bele a sirba, mindegyik egy-egy marékkal a magáéból. Fél százada, hogy hiába várja virágos szülőfaluja: Söjtör, töprengésének és hazafias bánatának tanuja: a kehidai árnyas park, nagy koncepcióinak már szintén multba merült színhelye: az „Angol királynő szálloda”, törvényhozói és közjogi tevékenységének fóruma: az országgyűlés. [...]

Pályájának ragyogó eredménye gyanánt kibékítette uralkodójával a nemzetet, félszázadra biztosította az ország kulturális, vagyoni, politikai előrehaladását, a magyarság nyugodt és fölényes térfoglalását és megszabta a fejlődés útját a messze jövő számára is. Liberális érzésű volt a szónak nemes és meg nem hamisított értelmében és ha a nemzetiségi kérdésben elfoglalt álláspontját és előrelátó utkijelölését tiszteletben tartották volna később az ország kormányzásában, aligha következett volna be a trianoni katasztrófa. Az elnyomó hatalomnak elkeserítő erőszakossága és az elnyomottak elkeseredett, végleteket kereső indulata közt az ő hazafias lelkiismerete és a jog védelme mellett való kitartása volt a szikla, amelyen megtörtött az elemek összezapása, az ő meggyőződésének rendíthetetlen filozófiája fegyvertelenül szerezte vissza mindazt, amit a fegyveres erőszak elvett.

[Zalamegyei Ujság, 1926. január 29. Részlet.]

20.

Jegyzőkönyv

Felvétetett Zalaegerszegen, Zalavármegye törvényhatósági bizottságának 1926. évi február hó 8-án tartott rendes közgyűléséből.

Elnöklő főispán a közgyűlést megnyitja és üdvözlí a megjelenteket. A jelenévők feljegyzésével dr. Kelemen János vrm. aljegyzőt, a felszólalni kívánók feljegyzésével pedig Dr. Tomka János aljegyzőt bizza meg. Elrendeli a II. pöttárgysor felolvasását, majd utána felkéri a közgyűlés tagjait, hogy új nemzeti imánkat a „Magyar Hiszekegyet” mondják utánna. Ennek megtörténte után elnöklő főispán Deák Ferencz halálának félszázados évfordulója alkalmából a következő beszédet mondotta:

– Decemberi közgyűlésünkön megemlékeztünk a legnagyobb magyar, Széchenyi István gróf korszakalkotó munkássága kezdetének százéves évfordulójáról. Most egy ötvenéves szomorú évforduló alkalmával forduljunk vármegyénk örök diszének, *Nagymagyarország* bölcsének, Deák Ferencz képéhez s annak halhatatlan emlékéhez, mint a polgári erények leghatalmasabb erőforrásához. Deák Ferencz rendkívüli képességének a közjó oltárára való feláldozásával nagy és gazdag tette nemzetét. De saját személyére megmaradt e nagy és gazdag nemzet szegény, köznapi anyagi gondokkal küzködő egyszerű polgárának. Áldozunk az „Öreg Tekintetes ur” emlékének ne szónoklattel, ne külsőségekkel, hanem azzal a szilárd elhatározással bensőnkben, hogy igyekszünk a tekintetes vármegyének te-

kintetes táblabírái lenni, szigorúak az erkölcsökben és a köznek önzetlen szolgálatában. Egyszóval teremtsünk megfelelő légkört Deák Ferencz fegyvereinek azért, hogy azok alkalmas pillanatban ismét diadalt arathassanak. Ezzel a fogadalommal hódoljunk emlékének.

[Részlet Zala megye törvényhatósági bizottsága ülésének jegyzőkönyvéből. A főispán dr. Tarányi Ferenc. Zala Megyei Levéltár. 1926. febr. 8.]

21.

A kehidai földmívesiskola Deák Ferenc szobrának felavatása

Julius 8-án szerény keretek közt, de annál szívrehatóbban folyt le Deák Ferenc Zala György hírneves szobrászművészünk által készített bronz mellszobrának házi szoboravató ünnepsége.

Ünnepélyes szentmise után kezdődött a kegyeletes házi ünnepély Deák Ferenc régi kuriájának fenyőkoszoruzta parkjában. A falu örege-íjja jelen volt és teljes számban vett részt a szoboravatási ünnepségen. Egymásután érkeztek a falu leventái katonás menetben, a községi tűzoltóság fegyvelmezett csapata, majd a község képviselőtestülete és urbéri birtokossági tanácsa s a falu és a környék áhitatos lelkü polgárságának nagy tömege.

Az ünnepély a Magyar Hiszekegy eléneklésével kezdődött, utána Éltető József földmívesiskolai igazgató rövid, de lelkes beszédben méltatta a nap jelentőségét, köszöntve az egybegyűlt ünneplő közönséget. Ezt követőleg Vass Ferenc esperes plébános mondotta el szoboravató ünnepi beszédét a tőle megszokott, hazafias hévvel és hivatottsággal. Szem nem maradt szárazon, amikor a község nagy jótevőjének s a jobbágyság alól való felszabadítójának érdemeit, igazságos, szerető lelkületét magasztalta és szívből fakadt szavakkal a község polgárainak – Deák Ferenc felszabadított jobbágysági utódainak – el nem muló kegyeletes érzületét tolmácsolta a Haza nagy fiának ércbe öntött emlékműve előtt.

A Szózat eléneklése után Ambrus János gazdasági tanár mély érzéssel egy alkalmi ódát szavalt, majd befejezésül a Himnusz énekelt el a közönség és a művészi bronzszobor előtt elhaladva sorban helyezték el koszoruikat és virágjaikat a megjelent testületek s az egyszerű falusi nép fiai, leányai.

[Zalamegyei Ujság. 1928. júl. 12. Részlet.]

22.

Zala megye Tanácsa Végrehajtóbizottsága
XIII. Népművelési osztály

Tárgy: Deák Ferenc szobrának eltávolítása
8771-13/1/1952. XIII.

Népművelési Miniszter
Képzőművészeti főosztály

Zalaegerszegen a város központjába egy park közepén áll Deák Ferenc szobra (bronzszobor), melyet Zala megye közönsége 1879-ben állított. A Megyei Pártbizottság, Városi Pártbizottság és a (városi) tanács, valamint a mi véleményünk is, hogy a szobrot a parkból távolítsuk el, annál is inkább, mert egyidejűleg a parkból kultúrparkot akarunk létesíteni.

A szobor alkotóját megállapítani nem tudtuk, Deák Ferencet előrenyújtott kézzel álló pózban ábrázolja szobor. [sic!]

Kérem, szíveskedjék a szobor eltávolításához az engedélyt sürgősen megadni.

Zalaegerszeg, 1952. május 19.

xxx [Hadnagy László?]
osztályvezető

[MOL. Népműv. Min. iratai XIX – 3-J – a 863-9-8/1952.]

23.

Leleplezték Budapesten a nagy magyar szabadsághős,
Kossuth Lajos szobrát

Elvtársak!

150 év telt el Kossuth Lajos születése óta. Elég idő arra, hogy emberek és eszmék feledésbe merüljenek. Kossuth Lajos kivételes nagyságának bizonyossága, hogy emléke ma is elevenen él népünk szívében, hogy eszméiből ma is meríteni tudunk.

Tiszteljük Kossuth Lajosban mindenekelőtt a forradalmárt, aki 1848-ban felvette a nemzet arcába dobott kesztyűt, nem hátrált meg, nem alkudott meg, nem egyezkedett az idegen elnyomókkal, hanem forradalmi eréllyel fegyverbe szólította népét, nem lapult meg, hanem szembenézett a viharral, bátran és merészen dacolni

mert vele... 1848–49-ben rá merte bízni a haza megvédését a tömegek erős karjára, nem riadt vissza a nép mozgósításától, mert a tömegekre támaszkodni.

...Tiszteljük Kossuth Lajosban az idegen elnyomók belső szövetségeseinek kérlelhetetlen üldözőjét, aki kész volt arra, hogy a hazaárulókat törvényen kívül helyezze, aki elrendelte birtokaik elkobzását, aki parancsot adott a Habsburgokkal egy húron pendülő tisztek és mágnások kitelepítésére az ország fővárosából... Tiszteljük Kossuth Lajosban tántoríthatatlan hűségét a magyar függetlenség eszméjéhez, aki a forradalom veresége után sem esett kétségbe, a 67-es gyalázatos kiegyezés után is kitartott rendíthetetlenül a magyar függetlenség programja mellett és egymagában uszott az ár ellen akkor, amikor egykori hívei mind cserbenhagyták, a magyar vagyonos osztályok mind behódoltak a Habsburg-királynak, akinek kezéhez magyar vértanúk ezreinek vére tapadt... Kossuth Lajost a vagyonos osztályok cserbenhagyták már a szabadságharc alatt, 1849 után pedig végleg elárulták. Kossuth megingathatatlan hűsége a nemzeti függetlenséghez nem a vagyonos osztályokban vert visszhangot, hanem a dolgozó osztályokban. A munkásosztály, a Kommunista Párt vezetésével, harcolva Horthyék fasiszta háborúja ellen, Kossuth eszméit elevenítette fel és szegezte szembe a hazaárulókkal.

[Zala. 1952. szept. 20. 1. p. Részlet Révai József beszédéből.]

24.

Degré Alajos:

Száz éve halt meg Deák Ferenc

1876. január 28-án, 72 éves korában halt meg. Negyvennégy éven keresztül állt a politikai harcok élvonalában, és küzdött az első csatasorban. Nevét – főleg halála után – zászlajára írta a „kiegyezési politika”, és egészen 1944-ig elvileg, de nem gyakorlatilag őt tekintette példájának a mindenkori polgári kormány. Emlékének már néhány év múlva szobrot állított Zala megye közönsége, de szerte az országban is sok helység. Szinte a lojális gondolkozás jelének tekintették, ha szobrot állítottak neki...

Miért tisztelhetjük ma Deák Ferencet, akit elsősorban országgyűlési és megyei közgyűlési szónoknak ismerünk, aki mindig az észhez szólt, nem tudott, nem is akart az érzelmekre hatni. Mestere volt a jogászi fogalmazásnak, úgy mondva meg az igazat, úgy fejtve ki törekvéseit, hogy azt ugyan megértette, aki odafigyelt, de abból sem a szónoknak, sem másnak baja nem történhetett.

Ez utóbbira tipikus példa Kossuth letartóztatása 1837-ben. Csányi László ekkor fulmináns beszédben vádolta a kormány törvényszegését, zsarnokságnak nevezve a kormány eljárását. E beszédnek egyedüli hatása az volt, hogy Csányi ellen is büntető eljárást indítottak, szerencsére eredménytelenül. Később Deák hosszú oldalakon bizonyította az eljárás törvénytelenységét, egyetlen sértő szót sem mon-

dott, de érvei oly lehengetlők voltak, annyira elfogadhatók az egész alsótábla számára, hogy a kormány – elejét veendő a perújítással járó megszügyenyülésnek – kénytelen volt amnesztiát adni.

1848 előtt tisztelték Deákot, mert a reformok ügyét eredményesen szolgálta, és a birtokos nemesség emellett a vezetés kézben tartását remélte tőle. 1867-től 1944-ig azért, mert a kiegyezéssel érvényesülési lehetőséget biztosított a magyar uralkodó osztálynak. Ezek a mi számunkra *nem érdeknek*. De tisztelnünk kell, mert korán felismerte, hogy *jogi és államépítési szempontból milyen átalakulásokra van feltétlenül szükség*, és e kívánságai mellett kitartott, sőt felismerve a viszonyok változását, követeléseit, kívánságait fejleszteni tudta. Tisztelnünk kell, mert *megtalálta a módszert*, amellyel kortársait meg tudta győzni elveinek keresztülvihetőségéről, és mert józanon mérlegelni tudta a realitásokat... Soha – a legkisebb mértékben sem nézte a saját érdekét, tudott eredményeivel elégedetlen lenni, és ezt a szokásos gondos okfejtéssel – vagy hallgatással, ami szintén beszédes volt – kortársainak, a vezetőknek és a népnek tudomására hozni.

[Zalai Hírlap, 1976. jan. 25. 7. p. Részlet.]

25.

FELHÍVÁS

Alulírottak, a Deák-kertet övező közintézmények nevében is e kert jövődő használóinak képviseletében kéréssel és felhívással fordulunk Zala megye és Zalaegerszeg város vezetéséhez, illetékes és mérvadó társadalmi tényezőihez: rokonszenven, pártoló akarattal, megfelelő anyagi, erkölcsi és társadalmi támogatással segítsék elő, hogy ez év őszétől kezdődően a Deák-kert olyan körületekintő és nagyvonalú parképítési, fejlesztési és fenntartási figyelemben részesüljön, amely lehetővé teszi e kivételes adottságú kertnek jövő évtől kezdődő kulturális célú folyamatos hasznosítását – nevezetesen: a könyvtár és az ügyészség épülete közötti szükségtelen és zavaró piactéri átjárást megszüntető célszerű építési megoldással, a bírósági és a könyvtári épületekkel átellenes oldalakon pedig ez évi telepítésű, magas élősövény-kerítéssel a forgalomtól, a piaci és egyéb zajoktól mindjobban izolált, s így kellően zárttá, intimmé tett, padokkal, sakkasztalokkal, egyéb kerti bútorzattal megfelelően felszerelt és közvilágításban, felügyeletében is megoldott Deák-kert funkcionálisan a könyvtár szolgáltatásaihoz szervesen kapcsolódóan tavasztól-őszig a diákok, felnőttek, nyugdíjasok csendes és meghitt olvasó- és pihenőhelyéül, rendszeres alkalmakkor viszont odaillő kulturális rendezvények színteréül szolgálhasson –, mindez természetes folytatása lehessen az idén oly sikeresen megkezdett, pályázati úton központi támogatásért is folyamodó vállalkozásnak, s részese annak a törekvésnek is, hogy 1988. október 17-én, „a

haza bölcse” születésének 185. évfordulóján a Zala Megyei Könyvtár ünnepélyesen felvehesse megyénk legnevezetesebb szülötté, Deák Ferenc nevét.

Zalaegerszeg, 1987. október 8.

Dr. Fendrik Gyula megyei főügyész	Baranyai György a Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese	Dr. Kutasi István a Megyei Bíróság elnöke
Felföldi Tiborné a Zrínyi Miklós Gimnázium igazgatója	Dr. Németh György a Csány László Közgazdasági Szakközépiskola igazgatója	Dudás Flórián a Ságvári Endre Gimnázium igazgatója
Koncz Árpád a VII. sz. Középiskolai Honvéd Kollégium igazgatója	Dudás Flóriánné a Martos Flóra Leánykollégium igazgatója	Fazekas Gábor a Dimitrov Építőipari Szakközépiskola igazgatója
Dr. Fekete István a Pénzügyi és Számviteli Főiskola igazgatója	Nagy Viktor a Deák Ferenc Egészségügyi, Faipari, Óvónőképző Szakközépiskola igazgatója	Vajda László a Ganz Ábrahám Gépészeti Szakközépiskola igazgatója
Pető István a 407-es Ipari Szakmunkásképző Iskola igazgatója	Bogár Imre a Báthori István Kereskedelmi Szakközépiskola, Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakmunkásképző Iskola igazgatója	Zieger Lajosné az Egészségügyi Szakiskola igazgatója

[Zalaegerszegi Könyvtárpártoló Alapítvány irattára. 1987.]

Tisztelt Ünneplő Közönség, Hölgyeim és Uraim!

[...] Két év múlva ünnepeljük Deák születésének 200. évfordulóját. Rajtunk áll, hogy az ünneplés ne formális legyen csupán, ne merüljön ki pusztán külsőségekben vagy üres frázisokban. Rajtunk múlik, hogy közel engedjük-e magunkhoz az ünnepet, és meg tudjuk-e tölteni mélyebb, emberibb tartalommal. Zaklatott, napról napra változó, szeszélyesen kiszámíthatatlan korunkban, amikor földünk globális jelenségei és a világpolitika fordulatai talán minden korábbinál erősebb hatást gyakorolnak mindennapi életünkre, és befolyásolják sorsunkat, még nagyobb szüksége van mindannyiunknak olyan fogódzókra, állandó értékekre, melyek belső tartást, gerincet adnak, melyek formálják jellemünket, és amelyhez igazítani próbáljuk cselekedeteinket, függetlenül attól, hogy hiszünk-e Istenben, és ha igen, mely vallásfelekezethez tartozunk. Ilyen erkölcsi normákat, örök emberi értékeket testesített meg a maga korában Deák Ferenc. Egy egész ország, egy egész nemzet történelmének alakítása csak keveseknek adatik meg, kivételes jelleme, a politikai közéletben szinten példátlan erkölcsi tisztasága viszont erkölcsi erőforrás lehet valamennyiünk számára. Ünneplésünk akkor lehet méltó Deák emlékéhez, ha arra törekszünk, hogy magunkévá tegyük, és saját életünkben is érvényre juttassuk a Deák által vallott és képviselt morális értékeket.

Deák Ferenc kivételes történelmi személyiség volt, mert mindenféle politikai érdeknél előbbre valónak, fontosabbnak tartotta az emberi értékeket. Időskori barátja, Arany János így fogalmazta meg e jellemvonását „a jó öregúrról” írott versében:

*„És a hazafiság – ne lenne
méltóbb erény mindannyiánál,
Azt mondanám: nagyobb volt benne
Az ember a hazafinál.”*

[Molnár András beszéde a zalaegerszegi Deák szobornál rendezett ünnepségen. 2001. október 17. Részlet.]

DEÁK-EMLÉKHELYEK ZALA MEGYÉBEN¹

1. Emléktábla^{*}

Elhelyezése: Kehidakustány, Kúria u. 6. Deák kúria déli sarkán.

Felirata: Deák Ferenc emlékére 1803–1876

Anyaga: vörös márvány

Felállítás ideje: ismeretlen

2. Emléktábla^{*}

Elhelyezése: Söjtör, Deák F. u. 156. Deák szülőházának bejárata felett.

Felirata: „Zalavármegye hálás kegyelettel örököltte meg 1897. aug. 8-án e táblával annak emlékét, hogy itt született a haza bölcse Deák Ferenc 1803. okt. 17-én.”

Anyaga: fehér márvány

Alkotója: Wapper Ignác

Felállítás ideje: 1897. augusztus 8

3. Emléktábla^{*}

Elhelyezése: Nagykanizsa, Sugár út 11–13. Piarista Általános Iskola és Gimnázium homlokzatán

Felirata: Deák Ferenc emlékeztetése, aki az 1813/14–1816/17 iskolai években ezen gimnáziumba járt. Születése százados évfordulója alkalmából állította a Nagykanizsai Irodalmi és Művészeti Kör kezdeményezésére a város közönsége.

„Félre minden irigységgel hazánk fiai, adjuk neki az elsőséget” – mondja róla Széchenyi.

Anyaga: bronz

Alkotója: Telcs Ede

Felállítás ideje: 1903. október 17. [18.]

Megjegyzés: A tábla jobb oldalán Deák balra tekintő domborművé arcképe, tőle jobbra – 1803 és 1903 okt. 17. – felirat látható.

4. Emléktábla^{*}

Elhelyezése: Söjtör, róm. kat. templom bejárata mellett.

Felirata: Ebben a templomban született az istengyermeki életre a keresztség szentségében Deák Ferenc a haza bölcse, községünk szülötte 1803. október 17. én. Állította az egyházközség, 1991.

Anyaga: fehér márvány

Felállítás ideje: 1991.

5. Emléktábla*

Elhelyezése: Pusztaszentlászló, Kossuth u. 92. A hajdani Oszterhueber kúria falán.

Felirata: Deák Ferenc és e házban az 1867-iki kiegyezés alkalmával körébe gyűlt nagy hazafiak valamint Tarányi József és neje Deák Klára emlékére. Helyreállítva 1993. évben

Anyaga: szürke márvány

Felállítás ideje: 1993.

Megjegyzés: Az Oszterhueber kúria falán elhelyezett eredeti emléktábla másolata.

6. Emléktábla

Elhelyezése: Zalatárnok, Szent Anna templom falán

Felirata: 1542-ben épült ferences kolostor temploma. 1755-ben felújította Deák Péter és neje Zajgár Anna. Lezárt kriptájában a haza bölcsének ősei nyugszanak.

Anyaga: márvány, bronz

Alkotója: Béres János

Leírása: A Deák-család bronzból készült címere, márványtáblába ágyazva.

Felállítás ideje: 1999. április 10.

7. Emléktábla

Elhelyezése: Keszthely, Kossuth L. u. 28. Goldmark Károly Művelődési Központ Pantheonjában

Felirata: a rézplaketten: A haza bölcse Deák Ferenc. A márványtáblán: Deák Ferenc 1803-1876 politikus jogtudor emlékére születésének 200. évfordulójára állították Iglódi és Pécsi családok 2003.

Anyaga: márvány, réz

Alkotója: Werner Tibor, a portrét ábrázoló plakettet Szabolcs Péter készítette.

Leírása: Deák portrét ábrázoló rézplakett márványtáblába ágyazva.

Felállítás ideje: 2003. október

Megjegyzés: A Pantheon 22. emléktáblája.

8. Emlékmű

Elhelyezése: Zalatárnok, Petőfi S. u. 40.

Felirata: A dombormű peremén körben: „Kockáztathatunk a hazáért mindent, de a hazát kockáztatni nem szabad”. A mészkő alapzaton: Deák Ferenc 1803–1876

Anyaga: Mészkőben elhelyezett bronzból készült portré
Alkotója: Béres János
Leírása: Kör alakú, Deák portrét ábrázoló bronz dombormű, mészkőbe ágyazva.
Felállítás ideje: 2003. október 12.

9. Kopjafa

Felállítás helye: Zalaszentgrót, Batthyány-kastély parkja
Felirata: Deák Ferenc fája. Országépítő alap 2001
Anyaga: fa
Leírása: Hasáb alakú, alsó harmadában sima, felül négy részre tagolt kopjafa
Felállítás ideje: 2001. október 11.

10. Emlékszoba

Helye: Pusztaszentlászló, Kossuth u. 92., hajdani Oszterhueber-kúria
Leírása: Kiállítás. Deák által nővérének vásárolt fotel, faragott karos pad rekonstrukciója, dokumentumok, képek másolatai.
Megnyitás: 2003. október 18.

11. Szobor*

Felállítás helye: Zalaegerszeg, Deák F. tér
Alkotója: Vay Miklós
Anyaga: bronz, gránit
Leírása: Többszörösen tagolt, hasáb alakú, szürke gránit talapzaton álló egész alak, díszmagyarban, bal kezében papírtekerccsel. A talapzaton vésett, aranyozott felirat.
Felirata: Deák Ferencnek Zala megye közönsége 1879.
Felállítás ideje: 1879. szeptember 1.
Megjegyzés: Ez az első emlékmű, amely Deák halála után készült. A szobrot 2003 októberében Budapesten restaurálták.

12. Szobor*

Felállítás helye: Kehidakustány, Kúria u. 6. Deák kúria udvarán.
Alkotója: Zala György
Anyaga: bronz, márvány

Leírása: Egyszerű, hasáb alakú fehér márvány talapzaton jobbra tekintő Deák mellszobor, időskori arcvonásokkal. A talapzaton elől és hátul is vésett felirat.

Felirata: Deák Ferenc 1803–1876. Alul: „Minden jó hazafinak naponként reggel s esteli imádsága: Isten áldja meg a hazát”. Hátoldalon: „A magyar földművelődésügyi miniszter Ő Nagyméltósága Mayer János úr megbízásából Zala György szobrász 1928. Önt. Ficzek K.”

Felállítás ideje: 1928. júl. 8.

Megjegyzés: 1928. okt. 14-én vette fel a kúria mellett épült mezőgazdasági szakiskola Deák Ferenc nevét. Az ünnepségen Zala György szobrászművész is megjelent.

13. Szobor*

Felállítás helye: Söjtör, Deák F. u. 140. Deák Ferenc Általános Iskola épülete előtt.

Alkotója: Farkas Ferenc

Anyaga: bronz, műkő

Leírása: Egyszerű, hasáb alakú talapzaton előretekintő Deák mellszobor. A talapzaton vésett felirat.

Felirata: Deák Ferenc 1803–1876

Felállítás ideje: 1986.

14. Szobor*

Felállítás helye: Zalaegerszeg, Rákóczi út 30. Zrínyi Miklós Gimnázium udvara.

Alkotója: Zala György

Anyaga: bronz, műkő

Leírása: Egyszerű műkő talapzaton Deák mellszobor, időskori vonásokkal.

Felirata: Deák Ferenc 1803–1876

Felállítás ideje: 1996.

Megjegyzés: Zala György kehidai Deák szobrának másolata.

15. Szobor*

Felállítás helye: Nagykanizsa, Deák tér 5.

Alkotója: Fischer György

Anyaga: bronz, márvány

Leírása: A fal síkjából kiemelkedő tagolt márványtalapzaton Deák mellszobor, kezét maga előtt egymásra rakja.

Felirata: Deák Ferenc 1803-1876. Jobb oldalon alul kis réztáblán: Állította a „Liberális Nagykanizsáért” Alapítvány a város polgárainak támogatásával. 1997.
Felállítás ideje: 1997. április 18.

16. Szobor

Felállítás helye: Zalaszentgrót Dózsa Gy. u. 1.
Alkotója: Kutas László
Anyaga: mészkő, bronz
Leírása: Egymásra helyezett fekvő és álló téglalap talapzaton előre tekintő Deák mellszobor.
Felállítás ideje: 2000. augusztus 20.

17. Szobor

Felállítás helye: Keszthely, Deák F. u. 1.
Alkotója: Farkas Ferenc
Anyaga: márvány, bronz, kő
Leírása: Márványtábla alapon lévő bronz mellszobor. Az erkélyen kitekintő Deák Ferencet ábrázolja. Felsőteste látható, fejét elgondolkodva hajtja le. Mögötte 71×120 cm-es kőtábla.
Felirata: a szobor alatt: Állítva 2003., a kőtáblán: Deák Ferenc 1803–1876.
Felállítás ideje: 2003. október

18. Szobor

Felállítás helye: Nagykanizsa, Eötvös tér
Alkotója: Zala György
Anyaga: márvány, bronz
Leírása: Márvány talapzaton Deák mellszobor időskori vonásokkal
Felirata: Deák Ferenc 1803–1876. „A magyar földművelésügyi miniszter Ő Nagyméltósága Mayer János úr megbízásából Zala György szobrász 1928. Önt. Ficsek K.”
Felállítás ideje: 2003. okt. 17.
Megjegyzés: Zala György kehidai Deák szobrának másolata.

19. Szobor

Felállítás helye: Hévíz, Deák tér
Alkotója: Marton László. A talapzatot Magyar Péter készítette.
Anyaga: bronz

Leírása: Egész alakos szobor, Deákot sétája közben ábrázolja, jobb karja behajlítva, azon felöltőjét tartja, bal kezében sétapálca, fején széles karimájú kalap.

Felirata: Deák Ferenc, a haza bölcse 1803–1876.

Felállítás ideje: 2003. október 18.

- 1 A *-gal jelölt tételek forrása: Béres Katalin: Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc emlékhelyei Zala megyében. = A szabadságharc emlékei Zalában 1848–1849. 2. jav. bőv. kiad. Szerk.: Béres Katalin. Zalaegerszeg, 1999. 53–167. p. Egyes adatokat a kutatások alapján pontosítottunk.

DEÁK FERENC A ZALAI SAJTÓBAN

Bibliográfia

1865

1. Deák Ferencz nagy hazánkfia a szünidőt Sz.-Lászlón jó egészségben tölti, és több látogatásnak örvend. = Zala-Somogyi Közlöny, 4. 25. 1865. szept. 1. 2. p. (Hír)

1866

2. A Zala hölgyei által Deák Ferencznek emlékül adott támlásszék valóságos remekmű a maga nemében. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 6. 1866. márc. 10. 2. p. (Hír)
3. A Bolond Miskából. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 8. 1866. ápr. 1. 2. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat. Két, a Hiszekegy imádság mintájára írt szöveg Schmerling miniszterről és Deák Ferencről.)
4. Hódoló nyilatkozat. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 9. 1866. ápr. 10. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat. Gyoma város polgárai díszkötésű hódoló nyilatkozatot adtak át Deák Ferencnek.)
5. Tuboly Victor: Nyilatkozat. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 11. 1866. máj, 1. 2. p. (Zala-somogyi hírek rovat. A szerző nyilatkozata a Deák Ferencnek ajánlott A magyar nemzet dalai az országgyűlés alatt című verses politikai röpiratról.)
6. Deák Ferenczhez Abaújmegyéből bizalmi nyilatkozatot intéztek... = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 11. 1866. máj. 1. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
7. A haza bölcsének Deák Ferencznek, majd mindennap nyujtanak át bizalmi feliratokat. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 12. 1866. máj. 10. 2. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
8. Zalamegye nemesi pénztári és alapítványi választmánya elhatározta, hogy a Deák Ferenczről nevezett alapítvány... = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 13. 1866. máj. 20. 3. p. (Zala-somogyi hírek rovat.)

9. Vas megye országgyűlési képviselői... bizalmi iratot nyújtottak át Deák Ferencz nagy hazánkfíának. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 15. 1866. jún. 10. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
10. Deák Ferencz. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 18. 1866. júl. 10. 2. p. (Zala-somogyi hírek rovat. Deák Ferenc Pusztaszentlászlón tölti a nyarat.)
11. A Pesten fekvő sebesültek számára Deák Ferencz és Somsich Pál tetemes mennyiségű fehérruhát küldöttek. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 19. 1866. júl. 20. 3. p. (Hír. Porosz-osztrák háború.)
12. Látogatás Deák Ferencznél. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 21. 1866. aug. 10. 2. p. (Zala-somogyi hírek rovat. Gróf Andrássy Gyula és gróf Károlyi György Pusztaszentlászlón.)
13. Deák Ferencz, ki Klauzál Gábor gyermekeinek keresztatyja, szintén részvét s vigasz-levelet küldött a bánatteljes özvegynek = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 23. 1866. szept. 1. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
14. Azon hír terjedt szét a napokban Pesten, hogy Deák Ferencz lemond a képviselőségről. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 31. 1866. nov. 20. 2. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
15. A Deák-kör helyisége az Európában - mint a "Fővárosi Lapok" írja - igen pompás. = Zala-Somogyi Közlöny, 5. 33. 1866. dec. 10. 2. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat. Deák is gyakran látogatja az esti találkozókat.)

1867

16. Deák Ferencz tiszteletére ismét egész csendben szövődnek a fonalak. = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 1. 1867. jan. 1. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat. Úrhölgyek karácsonyi ajándéka Deáknak – egy nagyméretű gobelin.)
17. Deák Ferenczet pest-belvárosi választói a közelgő új év napján üdvözlő irattal készülnek meglepni... = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 1. 1867. jan. 1. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
18. Deák Ferencz a tegnapelőtti esti vonattal érkezett Bécsbe, Kovách László háznagy kíséretében. = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 5. 1867. febr. 10. 2. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
19. Deák Ferencz a tegnapi vonattal Pestre érkezett. = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 5. 1867. febr. 10. 2. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)

20. Zalamegye baksai választó kerülete az országgyűléshez... és Deák Ferenczhez bizalmi nyilatkozatot intézett, ... = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 9. 1867. márc. 20. 1-2. p.(A nyilatkozat szövege.)
21. Mármaros hölgyei Deák Ferencznek pompás albumot készítettek, melynek selyemborítékán a megye czimere ezüstből lesz. = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 9. 1867. márc. 20. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
22. Deák Ferencz arcképe. = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 13. 1867. máj. 1. 2. p. (Zala-somogyi hírek rovat. Olajfestmény a megye-terem számára.)
23. Egy bécsi lap írja ezt a pesti adomát: Deák Ferenczet a napokban meglátogató egy ifjúkori barátja, ... = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 13. 1867. máj. 1. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
24. (Keöd József) Füredi K. J.: Röppentyűk B. Füredről. = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 14. 1867. máj. 10. 3. p. (Deák Ferenc kedvenc fája Balatonfüreden.)
25. r. 1.: Uralkodónk a király felrándult Bécsbe, ... = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 16. 1867. jún. 1. 1. p. (Levelezések rovat. Pest, 1867. máj. 27-én keltezésű levél - reagálás Kossuthnak a Magyar Újságban megjelent, Deák Ferenchez címzett levelére.)
26. Kossuthnak e nyílt levelét egyedül azért nem hoztuk lapunkban,... = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 16. 1867. jún. 1. 2. p. (Zala-somogyi hírek rovat. Reagálás Kossuthnak a Magyar Újságban megjelent, Deák Ferenchez írt levelére.)
27. Deák Ferencz, az országgyűlés szünetelését felhasználandó, f. h. 8 dikán utazott városunkon keresztül Pusztaszent-Lászlóra, hol a nyarat rendszeresen tölteni szokta. = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 20. 1867. júl. 10. 2. p. (Zala-somogyi hírek rovat. Városunk: Nagykanizsa.)
28. Deák Ferencz a szegedi ifjúsági körnek, mely őt olvasóköre védatyjának kérte fel, a következő sorokkal válaszolt, ... = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 25. 1867. szept. 1. 3. p. (Fővárosi és vidéki hírek rovat.)
29. Deák Ferencz f. hó 16-án városunkon keresztül utazott; = Zala-Somogyi Közlöny, 6. 27. 1867. szept. 20. 2. p. (Zala-megyei hírek rovat. Nagykanizsa.)

1868

30. Deák Ferencz arczképe. = Zala-Somogyi Közlöny, 7. 4. 1868. jan. 25. 3. p. (Vas-megyei hírek rovat.)
31. Zalaegerszegen Deák és Democrata kör felállításán fáradoznak. = Zala-Somogyi Közlöny, 7. 7. 1868. febr. 15. 2. p. (Zala-megyei hírek rovat.)
32. Deák Ferenczhez folyvást sok levelet és kérvényt intéznek mindenfelől, a többi közt egy ember azért folyamodott hozzá, hogy ismeretes befolyásánál fogva eszközölje ki a kormánynál mikép ő csak egyszer is nyerhessen – a lutrin. = Zala-Somogyi Közlöny, 7. 17. 1868. ápr. 25. 2. p. (Heti szemle rovat.)
33. A magyar-horvát kiegyezés fogalmazásával magyarrésről Deák, Ghiczy és Csengeri, horvát résről Zuvics, Suhaj és gr. Jankovits lettek megbizva. = Zala-Somogyi Közlöny, 7. 29. 1868. júl. 18. 2. p. (Heti szemle rovat.)
34. Zalamegyéből Keszthely városa küldöttségileg bizalmát jelenté ki Deák Ferencz nagy hazánkfiának. = Zala-Somogyi Közlöny, 7. 33. 1868. aug. 15. 2. p. (Zalamegyei hírek rovat.)
35. Deák Ferencz hazánk bölcse és megyénk nagy szülött fia e hó 25-én délben szerencsésen megérkezett. = Zala-Somogyi Közlöny, 7. 35. 1868. aug. 29. 2. p. (Levelezések rovat.)
36. Folyó hó 4-én Nagy-Kanizsáról néhány elvbarát megtisztelte Deák Ferencz nagy hazánk fiát Pusztá-Szent Lászlón. = Zala-Somogyi Közlöny, 7. 36. 1868. szept. 5. mell. (Zala-megyei hírek rovat. A felújított sőjtöri szülőházról is.)

1869

37. Sajó Jenő, R.: Deák Ferenczhez, megyénk nagy fiához! = Zala-Somogyi Közlöny, 8. 15. 1869. ápr. 10. 2. p. (Vers)
38. Deák Ferencz megyénk nagy szülöttje az idén nem jó Pusztá-szent-lászlóra, mint rendesen szokott, hanem Baziásra utazott unokaöccse Nedeczky Sándor képviselőhöz = Zala-Somogyi Közlöny, 8. 30. 1869. júl. 24. 3. p. (Hírek rovat.)

1870

39. (Bátorfi Lajos) (Bfi.): Deák Ferencz kijelenté, hogy mondatumot a kath. congressusra nem vállalhat. = Zala-Somogyi Közlöny, 9. 5. 1870. jan. 29. 2. p. (Heti szemle rovat)

40. (Bátorfi Lajos) Bátorfi közli: Egy toaszt a javából. = Zala-Somogyi Közlöny, 9. 31. 1870. júl. 30. 2. p. (Königmajer Károly zalaegerszegi apátplébános beszéde, mely a zalai liberális párt 1844-es győzelme megünneplésére Zalaegerszegen a kvártélyház udvarán rendezett banketten hangzott el. Szójáték Deák Antal és Deák Ferenc nevével.)
41. (Bátorfi Lajos) Bátorfi közli: Még egy toaszt a javából. = Zala-Somogyi Közlöny, 9. 32. 1870. aug. 6. 2. p. (Königmajer Károly zalaegerszegi apátplébános köszöntője Deák Ferencről az 1870. júl. 31-én Zalaegerszegen a főispán tiszteletére rendezett banketten.)
42. Deák Ferencz megyénk nagy szülöttje néhány napig Ventén Szalacsy Farkas úr vendégszerető házában volt Horváth Mihály püspök társaságában. = Zala-Somogyi Közlöny, 9. 39. 1870. szept. 24. 3. p. (Hírek rovat.)

1871

43. Deákkör van alakulóban Nagy-Kanizsán... a zala-egerszegi Deákkör megszűnt... = Zala-Somogyi Közlöny, 10. 49. 1871. dec. 2. 3. p. (Hírek rovat.)

1872

44. Deák Ferencz, Zalánk nagy szülöttje, mult szombaton a déli vonattal Nagy-Kanizsán keresztül vasmegyei Rátótra utazott Széll Kálmán vendégszerető házához; = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 42. 1872. máj. 23. 3. p. (Hírek rovat.)
45. Deák Ferencz megyénk nagy szülöttje vasárnap délelőtt a 11 órai vonattal érkezett városunkba s a délutáni vonattal Budára utazott. = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 50. 1872. jún. 20. 3. p. (Hír. Átutazott Nagykanizsán.)
46. Deák Ferencz, nagy hazánkfia, a pesti követválasztások után ismét visszautazott Vasmegyébe Széll Kálmánhoz. = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 52. 1872. jún. 27. 3. p. (Hírek rovat.)
47. Deák Ferencz nagy hazánkfia tegnapelőtt aggasztó beteg lett,... = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 60. 1872. júl. 25. 3. p. (Hírek rovat.)
48. Deák Ferencz ősi birtokát, Kehidát, Zalamegyében Gr. Széchenyi Ödön utóbbi tulajdonosa ... eladta... = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 61. 1872. júl. 28. 2. p. (Hírek rovat.)

49. Deák Ferencz, nagy hazánkfia, mint költő. = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 64. 1872. aug. 8. 2. p. (Hírek rovat. A lap szerkesztősége egy zalai polgártól Deák Ferenc által írt vers szövegéhez jutott.)
50. Deák Ferencz nagy hazánkfia ma Nagy-Kanizsán a "Zöldfa" vendéglőbe szállva, körünkben időzik. = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 69. 1872. aug. 25. 2. p. (Hírek rovat.)
51. Deák Ferencz, nagy hazánkfianak, okt. 17-én volt születés napja,... = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 85. 1872. okt. 20. 2. p. (Hírek rovat.)
52. Deák Ferencz szobra. = Zala-Somogyi Közlöny, 11. 89. 1872. nov. 3. 3. p. (Hírek rovat. Elkészült Vay Miklós báró márvány szobra Deák Ferencről.)

1873

53. Kehida emlegetésével ujabban a lapok ismét felhozták, hogy nagy hazánkfia Deák Ferencz ott született; = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 32. 1873. ápr. 20. 2. p. (Hírek rovat.)
54. Deák Ferencz, nagy hazánkfia, megyénk szülöttje életéből egy nevezetes nap emlékét ujitja fel május 1-seje. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 39. 1873. máj. 15. 2. p. (Hírek rovat. Negyven éve kezdődött Deák Ferenc törvényhozói pályája.)
55. Deák Ferencz, Zalamegye nagy szülöttjének egyik távoli rokona, Deák Ignác e hó elején Dobronakon elhalt. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 60. 1873. júl. 27. 2. p. (Hírek rovat.)
56. (Bayer József) (B. J.): Zala 1843-ban. Szomorú fejezet Deák Ferencz életéből. 1. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 75. 1873. szept. 18. 2-3. p. ("Fővárosi Lapok" után.)
57. Bayer József: Zala 1843-ban. Szomorú fejezet Deák Ferencz életéből. 2. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 76. 1873. szept. 21. 1-2. p. („Fővárosi Lapok” után.)
58. Deák Ferencz születésnapja van holnap, október 17-én. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 83. 1873. okt. 16. 3. p. (Hírek rovat.)
59. Deák Ferencz Kanizsán. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 85. 1873. okt. 23. 2. p. (Hírek rovat.)

60. Biba Ferenc: Nagy-Kanizsa város utczáinak régi és új elnevezése. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 86. 1873. okt. 26. 1. p. (A Felső templom teret Deák Ferencről nevezték el.)
61. Svastics Benő: Zalamegye Deák Ferenczhez. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 87. 1873. okt. 30. 1. p. (Zala vármegye felirata, reagálva Deák Ferenc 1873. jún. 28-i képviselőházi beszédére.)
62. Deák Ferenczről azon megdöbbentő hirt halljuk, hogy veszélyesen beteg. = Zala-Somogyi Közlöny, 12. 104. 1873. dec. 28. 2. p. (Hírek rovat.)

1874

63. Deák Ferencz életnagyságu arczképét a fővárosi tanácskozási terem számára Than Mór festi. = Zalai Közlöny, 13. 22. 1874. márc. 15. 3. p. (Vegyes hír rovat.)
64. Deák Ferencz. Midőn Bittó a mult napokban a miniszter keresésben fáradozott, látogatást tett Deák Ferencznél. = Zalai Közlöny, 13. 27. 1874. ápr. 2. 3. p. (Vegyes hírek rovat. Bittó: Bittó István miniszterelnök.)
65. Deák Ferencz egy városerdei villába költözött. = Zalai Közlöny, 13. 46. 1874. jún. 7. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
66. Deák Ferencz nem fog az „Angol királynő” szállodában lakni. = Zalai Közlöny, 13. 61. 1874. júl. 30. 4. p. (Helyi hírek rovat.)
67. Szkóky Sükösd: Deák Ferencz és Szent-László-Egyháza. = Zalai Közlöny, 13. 65. 1874. aug. 13. 1. p. (Deák Ferenc születése egy tudós bucsuszentlászlói ferences szerzetes, Tietl Lukács segítségével.)
68. Deák Ferencz nagy hazánkfánál egyik t. munkatársunk legközelebb látogatást tévén, következő aggasztó sorokat írja hozzánk: = Zalai Közlöny, 13. 96. 1874. nov. 29. 2. p. (Helyi hírek rovat. Deák Ferenc súlyos beteg.)

1875

69. Ujévi üdvözet Deák Ferencznél. = Zalai Közlöny, 14. 2. 1875. jan. 7. 2. p. (Helyi hírek rovat. A Deák-párt tagjai köszöntötték Deák Ferencet. Deák rövid válasza.)
70. József fhg. új év napján Deák Ferencznél tisztelgett. = Zalai Közlöny, 14. 3. 1875. jan. 10. 3. p. (Helyi hírek rovat.)

71. Deák Ferencznek szánt album. = Zalai Közlöny, 14. 6. 1875. jan. 21. 3. p. (Helyi hírek rovat. A Deák-párt képviselőinek arcképeit tartalmazó albumot ajándékoztak Deák Ferencnek.)
72. Deák Ferencz tanítója. = Zalai Közlöny, 14. 14. 1875. febr. 18. 3. p. (Vegyes hírek rovat. Czinár Mór szerzetes.)
73. Bessenyei Ernő – Szűts Béla: Jegyzőkönyv, mely Szent-Gróthon, 1875. évi március hó 23-án a Deák-párt értekezletén felvétel. = Zalai Közlöny, 14. 26. 1875. ápr. 1. 2. p. (A zalaszentgróti kerületi Deák-párt megszűnése, ill. a balközéppárttal való egyesülése alkalmából telegrammot küldtek Deák Ferencnek.)
74. A „Szabadelvű párt” Zalamegyében. Jegyzőkönyve a zalamegyei Deákkör 1875. évi ápril 7-én megtartott rendkívüli közgyűlésének. = Zalai Közlöny, 14. 30. 1875. ápr. 13. 1. p. (A feloszlás előtt álló Deák-párt utolsó ténykedéseként távsürgönyt küldött Deák Ferencnek.)
75. Jegyzőkönyv, felvéve Keszthelyen, a keszthelyi választókerület Deákpárti bizottsága részéről 1875. március 31-én. = Zalai Közlöny, 14. 30. 1875. ápr. 13. 2. p. (A Deák-párt feloszlása alkalmából táviratot küldtek Deák Ferencnek.)
76. Deák Ferencz, kit a Budapest-belvárosi kerületben tudvalevőleg egyhangulag választottak meg, le fog köszönni a képviselőségről, de azért ismét megválasztják. = Zalai Közlöny, 14. 62. 1875. júl. 29. 5. p. (Vegyes hír rovat.)
77. Deák Ferencz nagy hazánkfia Budapest belvárosban ujlag - és pedig 6-odszor egyhangulag képviselővé választatott. = Zalai Közlöny, 14. 79. 1875. szept. 26. 2. p. (Helyi hírek rovat. Havas Ignác választási elnök beszéde, Deák Ferenc válasza, Királyi Pál szavai.)
78. (Bátorfi Lajos): Deák Ferencz nagy hazánkfianak legutóbbi sajátkezűleg irt levele e lapok szerkesztőjéhez, ... = Zalai Közlöny, 14. 98. 1875. dec. 2. 2. p. (Helyi hírek rovat. Deák Ferenc levelének szövege a bucsuszentlászlói templomot támogató jótékonycélú sorsjegyekről. Szkóky Sükösd zárdafőnök válaszelevele.)
79. Ferencz József király és Deák Ferencz. = Zalai Közlöny, 14. 106. 1875. dec. 30. 1-2. p.

1876

80. Deák Ferencz lakása előtt az új év napján több, mint 200 magán fogat jelent meg tisztelgőkkel, de csak az országgyűlés és főváros küldötteit fogadta el. = Zalai Közlöny, 15. 3. 1876. jan. 9. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
81. A magyar nemzetnek nagy gyásza van, legnagyobb fia, Zalamegye szülöttje Deák Ferencz 1876. jan. 28-án este 1/2 11 órakor meghalt. = Zalai Közlöny, 15. 9. 1876. jan. 30. 3. p. (Helyi hírek rovat. A teljes oldal gyászkeretben jelent meg.)
82. (Hoffmann Mór) H. M.: Deák Ferencz. Született Söjtörön 1803. október 17-én, meghalt Budapesten 1876. január 28. = Zala, 3. 5. 1876. febr. 2. 1. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
83. Deák életéből. = Zala, 3. 5. 1876. febr. 2. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
84. Nagy-Kanizsa város képviselőtestülete, hétfőn délután 5 órakor tartá meg ülését, melyen hazánk nagy fiának Deák Ferencznek, temetésén a várost képviselő küldöttséget megválasztá. = Zala, 3. 5. 1876. febr. 2. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Deák Ferenc halála alkalmából hozott rendelkezések.)
85. r. 1.: Zala-Egerszegből. = Zala, 3. 5. 1876. febr. 2. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat. A megyevezetés részvétele a temetésen.)
86. Deák Ferencz. = Zalai Közlöny, 15. 10. 1876. febr. 3. 1. p. (A lap minden oldala gyászkerettel jelent meg.)
87. Árvai: Székes-Fehérvár, 1876. jan. 3-án. A nemzetnek halottja van! = Zalai Közlöny, 15. 10. 1876. febr. 3. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
88. Nagy-Kanizsaváros polgármestere következő gyászlapot adott ki: Nagy hazánk fia és megyénk szülötte Deák Ferencz... elhunyván. = Zalai Közlöny, 15. 10. 1876. febr. 3. 2. p. (Helyi hírek rovat. A temetéssel kapcsolatos rendelkezések.)
89. Erzsébet királyné Deák Ferencz ravatalánál. = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 1. p.
90. Tuboly Victor: Deák Ferencz emlékszobra előtt. = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 1. p. (Vers. A teljes lap gyászkeretben.)

91. Wlassics Antal – Bartha (Ignác): Jegyzőkönyv fölvéve a nagy-kanizsai kir. törvényszéknek 1876. évi február hó 1-én tartott teljes tanács ülésen. = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 1-2. p. (Deák Ferenc halálával kapcsolatos határozatok.)
92. Király őfelsége a következő legfelsőbb kéziratot intézte Tisza miniszterelnökhöz: = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat. Részvétnyilvánítás Deák Ferenc halála alkalmából.)
93. Következő czáfolatot vettünk:... bosszankodás közt olvastam... = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat. Reagálás Árvai Székesfehérvárról keltezett levelére. (87. tétel)
94. Nagy-Kanizsaváros közönségének... közgyűlési határozata folytán... Deák Ferenczért ... a helybeli plébánia templomban gyász-isteni tisztelet tartatik,... = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
95. A nemzet nagy halottja, megyénk szülöttje,... Deák Ferencz örök emlékének Zalamegye részéről szentelendő gyász-isteni tisztelet Zala Egerszegen f. é. február hó 7-én délelőtt 10 órakor fog megtartatni. = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
96. Sümeghen az ország mély gyászának némi kifejezést adandó... = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
97. Szkóky Sükösd: Deák Ferencz halálának szomorú híre... = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat. A bucsuszentlászlói ferences rendfőnök sorai: febr. 8-án ünnepélyes gyászmisét mond az elhunytért.)
98. Szombaton, febr. 5-én reggel 8 órakor a nagy kanizsai főgymnasium is gyászsistenti tiszteletet tartott a haza elhunyt legjobb fiának... = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
99. Zalamegye 200 küldöttségi taggal vett részt legnagyobb szülöttje Deák Ferencz temetésén... = Zalai Közlöny, 15. 11. 1876. febr. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
100. Három requiem Deák Ferencz-ért. = Zala, 3. 6. 1876. febr. 9. 1. p. (A nagykanizsai plébániatemplomban, a kegyesrendiek gimnáziumában, az izraelita imaházban.)
101. Zala-Egerszeg január 7-én. = Zala, 3. 6. 1876. febr. 9. 2. p. (A megyei vezetés ülése Deák Ferenc halála alkalmából és zalaegerszegi rendezvények.)

102. „Deák-album”. = Zala, 3. 6. 1876. febr. 9. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
103. Deák Ferencz, az ország legelső s legjelentékenyebb államférfiáért a keszthelyi plébánia templomában 5-én mutattatott be... szt. mise áldozat. = Zala, 3. 6. 1876. febr. 9. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
104. Deák Ferencznek f. é. január hó 28-án történt gyászos elhunyt alkalmából a helybeli izraelita hitközség részéről... előjárósági ülés tartatott... = Zala, 3. 6. 1876. febr. 9. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Nagykanizsa.)
105. Guoth Gyula – Kováts Sándor – Horváth Ede – Töttössy Béla: Deák Ferencz emlékezete Zalamegyében . = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 1. p. (Megemlékezések Nagykanizsán, Söjtörön, Csáktornyan, Pacsán, Alsó-Domborun. A teljes lap gyászkeretben.)
106. Deák Ferencz, mint tudjuk, a nagykanizsai gymnasiumban is tanult,... = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 1. p. (Hír. Emléktábla terve.)
107. A királyné a ravatalnál. = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 1. p. (Hír. Than Mór rajzot készített Erzsébet királynéről.)
108. Deák Ferencz azon szobrának, melynek mintáját Schwanthaler müncheni szobrász készítette, czeмент-öntvényei Stolp K. O. könyvkereskedőnél voltak kaphatók, a napokban mind elfogytak. = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 2. p. (Hír.)
109. Deák Ferencz temetése. 1876. febr. 3-án. = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 2. p.
110. Deák Ferencz végrendelete. = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 2. p.
111. Deák Ferencz volt lakhelyén Kehidán az intelligencia elhatározta,... = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 2. p. (Hír. Relief és márványtábla terve.)
112. Keszthelyen Deák Ferencz lelki üdvéért... isteni-tisztelet. = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 2. p. (Hír.)
113. „Deák-album”. = Zalai Közlöny, 15. 12. 1876. febr. 10. 3. p. (Irodalom rovat. A Wodianer könyvkiadó díszes album kiadását tervezi.)
114. Brucker Alajos – Lisziák Ferencz: Deák Ferencz emlékezete Zalamegyében. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 1. p. (Megemlékezések Sümegen és Perlakon. A lap első oldala gyászkeretben.)

115. A felséges Királyi Pár elhatározta, hogy Deák Ferencz arczképét egy magyar művész által saját részökre lefestetik. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 1. p. (Hír.)
116. Keszthely, febr. 5. Kevés hely van hazánkban, hol a gyászhir oly mély benyomást okozott mint nálunk. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 1. p. (Megemlékezések Keszthelyen.)
117. Rápoch Sándor, ifj.: Veszprém, febr. 7-én 1876. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 1. p. (Megemlékezések Deák Ferencről.)
118. Törvényczik Deák Ferencz érdemeiről. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 1. p.
119. Weisz Rudolf: Deák Ferencz halálára. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 1. p. (Vers.)
120. Deák Ferencz emlékezete. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 1-2. p. (Díszes kötet kiadását tervezi Ráth Mór.)
121. Csengery Antal országgyűlési képviselőnk, mint a fővárosi lapokban olvassuk, munkát ír Deák Ferenczről. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 2. p. (Hír.)
122. Deák emléke a lengyeleknél. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 2. p. (Hír.)
123. Deák Ferencz betegségéről. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 2. p. (A „Gyógyászat” alapján.)
124. Deák Ferencz képviselői helyén, Budapest belvárosban a választási mozgalom megindult. = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 2. p. (Hír.)
125. Deák Ferencz sikerült fényképeinek... főraktára Sárkány F. S. diszműkereskedésében... = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 2. p. (Hír.)
126. Deák Ferencznek állítandó emlék ügyében... = Zalai Közlöny, 15. 13. 1876. febr. 13. 2. p. (Hír. Országos felhívás terve.)
127. Várföldi Vilmos: Deák Ferencz halálára. = Zala, 3. 7. 1876. febr. 16. 1. p. (Vers.)

128. Deák Ferencz érdemeiről Tisza K. miniszterelnök következő szerkezetű törvényjavaslatot nyújtott be. = Zala, 3. 7. 1876. febr. 16. 2-3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
129. A zalavári apátság saját körében február 14-én tartott gyászisteni tiszteletet Deák Ferenczért. = Zala, 3. 7. 1876. febr. 16. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
130. Deák Ferencz emlékezete Zalamegyében. = Zalai Közlöny, 15. 14. 1876. febr. 17. 1. p. (Megemlékezések Hahóton, Nagykanizsán, Zalaegerszegen, Zalaszentbalázson, Alsó-Lendván, Tapolcán. A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
131. Deák Ferencz érdemeiről Tisza K. miniszterelnök következő szerkezetű törvényjavaslatot nyújtott be. = Zalai Közlöny, 15. 14. 1876. febr. 17. 1. p.
132. Deák Ferencz temetése alkalmából kiküldött fővárosi bizottság... ülést tartott. = Zalai Közlöny, 15. 14. 1876. febr. 17. 1. p. (Budapest 20 000 forintot ad a felállítandó Deák-szobor költségeihez.)
133. József főherczeg kifejezte... óhaját Széll Kálmán miniszter urnak, hogy a Deák sirja körül... ő rendeztethessen sarkert... = Zalai Közlöny, 15. 14. 1876. febr. 17. 1. p. (Hír.)
134. Deák Ferencz nagy hazánkfia arczképei dus választékban a megszabott árért Wajdits József könyvkereskedésében kapható. = Zalai Közlöny, 15. 14. 1876. febr. 17. 2. p. (Irodalom rovat.)
135. Balaton-Füredről írják nekünk: = Zalai Közlöny, 15. 15. 1876. febr. 20. 1. p. (Megemlékezések, gyászistentiszteletek.)
136. Deák Ferencz 1873. őszén utoljára volt Nagy-Kanizsán,... = Zalai Közlöny, 15. 15. 1876. febr. 20. 1. p.
137. Deák Ferencz orvosa. = Zalai Közlöny, 15. 15. 1876. febr. 20. 1. p. (Dr. Kovács Sebestyén Endre a Szent István Rend kiskeresztjét kapta.)
138. Deák Ferencz összes temetési költsége 11,311 forint, s nem, mint több lap közlé: 30,000 forint. = Zalai Közlöny, 15. 15. 1876. febr. 20. 1. p. (Hír.)
139. Deák Ferencz tanulói éveire vonatkozólag... = Zalai Közlöny, 15. 15. 1876. febr. 20. 1. p. (Farkas László nagykanizsai igazgató-tanár a gimnazista Deák Ferencről. A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)

140. A pozsonyi királyi akadémia tanárainak Trefort Ágoston vallás- és közoktatási miniszter úr ő nagyméltósága elé terjesztett emlékirata egy Pozsonyban felállítandó Deák Ferencz egyetem tárgyában. = Zalai Közlöny, 15. 15. 1876. febr. 20. 1–2. p.
141. r. l.: Zala-Egerszeg 1876. február 10. = Zala, 3. 8. 1876. febr. 23. 1. p. (Zala megye közgyűlése Deák Ferenc halála alkalmából.)
142. r. l.: Budapest, 1876. február 5. = Zala, 3. 8. 1876. febr. 23. 2. p. (Beszámoló a temetésről.)
143. Zalavölgy, 1876. február 17. = Zala, 3. 8. 1876. febr. 23. 2. p. (A zalavári apátság gyászistentisztelete.)
144. Deák Ferencz egyetem. = Zala, 3. 8. 1876. febr. 23. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat. A pozsonyi akadémiai tanárok kérelme.)
145. A csabrendeki izr. hitközség f. hó 17-én gyászisteni tiszteletet rendezett,... = Zalai Közlöny, 15. 16. 1876. febr. 24. 1. p. (Hír.)
146. Deák Ferencz érdemeinek törvénybe iktatásáról szóló törvényjavaslatot az alsóház... óriás többséggel, a felsőház pedig egyhangulag elfogadta. = Zalai Közlöny, 15. 16. 1876. febr. 24. 1. p. (Hír.)
147. Deák Ferenczről Pulszky Ferencz hosszabb politikai jellemrajzot ír. = Zalai Közlöny, 15. 16. 1876. febr. 24. 1. p. (Hír.)
148. Garaboncson él egy jómódu gazda ember, ki humorosan beszél sok mindent Deák Ferenczről, ... = Zalai Közlöny, 15. 16. 1876. febr. 24. 1. p.
149. Schernpecher József: Deák Ferencz halálára. = Zalai Közlöny, 15. 16. febr. 24. 1. p. (Vers.)
150. Schwarzenberg Gyula: Zala-apáthi, febr. 18. 1876. Pótolhatlan hazánkfia és megyénk legnagyobb szülöttje, Deák Ferenczért áldozó könyeim és dobogó keblem arra ösztönöz... = Zalai Közlöny, 15. 16. 1876. febr. 24. 1. p. (Gyászistentisztelet.)
151. Türrén febr. 15-én volt a gyászisteni tisztelet Deák Ferenczért... = Zalai Közlöny, 15. 16. 1876. febr. 24. 1. p. (Hír.)
152. Guoth Gyula: Február 3. 1876. = Zalai Közlöny, 15. 17. 1876. febr. 27. 1. p. (Vers Deák Ferenc emlékére. A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)

153. Lovász Sándor: Deák Ferencz emléke! 1876. február 28-án. = Zalai Közlöny, 15. 17. 1876. febr. 27. 1. p.
154. Deák Ferencz érdemeit megörökítő törvényt Ő Felsége szentesítvén, kihirdettetett. = Zalai Közlöny, 15. 18. 1876. márc. 2. 1. p. (Hír.)
155. Különös találkozása a sorsnak. = Zalai Közlöny, 15. 18. 1876. márc. 2. 1. p. (Hír. Párhuzam II. Rákóczi Ferenc és Deák Ferenc halálának tanúi között.)
156. M. D.: Zala-szt-Gróth, 1876. febr. hó 25-én. Február 21-én tartatott meg a helybeli synagógában Deák Ferencz nagy hazánkfiáért a gyászünnepély. = Zalai Közlöny, 15. 18. 1876. márc. 2. 1. p.
157. Szerdahelyi: Zala-szent-Balázs, febr. 21-én 1876. Magas szellemű hazánkfia Deák Ferencz lelkeüdvéért... gyász-isteni tisztelet... = Zalai Közlöny, 15. 18. 1876. márc. 2. 1. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
158. Königmajer Károly: Gyászbeszéd Deák Ferencz felett. = Zalai Közlöny, 15. 19. 1876. márc. 5. 1-2. p. (A zalaegerszegi plébániatemplomban 1876. február 7-én tartott gyászistentiszteleten elhangzott beszéd szövege. A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
159. (Brucker Alajos) Brucker A.: Sümegh, márczius 1-én 1876. Hazánk nagy férfja, megyénk szülöttje kimultát Sümeghen, az izraelita hitközség is... gyászistenti tisztelettel ülé meg... = Zalai Közlöny, 15. 19. 1876. márc. 5. 2. p.
160. Deák Ferencz emlékszobrának előállítási költségeihez Budapest főváros közgyűlése 20 ezer forintot szavazott meg. = Zalai Közlöny, 15. 19. 1876. márc. 5. 2. p. (Hír.)
161. Kossuth Lajos levelet irt Deák Ferencz elhunytá alkalmából s egy cypruslevelet küldött koporsójára. = Zalai Közlöny, 15. 19. 1876. márc. 5. 2. p. (Hír.)
162. Baján Völgyi szintársulata Deák-emlékszoborra előadást tartott, a jövedelem 1 frt 94 kr volt. = Zalai Közlöny, 15. 19. 1876. márc. 5. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
163. Königmajer Károly: Gyászbeszéd Deák Ferencz felett 1. = Zala, 3. 10. 1876. márc. 8. 1-2. p. (Elhangzott 1876. február 7-én a zalaegerszegi plébániatemplomban. Lásd még: 172. tétel.)

164. Csütörtökön vagyis február 10-én... tartotta a bellatinczi izr. hitközség... gyászisteni tiszteletét... Deák Ferencznek lelki üdvéért... = Zala, 3. 10. 1876. márc. 8. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
165. Pozsgár Gyula: Deák Ferencz emlékére. = Zalai Közlöny, 15. 20. 1876. márc. 9. 1. p. (Vers. A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
166. Weiss Ignác: Emlékbeszéd Deák Ferencz fölött. = Zalai Közlöny, 15. 20. 1876. márc. 9. 1–2. p. (A csabrendeki főrabbi beszéde a sümegi zsinagógában.)
167. A Deák szobor felállítása ügyében a kormányelnök értekezletet hívott egybe, melynek feladata a Deák-szobor bizottság megalakítása volt. = Zalai Közlöny, 15. 20. 1876. márc. 9. 2. p. (Hír.)
168. A Franklin-Társulat előfizetési felhívása egy „Deák-album”-ra... = Zalai Közlöny, 15. 20. 1876. márc. 9. 3. p. (Irodalom rovat.)
169. A Franklin-Társulat kiadásában megjelenő „Deák-album”... = Zalai Közlöny, 15. 20. 1876. márc. 9. 3. p. (Irodalom rovat. Az album szerzőinek felsorolása.)
170. Uj zenemű. = Zalai Közlöny, 15. 20. 1876. márc. 9. 3. p. (Irodalom rovat. Megjelent Langer Viktor: Gyászhangok Deák Ferencz halálára című zongoraműve.)
171. Nagy-Kanizsa, márczius 12-én 1876. Zalamegye közgyűlése tudvalevőleg hat heti gyászt rendelt el nagyszülöttje, Deák Ferencz elhunytá felett érzett mély fájdalmából. = Zalai Közlöny, 15. 21. 1876. márc. 12. 1. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
172. Königmajer Károly: Gyászbeszéd Deák Ferencz felett 2. = Zala, 3. 11. 1876. márc. 15. 1–2. p. (Lásd még: 163. tétel.)
173. Deák Ferencz szobra Zalamegyében. = Zala, 3. 11. 1876. márc. 15. 2. p. (Gyűjtés indult.)
174. Strausz Zsigmond: Deák Ferencz életéből. = Zala, 3. 11. 1876. márc. 15. 2. p. (Deák Ferenc és a bika.)
175. Tarányi Ferencz úr birtokában Pusztaszent-Lászlón Deák Ferencztől 50 levél van,... = Zalai Közlöny, 15. 22. 1876. márc. 16. 2. p. (Helyi hírek rovat. A Tarányi Ferenc birtokában levő Deák-relikviákról: levelek, faragványok, arcképek. Zaláról szóló idézet Deák Ferenc egyik 1861-ben írt leveléből.)

176. Zalamegye közönsége a minisiterelnökhöz következő feliratot intézett. = Zalai Közlöny, 15. 23. 1876. márc. 19. 2. p. (Helyi hírek rovat. Köszönet a királyi párnak a Deák Ferenc elhunytá idején tanúsított részvétért. A felirat keltezése: Zala-Egerszegen, 1876. február 7-én.)
177. Legnagyobb örömmel és benső elismeréssel vettük a következő levelet. = Zalai Közlöny, 15. 23. 1876. márc. 19. 3. p. (Helyi hírek rovat. Balázs Árpád igazgató levele a keszthelyi m. kir. Gazdasági tanintézetben alapított Deák Ferenc könyvtárról.)
178. A „Deák Ferencz emlékezete” címet viselő a legnagyobb octáv-alakban 268 lapon, 15 képpel érdekesített mű, melyet a Deutsch M.-féle művészeti intézet adott ki, előttünk fekszik. = Zala, 3. 12. 1876. márc. 22. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
179. Zala-egerszegről értesítenek bennünket, hogy az ottani takarékpénztár... a Zalamegyében felállítandó Deák szoborra 500 frtot adott. = Zala, 3. 12. 1876. márc. 22. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
180. A német császár Deák Ferencz szobrára 1000 márkát adott. = Zalai Közlöny, 15. 24. 1876. márc. 23. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
181. Zalamegyében felállítandó Deák Ferencz-szoborra Sina Simon báró 1000 forintot adományozott. = Zalai Közlöny, 15. 25. 1876. márc. 26. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
182. Czigány Károly: A nagy Deák és a kis Dáko-román lap. = Zala, 3. 13. 1876. márc. 29. 2. p. (A pesti román Federatiunea című lap a Deák család macedo-román eredetét igyekszik bizonyítani.)
183. Hangversenyt rendezett a keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézet hallgatósa... egy saját kebelében alakítandó „Deák Ferencz-könyvtár” javára. = Zala, 3. 13. 1876. márc. 29. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
184. Csutor Imre: Deák Ferencznek Zalamegyében felállítandó szobra ügyében. = Zalai Közlöny, 15. 27. 1876. ápr. 2. 1. p. (A felhívás keltezése: Zala-Egerszeg, 1876. február 12-én.)
185. Czigány Károly: Piczi megjegyzések nagy dolgokra. = Zala, 3. 14. 1876. ápr. 5. 2. p. (Kossuth Deák Ferenc halála feletti leveléről.)
186. Arany János: Magyar tudományos akadémia. = Zalai Közlöny, 15. 31. 1876. ápr. 16. 2. p. (Helyi hírek rovat. Deák Ferenc gyászünnepélyét október 17-ről

1877. január 28-ra halasztják, erre az alkalomra a Magyar Tudományos Akadémia pályázatot hirdet.)

187. Csöndes Ferencz soproni fiúnöveldéjében Deák Ferencz emlékezetére diszelőadás tartatott. = Zalai Közlöny, 15. 32. 1876. ápr. 20. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
188. Deák Ferencz siremlékének tervrajzára a magyar országgyűlés által kiküldött országos bizottság az általános pályázatot kihirdette,... = Zalai Közlöny, 15. 37. 1876. máj. 7. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
189. Adomány a Deák Ferencz szoborra. = Zala, 3. 20. 1876. máj. 17. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
190. Chicagóban Deák Ferencz emlékére „Deák-egylet” alapítanak. = Zalai Közlöny, 15. 46. 1876. jún. 8. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
191. A „Franklin-Társulat”-tól következő körlevelet vettünk: T. cz. Intézetünk a „Deák-album” megjelenési idejére nézve szavát be nem válthatván... = Zalai Közlöny, 15. 48. 1876. jún. 15. 3. p. (Irodalom rovat.)
192. Deák Ferencz-szoborra Vas megye 1000 frtot küldött. = Zalai Közlöny, 15. 50. 1876. jún. 22. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
193. Aláírási iv. = Zalai Közlöny, 15. 57. 1876. júl. 16. 2. p. (Vegyes hírek rovat. „Emeljünk szobrot Deák Ferencz”-nek! jelszóval országos felhívást tettek közzé. Lásd még: 196. tétel)
194. Majláth György – Ghyczy Kálmán – Falk Miksa – Jókai Mór: Emeljünk szobrot „Deák Ferencz”-nek! = Zala, 3. 29. 1876. júl. 19. 1. p. (Felhívás szövege.)
195. Szilágy József: A Deák Ferencz emlékszobra tárgyában működő végrehajtó bizottságtól. = Zala, 3. 29. 1876. júl. 19. 1. p. (A bizottság elnöke a Zala újság segítségét kéri a gyűjtéshez.)
196. Aláírási iv. = Zalai Közlöny, 15. 58. 1876. júl. 20. 1. p. (Lásd még: 193. tétel)
197. Szilágy József: A Deák Ferencz emlékszobra tárgyában működő végrehajtó bizottságtól. = Zalai Közlöny, 15. 58. 1876. júl. 20. 1. p.
198. Deák Ferencz emlékszobrára... = Zalai Közlöny, 15. 59. 1876. júl. 23. 1. p. (Felajánlások.)

199. Meghívó. A Z.-Egerszegen felállítandó Deák-szobor alapja javára... = Zalai Közlöny, 15. 61. 1876. júl. 30. 2. p. (Helyi hírek rovat. A sümegi lövészegylet rendezvénye.)
200. Deák Ferencz országos emléksobrára... = Zalai Közlöny, 15. 62. 1876. aug. 3. 1. p. (Felajánlások.)
201. „Erzsébet királyné Deák Ferencz ravatalánál” című műlap Halász István kiadónál megjelent. = Zalai Közlöny, 15. 63. 1876. aug. 6. 2. p. (Helyi hírek rovat. A kép bevételének egy részét a Deák-szobor javára fordítják.)
202. A Sümeghi lövész-társulat f. évi aug. 6-án Zala-Egerszegen fölállítandó „Deák Ferencz”-szobor javára tánczvigalmat rendezett... = Zalai Közlöny, 15. 65. 1876. aug. 13. 2–3. p. (Helyi hírek rovat.)
203. Bánfy: Követ a szoborhoz. = Zalai Közlöny, 15. 67. 1876. aug. 20. 1–2. p. (Felhívás gyűjtésre a Zalaegerszegen felállítandó Deák-szobor javára a sümegi lövészegylet példájára.)
204. A zürichi magyar egylet 267 arany frankot küldött Deák Ferencz szobrára. = Zalai Közlöny, 15. 67. 1876. aug. 20. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
205. Deák Ferencz országos emléksobrára... = Zalai Közlöny, 15. 70. 1876. aug. 31. 1. p. (Felajánlások.)
206. Deák Ferencz siremlékére 42 pályamű adatott be. = Zalai Közlöny, 15. 72. 1876. szept. 7. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
207. Nedeczky István: Előfizetési felhívás ily című politikai munkára: „Deák”. = Zalai Közlöny, 15. 78. 1876. szept. 28. 2–3. p.
208. Péterfy Sándor – Lakits Vendel: Felhívás és kérelem a magyar néptanítókhöz. = Zalai Közlöny, 15. 82. 1876. okt. 12. 1. p. (Ezentúl minden oktatási intézményben ünnepeljék meg Deák Ferenc születésnapját.)
209. A szerb patriarcha Deák Ferencz szobrára magyar levélben 100 frtot küldött. = Zalai Közlöny, 15. 82. 1876. okt. 12. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
210. Deák Ferencz születése napján. = Zala, 3. 42. 1876. okt. 18. 1. p.
211. Deák Ferencz születésnapja. = Zalai Közlöny, 15. 84. 1876. okt. 19. 2. p. (Helyi hírek rovat.)

212. Deák Ferencz botja. = Zalai Közlöny, 15. 84. 1876. okt. 19. 3. p. (Vegyes hírek rovat.)
213. –l.: Deák-ünnepély Zalamegyében. = Zalai Közlöny, 15. 86. 1876. okt. 26. 1. p. (A keszthelyi iskolák ünnepélyei.)
214. Mencsey Károly: Csáktornya, 1876. október 19-én. = Zalai Közlöny, 15. 86. 1876. okt. 26. 1. p. (A népiskolai Deák-ünnepély.)
215. Deák Ferencz emlékeztetét dicsőítő ódára az akadémia ez év elején 100 arany pályadíjt tüzött ki... = Zalai Közlöny, 15. 87. 1876. okt. 29. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
216. A zalaegerszegi tombolaestély, mely a Deák-szobor javára... tartatott... = Zalai Közlöny, 15. 87. 1876. okt. 29. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
217. Deák Ferencz szobrára az esztergomi káptalan 400 frtot adott. = Zalai Közlöny, 15. 91. 1876. nov. 12. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
218. Deák Ferencz születésének emlékére. = Zala, 3. 46. 1876. nov. 15. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Ünnepélyek a nagykanizsai elemi és polgári iskolában.)
219. Deák-ünnepély. = Zalai Közlöny, 15. 92. 1876. nov. 16. 3. p. (Helyi hírek rovat. A nagykanizsai népiskolák Deák-ünnepélye.)
220. A bpesti nemzeti kaszinó egyik terme „Deák-terem”-nek neveztetett el. = Zalai Közlöny, 15. 100. 1876. dec. 14. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
221. Az Országos Deák szoborra kiküldött 3155. számú gyűjtő ivre a következő adakozás történt. = Zalai Közlöny, 15. 104. 1876. dec. 31. 4. p. (Helyi hírek rovat.)

1877

222. Deák Ferencz boldogult nagyhazánk fia halálózása előtt levélileg megbizta a lapok szerkesztőjét, hogy részére a szent-László-egyházi sorsjegyekből vásároljon... = Zalai Közlöny, 16. 4. 1877. jan. 14. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
223. Deák Ferencz halálózása napján január 28 án a magyar tud. akadémia nagy gyászünnepet fog rendezni. = Zalai Közlöny, 16. 5. 1877. jan. 18. 2. p. (Helyi hírek rovat.)

224. Deák siremléke ügyében. = Zalai Közlöny, 16. 6. 1877. jan. 21. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
225. Adakozás. = Zalai Közlöny, 16. 8. 1877. jan. 28. 2. p. (Helyi hírek rovat. A Deák-szobor javára adakozók.)
226. Dobránszky Péter: Deák napján. = Zala, 4. 5. 1877. jan. 31. 1. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
227. Deák ünnepély. = Zala, 4. 5. 1877. jan. 31. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat. A nagykanizsai kereskedő ifjak önképzőkörének ünnepélye.)
228. Ünnepélyes gyászmise. = Zala, 4. 5. 1877. jan. 31. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Évfordulós gyászmise Nagykanizsán a ferencesek templomában.)
229. Szász Károly: Óda Deák Ferencz emlékezetére. = Zalai Közlöny, 16. 9. 1877. febr. 1. 1. p. (Vers. A lap címlapja gyászkerettel jelent meg.)
230. Tóth Kálmán: Deák Ferencz emlékezete. = Zalai Közlöny, 16. 9. 1877. febr. 1. 1. p. (Vers.)
231. Deák Ferencz halálának évfordulóján. = Zalai Közlöny, 16. 9. 1877. febr. 1. 2. p.
232. Csengery Antal országgyűlési képviselőnk epochalis emlékbeszédet tartott Deák Ferenczről. = Zalai Közlöny, 16. 9. 1877. febr. 1. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
233. Deák-ünnepélyt tartott a ker. ifj. önképző köre. = Zalai Közlöny, 16. 9. 1877. febr. 1. 3. p. (Helyi hírek rovat. Nagykanizsa.)
234. Meghívó. = Zalai Közlöny, 16. 9. 1877. febr. 1. 3. p. (Helyi hírek rovat. 1877. február 3-án Nagykanizsán a ferencesek templomában ünnepélyes gyászmisét tartanak Deák Ferenc emlékére.)
235. Deák Ferencz emlékére tartott gyászsistenti tiszteleten febr. 3-án a n.-kanizsai plébánia templom zsúfolásig megtelt. = Zalai Közlöny, 16. 10. 1877. febr. 4. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
236. Deák ünnepély N.-Kanizsán. = Zala, 4. 6. 1877. febr. 7. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Gyászsistentiszteletek a nagykanizsai plébániatemplomban és az izraelita gyülekezetben.)

237. Dobránszky Péter: Deák Ferencz jellemzéséhez 1. = Zala, 4. 6. 1877. febr. 7. 1-2. p.
238. Dobránszky Péter: Deák Ferencz jellemzéséhez 2. = Zala, 4. 6. 1877. febr. 14. 1. p.
239. Deák Ferencz emléksobrára Mihajlovits zágrábi érsek 500 frtot adományozott. = Zala, 4. 8. 1877. febr. 21. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
240. Sümeghen az izr. tanodában Metzl Henrik főelemi tanító Deák Ferencz halálának évfordulata alkalmával a nagy hazafi életrajzát adá elő. = Zalai Közlöny, 16. 16. 1877. febr. 25. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
241. Deák ünnepély. = Zalai Közlöny, 16. 83. 1877. okt. 18. 2. p. (Helyi hírek rovat. A keszthelyi népiskola ünnepélye.)
242. Deák Ferencz szobrára eddig 114 ezer frt gyűlt be. = Zalai Közlöny, 16. 83. 1877. okt. 18. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
243. Deák Ferencz születés napján. = Zalai Közlöny, 16. 84. 1877. okt. 21. 3. p. (Helyi hírek rovat. A zalai népiskolák ünnepélyei.)
244. Pályázat Deák Ferencz emléksobrára. = Zala, 4. 46. 1877. nov. 14. 1. p. (A felállítandó pesti szoborra kiírt pályázat.)

1878

245. A Deák Ferencz-szobor, mely Zala-Egerszegen a megyeház épület előtt fog felállíttatni, marcziusban már kész lesz... = Zalai Közlöny, 17. 4. 1878. jan. 13. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
246. Január 28-án. = Zala, 5. 5. 1878. jan. 30. 1-2. p. (Deák Ferenc halálára.)
247. Deák ünnepély. = Zala, 5. 5. 1878. jan. 30. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Ünnepély a nagykanizsai polgári iskolában.)
248. Kelefy György: Deák Ferencz emlékezete. Halála évfordulóján 1878. jan. 28. = Zalai Közlöny, 17. 9. 1878. jan. 31. 1. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
249. Molnár Aladár – Vadnai Károly – Kamermayer Károly: Deák Ferencz hagyatékának árverése. = Zalai Közlöny, 17. 20. 1878. márc. 10. 1-2. p.

250. Deák Ferenc: Vörösmarty Mihálynak. = Zalai Közlöny, 17. 73. 1878. szept. 12. 1. p. (Deák Ferencnek tulajdonított négysoros vers 1852-ből és keletkezésének története.)
251. Tuboly Viktor: Czáfolat a „Zalai Közlöny” 73-ik számának tárczájában megjelent szerkesztői *-ra. = Zalai Közlöny, 17. 77. 1878. szept. 26. 1. p. (A Deák Ferencnek tulajdonított versről.)
252. Deák Ferencz szobrára felajánlott s gyűjtött összeg 156 ezer frt. = Zalai Közlöny, 17. 84. 1878. okt. 20. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
253. Deák Ferencz mausoleumát jövő tavasszal kezdik építeni. = Zalai Közlöny, 17. 85. 1878. okt. 24. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
254. Deák Ferencz dicsőült nagyhazánkfiának Zala Egerszegen felállítandó nyolcz láb magas szobrát ifj. báró Vay Miklós már megkészítette. = Zalai Közlöny, 17. 92. 1878. nov. 17. 2. p. (Helyi hírek rovat.)

1879

255. A Deák-szobor. = Zala, 6. 1. 1879. jan. 1. 3. p. (Vegyes rovat. Vita a Pesten felállítandó szoborról.)
256. Martinkovics Károly. = Zalai Közlöny, 18. 3. 1879. jan. 9. 2-3. p. (Deák Ferenchez fűződő kapcsolatáról is.)
257. Deák Ferencz mausoleumát a tavasszal építeni kezdik. = Zalai Közlöny, 18. 5. 1879. jan. 16. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
258. A boldogult Martinkovits Károly elhunytá alkalmával közlött necrologban említettük... = Zalai Közlöny, 18. 6. 1879. jan. 19. 2. p. (Helyi hírek rovat. Deák Ferenc által neki ajándékozott kard és kócsagtollas süveg sorsa.)
259. Deák Ferencz halála napján. = Zala, 6. 5. 1879. jan. 29. 1-2. p. (A lap címoldala gyászkerettel jelent meg.)
260. Deák emlékűnnep. = Zala, 6. 5. 1879. jan. 29. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Ünnepség a nagykanizsai polgári iskolában.)
261. Városh Mihály: Nincs többé a haza bölcse. = Zalai Közlöny, 18. 9. 1879. jan. 30. 1. p. (Vers.)

262. Löb Ignác: Deák Ferencz. = Zalai Közlöny, 18. 9. 1879. jan. 30. 1-2. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
263. Lélekemelő ünnepet ült a nagy-kanizsai polgári iskola f. hó. 28-án mint Zalamegye legdicsőbb fiának, Deák Ferenczünk halálának évfordulóján. = Zalai Közlöny, 18. 9. 1879. jan. 30. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
264. Szép jelét tanusítá Tarányi Ferencz földbirtokos úr hazafias érzületének... = Zalai Közlöny, 18. 12. 1879. febr. 9. 2. p. (Helyi hírek rovat. Az 1879. 9. számban megjelent Deák Ferenc-megemlékezés szerzőjének ajándékozta Deák sajátkezűleg készített papírvágó kését. Lásd: 262. tétel.)
265. Deák Ferencz hagyatékából a balaton-füredi szeretetháznak 1532 frt 5 kr. adatott át. = Zalai Közlöny, 18. 30. 1879. ápr. 13. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
266. Horváth Mihály: Deák Ferencz álma. - - hátrahagyott kéziratából. 1. = Zalai Közlöny, 18. 52. 1879. jún. 29. 1-2. p.
267. Horváth Mihály: Deák Ferencz álma. - - hátrahagyott kéziratából. 2. = Zalai Közlöny, 18. 53. 1879. júl. 3. 1-2. p.
268. Zala-Egerszegen szept. 1. tartandó Deák Ferencz szobra leleplezésére nagyban folynak az előkészületek... = Zalai Közlöny, 18. 58. 1879. júl. 20. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
269. Árvay István: Meghívás. = Zala, 6. 32. 1879. aug. 6. 1. p. (Meghívó a Zalamegyei Gazdasági Egyesület tagjai számára a zalaegerszegi Deák-szobor avatására. Ua.: Zala, 6. 33. 1879. aug. 13. 1. p. és Zala, 6. 34. 1879. aug. 20. 1. p.)
270. (Bátorfi Lajos) Bátorfi: Deák Ferencz zalai szobrának leleplezése előtt. 1. = Zalai Közlöny, 18. 65. 1879. aug. 14. 1. p.
271. (Bátorfi Lajos) Bátorfi: Deák Ferencz zalai szobrának leleplezése előtt. 2. = Zalai Közlöny, 18. 66. 1879. aug. 17. 1. p.
272. A Deák szobor felállító bizottság Zala-Egerszegen erélyesen folytatja működését. = Zalai Közlöny, 18. 66. 1879. aug. 17. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
273. A Deákszobor felállító bizottság Zala-Egerszegen, legutóbbi ülésén az ünnepély programját állapította meg. = Zala, 6. 34. 1879. aug. 20. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat. A részletes program.)

274. Svastics Benő: Zalavármegye közönsége által megyénknek... nagy szülöttje Deák Ferencz emléke iránti kegyelet megörökítésére... = Zalai Közlöny, 18. 67. 1879. aug. 21. 3. p. (Helyi hírek rovat.) A zalaegerszegi Deák-szobor felavatásának hivatalos bejelentése.)
275. Deák Ferencz zala-egerszegi szobrának leleplezése előtt. = Zala, 6. 35. 1879. aug. 27. 1. p.
276. Zala-Egerszegről aug. 23. kelettel írják nekünk: A Deákszobor fel van állítva. = Zala, 6. 35. 1879. aug. 27. 3. p. = Zala, 6. 35. 1879. aug. 27. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Tájékoztató az előlélezésekről.)
277. Gyurom Antal: Deák Ferencz emlékezete. = Zalai Közlöny, 18. 70. 1879. aug. 31. 1. p. (Vers.)
278. Diszebédre előjegyzés. = Zalai Közlöny, 18. 70. 1879. aug. 31. 3. p. (Helyi hírek rovat. A zalaegerszegi Deák-szobor leleplezése napján tartandó díszebédéről.)
279. Nagy-Kanizsa város képviselő testületének aug. 27 én tartott ülésében Deák Ferencz nagy hazánkfia szobrának leleplezési ünnepélyére... 10 tagu bizottság küldetett ki. = Zalai Közlöny, 18. 70. 1879. aug. 31. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
280. Deák Ferencz. 1879. szept. 1-én. A z-egerszegi szobor leleplezése. = Zala, 6. 36. 1879. szept. 3. 1–2. p. (Az alispáni beszéd szövege is.)
281. (Eötvös Károly) Carolus: Adomák Deák Ferencz-től. = Zala, 6. 36. 1879. szept. 3. 3–4. p. (Fővárosi Lapok közleményei után.)
282. Deák Ferencz-szobor leleplezési ünnepélye. = Zalai Közlöny, 18. 71. 1879. szept. 4. 1–2. p.
283. 1876. febr. 8-án tartott megyei közgyűlés által kiküldött szoborlétesítő bizottság névsora. = Zalai Közlöny, 18. 71. 1879. szept. 4. 2. p.
284. Eötvös Károly: Deák Ferencz a körben. = Zalai Közlöny, 18. 71. 1879. szept. 4. 2–3. p.
285. (Eötvös Károly) Carolus: Az ifju Deák Ferencz. = Zalai Közlöny, 18. 72. 1879. szept. 7. 1–2. p.

286. Dr. Horváth Károly zalaegerszegi apát plébános felköszöntője a Deák-diszebédén. = Zalai Közlöny, 18. 73. 1879. szept. 11. 3. p. (Helyi hírek rovat. A felköszöntő szövege.)
287. R. H.: Deák Ferencz és Fehérváry kapitány. = Zalai Közlöny, 18. 75. 1879. szept. 18. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
288. Zalár József: Emlékbeszéd melyet Deák Ferencz arczképének Hevesmegye tanácsstermében 1879-ik évi október hó 13-án a bizottsági közgyűlés alatt történt ünnepélyes leleplezése alkalmával mondott. = Zalai Közlöny, 18. 88. 1879. nov. 2. 1–2. p.

1880

289. Deák ünnepély. = Zala, 7. 5. 1880. jan. 28. 3. p. (Helyi és megyei hírek rovat. A nagykanizsai polgári iskola ünnepélye.)
290. Lőb Ignác: Deák Ferencz. Január 28-ára. = Zalai Közlöny, 19. 9. 1880. jan. 29. 1. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
291. Deák-émlék ünnepélyt tart a n-kanizsai polgári iskola... = Zalai Közlöny, 19. 9. 1880. jan. 29. 3. p. (Helyi hírek rovat.)
292. A nagy-kanizsai polgári iskolában a Deák-ünnepély minden évben megtartatik. = Zalai Közlöny, 19. 12. 1880. febr. 8. 2. p. (Helyi hírek rovat.)
293. A Deák szoba diszei. = Zalai Közlöny, 19. 85. 1880. okt. 21. 3. p. (Vegyes hírek rovat. A Nemzeti Múzeumban berendezett Deák-szoba leírása.)
294. Deák Ferencz és Schuwitz tábornok. = Zalai Közlöny, 19. 93. 1880. nov. 18. 4. p. (Vegyes hírek rovat. Gyulai Pál által elbeszélt adoma szövege.)

1881

295. Lőb Ignác: Deák Ferencz halála évfordulóján. Január 28. = Zalai Közlöny, 20. 9. 1881. jan. 30. 1. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
296. Deák ünnepélyt tartott a helybeli polgári iskola tantestülete... = Zala, 8. 5. 1881. febr. 2. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat. Polgári iskola, Nagykanizsa.)
297. A Deákmausoleum építése nagyban halad előre, már a kupola is betetőzve van. = Zalai Közlöny, 20. 78. 1881. szept. 29. 4. p. (Helyi hírek rovat.)

298. Deák ünnepély. = Zalai Közlöny, 20. 85. 1881. okt. 23. 3. p. (Helyi hírek rovat. Ünnepély a keszthelyi iskolákban.)
299. Wlassics Gyula: Deák Ferencz. = Zalai Közlöny, 20. 88. 1881. nov. 3. 1-2. p. (Megjelentek Deák Ferenc beszédei Kónyi Manó szerkesztésében.)
300. (Hoffmann Mór) H. M.: Deák Ferencz beszédei. = Zala, 8. 45. 1881. nov. 9. 1. p. (Megjelentek Deák Ferenc beszédei Kónyi Manó szerkesztésében.)

1882

301. A Deák mausoleum építését a jövő tavasszal folytatni fogják... = Zalai Közlöny, 21. 2. 1882. jan. 5. 3. p. (Vegyes hírek rovat.)
302. Deák Ferencz halálának évfordulóján január 28-án. = Zala, 9. 8. 1882. jan. 28. 1. p.
303. Deák Ferencz halálának évfordulóját üli meg... a nagykanizsai polgári iskolai ifjúság... = Zala, 9. 8. 1882. jan. 28. 2. p. (Helyi és megyei hírek rovat.)
304. Löb Ignác: Deák Ferencz halálának évfordulóján. = Zalai Közlöny, 21. 9. 1882. jan. 29. 1. p. (A lap első oldala gyászkerettel jelent meg.)
305. Deák ünnepély. = Zalai Közlöny, 21. 11. 1882. febr. 5. 2. p. (Helyi hírek rovat. A nagykanizsai kereskedelmi ifjúság egylete és a polgári iskola ünnepélye.)
306. Uj Deák-ereklye beküldését jelzi Fleischmann Bálint györmegyei bérlő. = Zalai Közlöny, 21. 72. 1882. szept. 7. 3. p. (Helyi, megyei és vegyes hírek rovat. Deák Ferenc gyermekkori növénygyűjteménye.)

1887

307. Deák ünnepély. = Zala, 14. 5. 1887. jan. 30. 3. p. (Különfélék rovat. A nagykanizsai polgári iskola ünnepélye.)
308. Bálintffy Bálint: Deák. = Zalai Közlöny, 26. 6. 1887. febr. 5. 1. p. (Vers.)
309. Deák Ferencz. = Zalai Közlöny, 26. 40. 1887. okt. 1. 1. p. (Deák Ferenc budapesti szobrának leleplezése.)
310. Deák Ferencz élő rokonai, kik a Deákszobor leleplezési ünnepélyére a program szerint hivatalosak voltak. = Zalai Közlöny, 26. 40. 1887. okt. 1. 3. p. (Hírek rovat.)

311. Deák Ferencz szobra. = Zala, 14. 41. 1887. okt. 2. 1. p. (Deák Ferenc pesti szobra.)
312. Deák Ferencz szobrának leleplezésénél... = Zala, 14. 41. 1887. okt. 2. 2. p. (Különfélék rovat. Zala vármegye küldöttei.)
313. Nemzeti ünnepélyek. = Zala, 14. 41. 1887. okt. 2. 2. p. (A Deák-szobor leleplezése.)
314. Deák Ferencz szobrára Zala vármegye is impozáns koszorut tett le. = Zalai Közlöny, 26. 41. 1887. okt. 8. 2. p. (Hírek rovat. A koszorú leírása.)
315. Palotay Ákos: Fővárosi levél. = Zalai Közlöny, 26. 42. 1887. okt. 15. 1-2. p. (A Deák-szobor leleplezéséről.)
316. Az asztali ima. = Zalai Közlöny, 26. 49. 1887. dec. 3. 3. p. (Hírek rovat. Anekdota Deák Ferencről.)

1888

317. Deák Ferencz ünnepély. = Zala, 15. 5. 1888. jan. 29. 3. p. (Különfélék rovat. A nagykanizsai polgári iskola és az izraelita elemi és kereskedelmi tanoda ünnepélye.)
318. Deák Ferencz-szobrára 233.409 frt 33 kr gyűlt össze közadakozás útján. = Zalai Közlöny, 27. 19. 1888. máj. 12. 3. p. (Hírek rovat.)
319. Zalai: Deák és Tisza. = Zalai Közlöny, 27. 22. 1888. jún. 2. 1. p.
320. Egy magyar honleány életéből. Deák Ferencz levele és I. Ferencz József kiáltványa. = Zalai Közlöny, 27. 22. 1888. jún. 2. 1-2. p. (Pereczky Istvánné báró Horváth Teréz életéből.)
321. Romme: Egy magyar honleány életéből. Deák Ferencz levele és I. Ferencz József kiáltványa 2. = Zalai Közlöny, 27. 23. 1888. jún. 9. 1. p. (Deák Ferenc 1868-as levelének szövegével: befolyása a kormányra a kiegyezés megkötésével megszűnt.)

1889

322. Halis István: Mulatságos történetek Kanizsáról 1. = Zalai Közlöny, 28. 40. 1889. okt. 5. 1. p. (Deák Ferenc és a kiskanizsai „sáska”.)

323. Halis István: Mulatságos történetek Kanizsáról 2. = Zalai Közlöny, 28. 41. 1889. okt. 12. 1-2. p. (Deák Ferenc és a kiskanizsai „sáska”.)

1890

324. Deák-ünnepély tartatott a nagy hazafi elhalálzásának évforduló napján január 28-án. = Zalai Közlöny, 29. 5. 1890. febr. 1. 2. p. (Hírek rovat. Iskolai ünnepségek Nagykanizsán.)

1891

325. Deák Ferencz nagy hazánkfának elhalálzásai évforduló napját, jan. 28-án a helybeli izr. tanintézetek ifjúsága kegyeletesen ülte meg. = Zalai Közlöny, 30. 5. 1891. jan. 31. 2. p. (Hírek rovat. Bún Samu igazgató beszédének szövegével. Nagykanizsai megemlékezés.)

1892

326. Az öreg doktor. = Zalai Közlöny, 31. 48. 1892. nov. 5. 2. p. (Hírek rovat. Zalaszentgróton meghalt Eichberg József, Deák Ferenc háziiorvosa.)

1893

327. Deák Ferencz nagyhazánkfának ma, január 28 án van elhalálzásai 17 ik évforduló napja. = Zalai Közlöny, 32. 4. 1893. jan. 28. 3. p. (Hírek rovat.)

1894

328. Kegyeletes szép ünnepély tartatott január 27-én a nagy-kanizsai polgári leányiskolában Deák Ferencz nagyhazánkfia elhalálzásai napjának évfordulója alkalmából. = Zalai Közlöny, 33. 5. 1894. febr. 3. 2. p. (Hírek rovat.)

1896

329. Deák Ferencz emlékűnnep. = Zalai Közlöny, 35. 5. 1896. febr. 1. 3. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai polgári fiúiskola ünnepélye.)
330. Kossuth Lajos, gróf Széchenyi István és Deák Ferenc emlékeit fogja három díszes érckoszorúval megörökíteni a napokban, a hazánkba érkező amerikai magyar zárándok társaság. = Zalamegye, 15. 29. 1896. júl. 19. 3. p. (Irodalom rovat.)

331. Muraköziek Deák Ferenc szobránál. = Zalamegye, 15. 36. 1896. szept. 6. 3. p.
(Helyi megyei és vegyes hírek rovat. Horvát földművesek Budapesten.)

1897

332. Nagy-Kanizsa, január 27-én. = Zala, 24. 8. 1897. jan. 28. 1-2. p. (Deák Ferencről és a néppárt konzervativizmusáról.)
333. Deák-émlék-ünnepély. = Zala, 24. 9. 1897. jan. 31. 2. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai polgári és az izraelita iskola ünnepélye.)
334. Deák emlékünnepély. = Zala, 24. 10. 1897. febr. 4. 3. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai polgári és az izraelita iskola ünnepélye.)
335. Megyei rendes közgyűlés. = Zalamegye, 16. 19. 1897. máj. 9. 1-2. p. (Zala vármegye törvényhatósága az ezredéves kiállításra Deák Ferencnek a közgyűlési teremben lévő arcképét, valamint Festetics György arcképét küldi el.)
336. Deák Ferenc és Csányi László szülőházának emléktáblával való megjelölése. = Zalamegye, 16. 23. 1897. jún. 6. 1-2. p. (Az ünnepségek részletes terve.)
337. Deák Ferencz emlékezetének. = Zala, 24. 58. 1897. júl. 22. 5. p. (Hírek rovat. A sőjtöri emléktábla avatásának programja.)
338. Deák Ferenc ünnepélye Sőjtörön. = Zalai Közlöny, 36. 30. 1897. júl. 24. 3. p. (Hírek rovat. Deák Ferenc szülőházát emléktáblával jelölik meg. Az ünnepség részletes terve.)
339. Deák Ferencz szülőházának emléktáblával való megörökítése... = Muraköz, 14. 30. 1897. júl. 25. 3. p. (A sőjtöri ünnepség részletes programja.)
340. ? = Zala, 24. 60. 1897. júl. 29. 1-2. p. (Miért nem kapott meghívót Deák Ferenc sőjtöri emléktáblájának avatására a nagykanizsai Irodalmi és Művészeti Kör?)
341. A sőjtöri Deák-ünnep. = Zalai Közlöny, 36. 31. 1897. júl. 31. 2. p. (Hírek rovat. A meghívottakról. A nagykanizsai gimnázium kimaradt a meghívottak köréből.)
342. Kunfi Zsigmond: Deák Ferenc. = Zalai Közlöny, 36. 32. 1897. aug. 7. 1. p.

343. A holnapi Deák-ünnep. = Zalai Közlöny, 36. 32. 1897. aug. 7. 3. p. (Hírek rovat.)
344. Haraszi Sándor: Deák Ferenc. = Balatonvidék, 1. 6. 1897. aug. 8. 1–2. p.
345. Minke Béla: Deák Ferencz. Zalamegye nagy ünnepének alkalmából. = Keszthelyi Hírlap, 20. 32. 1897. aug. 8. 1–2. p. (Deák-emléktábla avatása.)
346. (Hargitai József) H. J.: Deák Ferencz. = Muraköz, 14. 32. 1897. aug. 8. 1. p.
347. A sőjtöri ünnep. = Zala, 24. 63. 1897. aug. 8. 1–2. p. (Deák-emléktábla.)
348. Tuboly Viktor: Deák Ferenc életéből. = Zala, 24. 64. 1897. aug. 12. 1–3. p. (Hajnal Jancsi – a szövegben: Hajnal Pista – bandája 1863-ban kirabolta Oszterhueber József házat Pusztaszentlászlón. Az eseménynél Deák is jelen volt.)
349. A sőjtöri ünnep. = Zala, 24. 64. 1897. aug. 12. 2–3. p. (Részletes tudósítás az emléktábla-avatásról.)
350. A sőjtöri Deák-ünnep. = Zalai Közlöny, 36. 33. 1897. aug. 14. 1–2. p.
351. Tuboly Viktor: Deák Ferenc életéből. P.-Szt.-Lászlón (1858–1867). = Zalai Közlöny, 36. 33. 1897. aug. 14. 2–3. p. (Vers.)
352. Deák-ünnep Sőjtörön. = Balatonvidék, 1. 7. 1897. aug. 15. 2–5. p. (Skublics Jenő beszéde, a királynak küldött távirat szövege, Tarányi József beszéde, Ruzsicska Kálmán köszöntője.)
353. A sőjtöri ünnep. = Keszthelyi Hírlap, 20. 33. 1897. aug. 15. 2–3. p. (Deák-emléktábla avatása, Tarányi József beszéde, a királynak küldött távirat szövege, Ruzsicska Kálmán köszöntője.)
354. Zala-vármegye a haza bölcsének 1. = Muraköz, 14. 33. 1897. aug. 15. 1–2. p. (Deák-emléktábla avatása Sőjtörön, Skublics Jenő beszéde. Lásd még: 360. tétel.)
355. A sőjtöri ünnep. = Sümeg és Vidéke, 5. 20. 1897. aug. 15. 3. p. (Deák-emléktábla avatása.)
356. A sőjtöri ünnep. = Tapolcza és Vidéke, 7. 33. 1897. aug. 15. 1–2. p. (Deák-emléktábla avatása, a királynak küldött távirat szövege, Tarányi József beszéde, Ruzsicska Kálmán köszöntője.)

357. A sőjtöri beszédek. = Zala, 24. 65. 1897. aug. 15. 3–5. p. (Deák- emléktábla avatása, Skublics Jenő és Tarányi József beszéde, a királynak küldött távirat szövege, Ruzsicska Kálmán köszöntője.)
358. Deák Ferenc szülőházának emléktáblával való megjelölése. = Zalamegye, 16. 33. 1897. aug. 15. 1–2. p. (Az ünnepség. A királynak küldött távirat szövege, Tarányi József beszéde, Ruzsicska Kálmán köszöntője.)
359. Emlékbeszéd. = Zalamegye, 16. 33. 1897. aug. 15. 2–3. p. (Deák- emléktábla avatása, Skublics Jenő beszéde.)
360. Zala-vármegye a haza bölcsének 2. = Muraköz, 14. 34. 1897. aug. 22. 1–3. p. (Deák- emléktábla avatása Sőjtörön, Tarányi József beszéde, a királynak küldött távirat szövege, Ruzsicska Kálmán köszöntője. Lásd még: 354. tétel.)

1898

361. Deák- emlékünnepe. = Zala, 25. 9. 1898. jan. 30. 4–5. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai polgári iskola ünnepe.)

1900

362. Létörée, Vicomte: Deák Ferenc kosara. = Zala, 27. 77. 1900. szept. 27. 1–3. p. (Deák Ferenc és a szép Inkey- lány.)

1902

363. Deák Ferenc születésének századik évfordulója. = Zalai Közlöny, 41. 52. 1902. dec. 27. 2. p. (Hírek rovat. Sőjtör kérelme Zala vármegye törvényhatósági bizottságához.)

1903

364. Deák Ferenc emléke. = Sümeg és Vidéke, 11. 1. 1903. jan. 4. 3. p. (Hírek rovat. A vármegye elfogadta Sőjtör indítványát a Deák- évforduló megünneplésére.)
365. Deák Ferencz. 1803-1876. = Balatonvidék, 7. 2. 1903. jan. 11. 1. p.
366. Deák Ferenc születésének századik évfordulója. = Balatonvidék, 7. 3. 1903. jan. 18. 4. p. (Hírek rovat. A fővárosi törvényhatóságnál Deák Ferenc születésének méltó megünneplését indítványozták.)

367. Deák Ferencz emlékezete. = Muraköz, 20. 3. 1903. jan. 18. 2-3. p. (Különfélék rovat. Zala vármegye törvényhatósága a Deák-évforduló megünnepléséről.)
368. Szücs Mihály: Deák Ferencz. 1803-1903. = Tapolczai Lapok, 1. 3. 1903. jan. 18. 1. p.
369. Deák Ferenc születése századik évfordulójának megünneplése tárgyában. = Zalamegye, 22. 3. 1903. jan. 18. 5. p. (Hírek rovat.)
370. Deák Ferenc emlékezete. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 19. 1903. jan. 19. 2. p. (Országos tervek az évforduló megünneplésére.)
371. Deák Ferenc. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 20. 1903. jan. 20. 5. p. (Hírek rovat. A Deák-ünnepség szervezésével megbízott megyei törvényhatósági bizottság tagjainak névsora.)
372. Deák Ferenc születésnapja. = Zala, 30. 7. 1903. jan. 22. 3. p. (Hírek rovat. Az ünnepségek megszervezésére alakított bizottság tagjai.)
373. Deák Ferenc születése századik évfordulójának megünneplése tárgyában... = Zalai Közlöny, 42. 4. 1903. jan. 24. 2. p. (Hírek rovat. Az ünnepély megszervezésével megbízottak névsora.)
374. Deák Ferenc emlékünnepe. = Balatonvidék, 7. 4. 1903. jan. 25. 4. p. (Hírek rovat. A fővárosi törvényhatóság elfogadta a Deák Ferenc születésnapjának megünnepléséről benyújtott indítványt.)
375. Deák Ferenc emlékünnepe. = Sümeg és Vidéke, 11. 4. 1903. jan. 25. 2. p. (Hírek rovat. A budapesti egyetemi ifjúság terve a Deák-évforduló megünneplésére.)
376. Deák Ferenc emlékünnepe. = Balatonvidék, 7. 5. 1903. febr. 1. 4. p. (Hírek rovat. A budapesti Markó utcai főgimnázium megemlékezése.)
377. Az Irod. És Műv. Kör... farsangi dalestélyt rendez... = Zalai Közlöny, 42. 6. 1903. febr. 7. 2. p. (Hírek rovat. Gyűjtés a nagykanizsai Deák-emléktábla költségeire.)
378. Kardos Sámuel: Deák Ferenc 1803-1876. = Zala, 30. 13. 1903. febr. 12. 1-2. p.

379. (Nagy Samu) N. S.: Deák Ferenc emléktáblája. = Zalai Közlöny, 42. 7. 1903. febr. 14. 2. p. (Nagykanizsán nincs Deák-emlékhely. Emléktábla vagy emlékszobor legyen?)
380. (Füssy Tamás): A Deák-család anyagi terhei 1. = Balatonvidék, 7. 15. 1903. ápr. 12. 8-9. p. (Lásd még: 383. tétel)
381. Deák Ferenc születése századik évfordulójának megünneplése tárgyában. = Zalamegye, 22. 15. 1903. ápr. 12. 5. p. (Hírek rovat.)
382. Deák Ferenc szobra Szegeden. = Balatonvidék, 7. 16. 1903. ápr. 19. 5. p. (Hírek rovat.)
383. Füssy Tamás: A Deák-család anyagi terhei 2. = Balatonvidék, 7. 16. 1903. ápr. 19. 5-6. p. (Lásd még: 380. tétel)
384. Deák Ferencz ünnepély programját f. hó 23-án állította össze főbb posztokban az e célra a közgyűlés által kiküldött bizottság. = Balatonvidék, 7. 17. 1903. ápr. 26. 5. p. (Hírek rovat.)
385. Deák Ferenc születése száz éves évfordulójának megünneplését... = Zalamegye, 22. 17. 1903. ápr. 26. 3. p. (Hírek rovat. Bizottság alakult az ünnepségek megszervezésére, a bizottság javaslata az ünnep programjára.)
386. Deák Ferenc születése száz éves évfordulójának megünneplését vármegyénk elhatározta... = Zala, 30. 35. 1903. ápr. 30. 4. p. (Hírek rovat.)
387. Deák Ferenc születése száz éves évfordulójának megünneplését vármegyénk törvényhatósága elhatározta... = Zalai Közlöny, 42. 18. 1903. máj. 2. 2. p. (Hírek rovat. Az ünnepség tervezete.)
388. Deák Ferencz születése 100 éves évfordulójának a megünneplése vármegyénkben. = Muraköz, 20. 18. 1903. máj. 3. 2. p. (Különfélék rovat.)
389. Deák Ferencz születésének századik évfordulóját Zalavármegye a következő program keretében fogja megünnepelni. = Tapolczai Lapok, 1. 18. 1903. máj. 3. 3. p. (Hírek rovat.)
390. Deák Ferenc ünnepe. = Balatonvidék, 7. 19. 1903. máj. 10. 3. p.
391. Pusztul a Deák mauzoleuma. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 143. 1903. máj. 23. 2. p.

392. Deák Ferenc emléke. = Balatonvidék, 7. 21. 1903. máj. 24. 4. p. (Hírek rovat. Hódmezővásárhely festményt és szobrot akar készíttetni az évfordulóra.)
393. Deák Ferenc és az ifjúság. = Balatonvidék, 7. 21. 1903. máj. 24. 4. p. (Hírek rovat. A budapesti egyetemi ifjúság tervei a Deák-ünnepre.)
394. Deák ünnepély. = Balatonvidék, 7. 21. 1903. máj. 24. 4. p. (Hírek rovat. A keszthelyi gazdasági tanintézet ünnepélye.)
395. Deák Ferencz születésnapja. = Keszthelyi Hírlap, 26. 21. 1903. máj. 24. 4. p. (Hírek rovat. A vármegye ünnepi tervei.)
396. Zalamegye ünnepe. = Muraköz, 20. 21. 1903. máj. 24. 2-3. p. (Különfélék rovat.)
397. Molnár Pál: Deák Ferenc születésének 100-dik évfordulójának ünnepélyén. = Balatonvidék, 7. 22. 1903. máj. 31. 1-4. p. (Elhangzott a keszthelyi gazdasági tanintézet 1903. május 26-i Deák-ünnepélyén.)
398. Deák Ferenc ünnepély. = Balatonvidék, 7. 22. 1903. máj. 31. 4. p. (Hírek rovat. A keszthelyi gazdasági tanintézet ünnepélye.)
399. Deák Ferencz-ünnepély.= Keszthelyi Hírlap, 26. 22. 1903. máj. 31. 3. p. (Hírek rovat. A keszthelyi gazdasági tanintézet ünnepélye.)
400. Deák Ferenc emlékezete. = Zalamegye, 22. 22. 1903. máj. 31. 5. p. (Hírek rovat. Nagykanizsai és keszthelyi ünnepségek.)
401. Deák Ferencz emlékezete. = Tapolczai Lapok, 1. 23. 1903. jún. 7. 3. p. (Hírek rovat. Deák-emléktáblát állít Nagykanizsa.)
402. Deák Ferenc emlékezete. = Balatonvidék, 7. 24. 1903. jún. 14. 5. p. (Hírek rovat. Ünnepi tervek Nagykanizsán.)
403. Deák Ferenc ösztöndíj. = Zalamegye, 22. 24. 1903. jún. 14. 5. p. (Hírek rovat. Zala vármegye ösztöndíjat kíván létesíteni a szegény sorsú tanulók megsegítésére.)
404. Deák Ferenc ösztöndíj. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 170. 1903. jún. 19. 5. p. (Hírek rovat. Zala vármegye törvényhatósági bizottsága Deák Ferenc ösztöndíj alapítását határozta el a szegény sorsú tanulók megsegítésére.)

405. Deák Ferencz ösztöndíj. = Tapolczai Lapok, 1. 25. 1903. jún. 21. 4. p. (Hírek rovat. Zala vármegye ösztöndíjat alapít szegény sorsú tanulók megsegítésére.)
406. Adományok a Deák Ferenc alapítványra. = Zalamegye, 22. 25. 1903. jún. 21. 4. p. (Hírek rovat.)
407. Adományok a Deák Ferenc alapítványra. = Zalai Közlöny, 42. 26. 1903. jún. 27. 2. p. (Hírek rovat.)
408. Deák Ferenc emlékezete. = Balatonvidék, 7. 26. 1903. jún. 28. 4. p. (Csertán Károly alispán fölhívása Zala vármegye közönségéhez a Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alapításával kapcsolatosan.)
409. Deák Ferenc emléktábla. = Zala, 30. 52. 1903. jún. 28. 3. p. (Hírek rovat. Telcs Ede szobrászművész Nagykanizsán.)
410. Csertán Károly: Deák Ferenc emlékezete. = Zalamegye, 22. 26. 1903. jún. 28. 1–2. p. (Felhívás adakozásra a Deák Ferenc-ösztöndíj alapra.)
411. Adomány. = Zalamegye, 22. 26. 1903. jún. 28. 3.p. (Hírek rovat. A Deák Ferenc ösztöndíj-alapra.)
412. Deák Ferencz ünnepély. = Tapolczai Lapok, 1. 27. 1903. júl. 5. 3. p. (Hírek rovat. A főváros ünnepe.)
413. Deák Ferenc emléktábla. = Zalamegye, 22. 27. 1903. júl. 5. 5. p. (Hírek rovat. Emléktábla Nagykanizsán.)
414. A Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alapra. = Zalamegye, 22. 28. 1903. júl. 12. 3. p. (Hírek rovat. Adományok.)
415. Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alap javára. = Zalamegye, 22. 29. 1903. júl. 19. 4. p. (Hírek rovat. Adományok.)
416. A Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alapra. = Zalamegye, 22. 30. 1903. júl. 26. 4. p. (Hírek rovat. Adományok.)
417. Deák emlékünnepély. = Zala, 30. 62. 1903. aug. 2. 3. p. (Hírek rovat. Nagykanizsai tervek.)
418. A Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíjalapra. = Zalamegye, 22. 31. 1903. aug. 2. 4–5. p. (Hírek rovat. Adományok.)

419. Deák emléktábla. = Zalai Közlöny, 42. 32. 1903. aug. 8. 2. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai Irodalmi és Művészeti Kör terve.)
420. gb.: Városi közgyűlés. = Zalai Közlöny, 42. 33. 1903. aug. 15. 1-2. p. (Remete Géza képviselő indítványai a Deák-évforduló megünneplésére Nagykanizsán. A Deák-ösztöndíj és az emléktábla.)
421. Mulatság a Deák Ferenc alapítvány javára. = Zalamegye, 22. 33. 1903. aug. 15. 4. p. (Hírek rovat.)
422. Táncmulatság. = Sümeg és Vidéke, 11. 33. 1903. aug. 16. 2. p. (Hírek rovat. Zalaszentgrót és vidéke fiatalsága táncmulatságot rendezett a Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alap javára.)
423. Mulatság a Deák Ferenc alapítvány javára. = Balatonvidék, 7. 34. 1903. aug. 23. 4. p. (Hírek rovat. Zalaszentgrót és vidéke fiatalsága táncmulatságot rendezett.)
424. Adományok a Deák Ferenc ösztöndíjra. = Zalamegye, 22. 34. 1903. aug. 23. 4. p. Hírek rovat.)
425. Nagykanizsa város képviselőtestülete... rendkívüli közgyűlést tartott. = Zalamegye, 22. 34. 1903. aug. 23. 5. p. (Hírek rovat. A Deák-évforduló megünnepléséről.)
426. A Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alapra. = Zalamegye, 22. 35. 1903. aug. 30. 4-5. p. (Hírek rovat. Adományok.)
427. Deák Ferenc emlékezete. = Sümeg és Vidéke, 11. 36. 1903. szept. 6. 3. p. (Hírek rovat. Wlassics Gyula miniszter rendelkezései az iskolák számára.)
428. Deák Ferenc és az iskola. = Zala, 30. 72. 1903. szept. 6. 4. p. (Hírek rovat. Wlassics Gyula miniszter rendelkezései az iskolák számára.)
429. Tombola estély Nován. = Zalamegye, 22. 36. 1903. szept. 6. 4-5. p. (Hírek rovat. Gyűjtés a Deák Ferenc tanulmányi alap javára.)
430. Deák ünnep. = Zalai Közlöny, 42. 37. 1903. szept. 12. 2. p. (Hírek rovat.)
431. Deák Ferenc emlékezete az iskolákban. = Zalamegye, 22. 37. 1903. szept. 13. 4. p. (Hírek rovat. Wlassics Gyula miniszter rendelkezései.)

432. Deák Ferenc emlékünnepe. = Zalai Közlöny, 42. 38. 1903. szept. 19. 2. p. (Hírek rovat. Országos lesz a Deák-ünnep.)
433. Eötvös Károly Deák-tanulmánya. = Zalai Közlöny, 42. 38. 1903. szept. 19. 2. p. (Hírek rovat. Eötvös Károly anyaggyűjtés céljából Kehidára és Pusztaszentlászlóra utazott.)
434. Deák ünnep. = Balatonvidék, 7. 38. 1903. szept. 20. 5. p. (Hírek rovat. Az ország a Deák-ünnepre készül. Keszthely nem ünnepel?)
435. Deák Ferencz emlékezete. = Tapolczai Lapok, 1. 38. 1903. szept. 20. 3. p. (Hírek rovat. Borsod vármegye ünnepi tervei.)
436. A Deák ünnepély programját a... törvényhatósági közgyűlés... következőleg állapította meg. = Zalamegye, 22. 38. 1903. szept. 20. 4. p. (Hírek rovat.)
437. Vármegyénk képviselte a budapesti Deák ünnepélyen. = Zalamegye, 22. 38. 1903. szept. 20. 5. p. (Hírek rovat.)
438. A megyei Deák ünnepély programja. = Zala, 30. 77. 1903. szept. 24. 3. p. (Hírek rovat.)
439. Deák Ferenc ünnepély. = Balatonvidék, 7. 39. 1903. szept. 27. 5-6. p. (Gróf Jankovich László főispán meghívója a megyei ünnepségre a törvényhatósági bizottság tagjai számára. Csertán Károly alispán értesítése az ünnepség szervezésével kapcsolatban.)
440. Deák Ferenc ünnepélyének egyik kimagasló pontja mindenesetre István Vilmos dr. szombathelyi megyéspüspök megjelenése. = Balatonvidék, 7. 39. 1903. szept. 27. 6. p. (Hírek rovat. A megyei ünnepségen a szombathelyi püspök tartja a szentmisét.)
441. A megyei Deák-ünnep programja. = Sümeg és Vidéke, 11. 39. 1903. szept. 27. 3. p. (Hírek rovat.)
442. Deák Ferenc emlékezete. = Zalamegye, 22. 39. 1903. szept. 27. 4. p. (Hírek rovat. Dr. István Vilmos szombathelyi megyéspüspök rendelkezései a Deák-évforduló alkalmából.)
443. Meghívó. = Zalamegye, 22. 39. 1903. szept. 27. 4. p. (Hírek rovat. Gróf Jankovich László főispán meghívója és a Deák-ünnepély részletes programja a törvényhatósági bizottság tagjai számára.)

444. A Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alapra. = Zalamegye, 22. 39. 1903. szept. 27. 5–6. p. (Hírek rovat. Adományok.)
445. Deák Ferenc emlékezete. = Zala, 30. 79. 1903. okt. 1. 3. p. (Hírek rovat. Dr. István Vilmos szombathelyi megyéspüspök körlevele az évfordulóra.)
446. Deák Ferenc emléktábla. = Zala, 30. 79. 1903. okt. 1. 3. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai emléktábla avatási rendje.)
447. Városi közgyűlés. = Zalai Közlöny, 42. 40. 1903. okt. 3. 2. p. (Nagykanizsai rendelkezések a Deák-ünnepről.)
448. A megye küldöttsége. = Keszthelyi Hírlap, 26. 40. 1903. okt. 4. 4. p. (Hírek rovat. A budapesti Deák-ünnepély.)
449. A vármegye Deák Ferenc-ünnepélye. = Keszthelyi Hírlap, 26. 40. 1903. okt. 4. 4. p. (Hírek rovat.)
450. Meghívó. = Tapolczai Lapok, 1. 40. 1903. okt. 4. 3. p. (Hírek rovat. Meghívó a Zala vármegyei törvényhatósági bizottság tagjai számára a megyei Deák-ünnepségre.)
451. A képviselőház a Deák-ünnepen. = Zala, 30. 80. 1903. okt. 4. 3. p. (Hírek rovat. A zalaegerszegi és a kehidai ünnepen a képviselőház tagjai is megjelennek.)
452. Deák emlékezete. = Zala, 30. 80. 1903. okt. 4. 4. p. (Hírek rovat. Dr. Városv Gyula székesfehérvári megyéspüspök körlevelet bocsátott ki az évfordulóra.)
453. Deák Ferenc emléktábla. = Zalamegye, 22. 40. 1903. okt. 4. 4. p. ((Hírek rovat. A nagykanizsai emléktábla-avatásról.)
454. Deák Ferenc ösztöndíj alapra. = Zalamegye, 22. 40. 1903. okt. 4. 4. p. (Hírek rovat. Adományok.)
455. Nagykanizsa r. t. város képviselő testülete... ülésén felolvasták a Deák-ünnepélyt rendező bizottság javaslatát. = Zalamegye, 22. 40. 1903. okt. 4. 4. p. (Hírek rovat.)
456. A Zalaegerszegi kereskedő ifjak önképző egylete. = Zalamegye, 22. 40. 1903. okt. 4. 4. p. (Hírek rovat. A Deák-évforduló megünneplése.)

457. Deák ünnep. = Zala, 30. 81. 1903. okt. 8. 3. p. (Hírek rovat. Fejér vármegye Deák-ünnepe.)
458. Deák-ünnep. = Zalai Közlöny, 42. 41. 1903. okt. 10. 3. p. (Hírek rovat. Nagykanizsai tervek a Deák-évforduló megünneplésére.)
459. Deák Ferenc születésének 100. évfordulóját... = Balatonvidék, 7. 41. 1903. okt. 11. 5. p. (Hírek rovat. Alsólendvai, zalaegerszegi, nagykanizsai ünnepi tervek.)
460. Deák Ferenc-ünnepély. = Balatonvidék, 7. 41. 1903. okt. 11. 5. p. (Hírek rovat. A keszthelyi gazdasági tanintézet ünnepélye.)
461. Kegyeletes ünnepély. = Keszthelyi Hírlap, 26. 41. 1903. okt. 11. 4. p. (Hírek rovat. Nagykanizsa tervei a Deák-ünnepélyre.)
462. A tanfelügyelő szózata. = Keszthelyi Hírlap, 26. 41. 1903. okt. 11. 4. p. (Hírek rovat. Ruzsicska Kálmán vármegyei tanfelügyelő körrendelete az iskolák számára a Deák-évforduló megünneplése tárgyában.)
463. Deák Ferencz századik évfordulója. = Muraköz, 20. 41. 1903. okt. 11. 3. p. (Különfélék rovat. Ruzsicska Kálmán vármegyei tanfelügyelő körrendelete az iskolák számára.)
464. Értesítés. = Muraköz, 20. 41. 1903. okt. 11. 3. p. (Különfélék rovat. A nagykanizsai Deák-ünnepről.)
465. Deák Ferenc. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 284. 1903. okt. 11. 1. p.
466. Deák Ferenc emlékezete. = Sümeg és Vidéke, 11. 41. 1903. okt. 11. 3. p. (Hírek rovat. Sümeg Deák-ünnepe.)
467. Zalavármegye kir. tanfelügyelőjétől. = Sümeg és Vidéke, 11. 41. 1903. okt. 11. 3. p. (Hírek rovat. Ruzsicska Kálmán vármegyei tanfelügyelő körrendelete az iskolák számára a Deák-évforduló megünnepléséről.)
468. Deák Ferencz emléktábla. = Tapolczai Lapok, 1. 41. 1903. okt. 11. 3. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai emléktábla leleplezése.)
469. Deák Ferencz születésének századik évfordulója alkalmából. = Tapolczai Lapok, 1. 41. 1903. okt. 11. 3. p. (Hírek rovat. Ruzsicska Kálmán vármegyei tanfelügyelő körrendelete az iskolák számára.)

470. Deák ünnep. = Zala, 30. 82. 1903. okt. 11. 1–2. p.
471. Ruzsicska Kálmán: Tanfelügyelői értesítés. = Zala, 30. 82. 1903. okt. 11. 5. p. (Hírek rovat. A zalai iskolák teendői a Deák-évforduló alkalmából.)
472. Deák Ferenc emlékezete. = Zalamegye, 22. 41. 1903. okt. 11. 3. p. (Ruzsicska Kálmán vármegyei tanfelügyelő körrendelete az iskolák számára.)
473. Adomány. = Zalamegye, 22. 41. 1903. okt. 11. 4. p. (Hírek rovat. A Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alapra.)
474. A Deák ünnepély. = Zalamegye, 22. 41. 1903. okt. 11. 4. p. (Hírek rovat. Megyei előkészületek.)
475. Értesítés. = Zalamegye, 22. 41. 1903. okt. 11. 5. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai Deák-ünnep hivatalos programja.)
476. Deák Ferenc emlékezete. = Zalamegye, 22. 41. 1903. okt. 11. 6. p. (Hírek rovat. A fenti címmel kiadvány jelent meg Deák Ferencről és az évfordulós ünnepségekről.)
477. Figyelmeztetés! = Zalamegye, 22. 41. 1903. okt. 11. 6. p. (Hírek rovat. A zalaegerszegi városi tanács felhívása a lakosság számára: a Deák-ünnepre tataroztassák ki házaikat!)
478. Deák-ünnep. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 287. 1903. okt. 14. 5. p. (Nagykanizsai ünnep.)
479. Diszkoözyűlés. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 287. 1903. okt. 14. 5. p. (Hírek rovat. Nagykanizsa képviselőtestülete diszkoözyűlést tart a Deák-ünnepen.)
480. Deák Ferenc emléktábla. = Zala, 30. 83. 1903. okt. 15. 3. p. (Hírek rovat. Nagykanizsai emléktábla.)
481. Deák ünnep. = Zala, 30. 83. 1903. okt. 15. 3. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai főgimnázium ünnepsége.)
482. Deák Ferenc emlékezete. = Zala, 30. 83. 1903. okt. 15. 5. p. (Irodalom rovat. Megjelent a Deák Ferenc emlékezete című kiadvány.)
483. Deák Ferenc emlékezete. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 289. 1903. okt. 16. 1. p. (Ünnepségek Budapesten.)

484. Deák Ferenc emlékezete. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 290. 1903. okt. 17. 2. p. (Ünnepség a budapesti egyetemen.)
485. Nagy Samu: Deák Ferenc emlékezete. = Zalai Közlöny, 42. 42. 1903. okt. 17. 1. p. (Felavatják Nagykanizsán a Telcs Ede által készített emléktáblát.)
486. Ullrich József: Deák Ferenc emlékezete. = Zalai Közlöny, 42. 42. 1903. okt. 17. 1. p. (Vers.)
487. Diszközgyűlés. = Zalai Közlöny, 42. 42. 1903. okt. 17. 2. p. (Hírek rovat. Nagykanizsa város diszközgyűlése a Deák-évfordulón.)
488. Főgimnáziumunk Deák-ünnepélye. = Zalai Közlöny, 42. 42. 1903. okt. 17. 2. p. (Hírek rovat. Ünnepély Nagykanizsán.)
489. Az Irodalmi és Műv. Kör igazgatótanácsa f. hó 12-én ülést tartott... = Zalai Közlöny, 42. 42. 1903. okt. 17. 2. p. (Hírek rovat. A Kör teendői a Deák-ünnepélyen.)
490. Deák Ferenc 1803. okt. 17. 1903. okt. 17. = Balatonvidék, 7. 42. 1903. okt. 18. 1. p.
491. Hertelendy Ferenc: Emlékbeszéd Deák Ferenc százados születési évfordulójára. = Balatonvidék, 7. 42. 1903. okt. 18. 2-3. p.
492. Deák Ferenc ünnepély. = Balatonvidék, 7. 42. 1903. okt. 18. 3-5. p. (Az 1903. október 17-i zalaegerszegi ünnepély, a Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj, a kehidai kápolna fenntartására létesített alapítvány, a díszebédek.)
493. Deák ünnepély városunkban. = Balatonvidék, 7. 42. 1903. okt. 18. 5-6. p. (Ünnepség – Keszthely.)
494. Deák ünnepély Vörsön. = Balatonvidék, 7. 42. 1903. okt. 18. 7. p. (Hírek rovat.)
495. S.: Emlékezés. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 1-2. p.
496. Ecséry László: A kehidai földesur. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 1-4. p. (A Magyar Hírlap nyomán.)
497. Deák Ferencről. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 2. p.

498. Deák Ferenc szülőföldje. Zala-Söjtör. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 2-3. p.
499. Deák Ferenc ismeretlen levelei. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 3. p. (Három Malatinszky Ferenchez intézett levél 1830-ból és 1841-ből.)
500. Deák Ferenc emlék-ünnepé városunkban. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 4. p. (Keszthelyi ünnepség.)
501. A gazd. tanintézet köréből. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 5. p. (Hírek rovat. A keszthelyi gazdasági tanintézet is képviseltette magát a zalaegerszegi Deák-ünnepen.)
502. Kápolna-szentelés. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 5. p. (Hírek rovat. A kehidai Deák-kápolnát Bódog István veszprémi kanonok szenteli fel.)
503. Személyi hírek. = Keszthelyi Hírlap, 26. 42. 1903. okt. 18. 5. p. (Hírek rovat. Dunst Ferenc apát Zalaegerszegre utazott a Deák-ünnepre.)
504. Zrínyi Károly: Deák Ferencz. = Muraköz, 20. 42. 1903. okt. 18. 1-3. p. (Elhangzott Csáktornyán az állami tanítóképző intézeti ünnepélyen 1903. október 17-én.)
505. A csáktornyai magy. kir. állami tanítóképző ifjúsági önképző köre. = Muraköz, 20. 42. 1903. okt. 18. 3. p. (Különfélék rovat. A tanítóképzősök Deák-ünnepé.)
506. Deák Ferenc adomái. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 292. 1903. okt. 18. 1. p.
507. Jókai Mór: Deák Ferencről. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 292. 1903. okt. 18. 1. p. (A Pesti Napló nyomán.)
508. Deák Ferenc emlékezete. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 292. 1903. okt. 18. 2. p. (Budapesti ünnepség.)
509. Deák Ferenc! = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 292. 1903. okt. 18. 6. p.
510. Deák-ünnepély iskoláinkban. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 292. 1903. okt. 18. 6. p. (Hírek rovat. Nagykanizsai iskolák.)
511. Lukonich Gábor: Deák Ferenc. = Sümeg és Vidéke, 11. 42. 1903. okt. 18. 1. p.

512. Minke Béla: A haza bölcse. = Sümeg és Vidéke, 11. 42. 1903. okt. 18. 1. p. (Vers.)
513. Apróságok Deák Ferencről. = Sümeg és Vidéke, 11. 42. 1903. okt. 18. 2. p. (Anekdóták.)
514. (Elek Oszkár): Deák Ferenc emlékezete. = Sümeg és Vidéke, 11. 42. 1903. okt. 18. 2. p. (A sümegi állami reáliskola 1903. okt. 17-i Deák-ünnepén tartott emlékbeszéd.)
515. Deák bölcs mondásai. = Sümeg és Vidéke, 11. 42. 1903. okt. 18. 2-3. p.
516. Deák Ferenc ünneplése. = Sümeg és Vidéke, 11. 42. 1903. okt. 18. 3. p. (Hírek rovat. Sümegi Deák-ünnep.)
517. (Ács Ferenc) Á. F.: Óda. Deák Ferencz születésének 100-ik évfordulójára, 1903. október 17. = Tapolczai Lapok, 1. 42. 1903. okt. 18. 1. p. (Vers.)
518. Sz.: Deák Ferencz. 1803–1903. = Tapolczai Lapok, 1. 42. 1903. okt. 18. 1. p.
519. Emlékbeszéd Deák Ferencz századik születési évfordulójára. = Tapolczai Lapok, 1. 42. 1903. okt. 18. 1-3. p. (Hertelendy Ferenc beszéde 1903. október 17-én a törvényhatósági bizottság diszközgyűlésén.)
520. Rákóczi- és Deák-ünnep a városházán. = Tapolczai Lapok, 1. 42. 1903. okt. 18. 3. p. (Hírek rovat. Ünnep Tapolcán.)
521. Az iskolák Deák-ünnepélye. = Tapolczai Lapok, 1. 42. 1903. okt. 18. 4. p. (Hírek rovat. Tapolcai iskolák.)
522. Rákóczi és Deák-ünnepély. = Tapolczai Lapok, 1. 42. 1903. okt. 18. 4. p. (Hírek rovat. A tapolcai ipartestület ünnepe.)
523. A tapolczai kath. legényegylet... Deák ünnepélyt rendez. = Tapolczai Lapok, 1. 42. 1903. okt. 18. 4. p. (Hírek rovat.)
524. Révay (Ullrich) József: Deák Ferenc emlékezete. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 1. p. (Vers.)
525. Deák családfa. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 2. p.
526. Deák és politikai helyzetünk. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 2. p.

527. Hanty Károly: Deák család nemessége. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 2–3. p.
528. Deák Ferenc élete. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 3. p.
529. Deák Ferenc utolsó napjai, halála és temetése. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 3–4. p.
530. Kónyi Manó: Deák Ferenc életéből. Deák Ferenc találkozása Ő Felségével a königreczi csata után. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 4. p.
531. Halis István: Deák mint diák. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 4–5. p.
532. Maros Bódog: Eredeti Deák Ferenc-históriák. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 5–6. p.
533. Apróságok Deákról. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 6. p. (Két történet: Deák Ferenc tanulókorából, Deák Ferenc és a bika.)
534. Vendégeink. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 6. p. (Hírek rovat. A Deák-
emléktábla avatására Nagykanizsára érkezett dr. Nyári Sándor és Telcs Ede.)
535. A mai Deák-ünnepségek. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 6–7. p. (Hírek rovat.)
536. Deák és a fegyverkezés. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 7. p. (Hírek rovat.)
537. Deák Ferenc ösztöndíj. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 7. p. (Hírek rovat.)
538. Deák-ünnep az iskolákban. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 7. p. (Hírek rovat.)
539. Az emléktábla. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 7. p. (Hírek rovat. Helyére
falazták Nagykanizsán a Deák-emléktáblát.)
540. A zalaegerszegi Deák-ünnep. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 7. p. (Hírek rovat.)
541. Deák a gazdasági szabadságról. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 8. p.
(Közgazdaság rovat.)
542. Deák Ferenc beszédei. = Zala, 30. 84. 1903. okt. 18. 8. p. (Irodalom rovat. A
Kónyi Manó által szerkesztett hat kötetes műről.)
543. Deák Ferenc. = Zalamegye, 22. 42. 1903. okt. 18. 1–2. p.

544. Zalavármegye ünnepe. = Zalamegye, 22. 42. 1903. okt. 18. 2–5. p. (Megyei ünnepségek Deák Ferenc születésének századik évfordulóján.)
545. Deák Ferenc rokonsága. = Zalamegye, 22. 42. 1903. okt. 18. 5–6. p.
546. Epizód a Deák ünnepélyről. = Zalamegye, 22. 42. 1903. okt. 18. 8. p. (Hírek rovat.)
547. Deák Ferenc ünnepe. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 293. 1903. okt. 20. 6. p. (A nagykanizsai ünnep és emléktábla-avatás.)
548. Deák ünnep. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 293. 1903. okt. 20. 6. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai felsőkereskedelmi iskola ünnepe.)
549. Deák-ünnepély. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 294. 1903. okt. 21. 3. p. (Budapesti hírek rovat. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye ünnepe.)
550. Pestvármegye Deákünnepe. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 295. 1903. okt. 22. 2. p.
551. Deák Ferenc emlékezete. = Zala, 30. 85. 1903. okt. 22. 1–5. p. (Emlékünnepnek Nagykanizsán, ünnepségek a megyében.)
552. Deák mint kisdiák. = Zala, 30. 85. 1903. okt. 22. 5. p. (Hírek rovat. Anekdota.)
553. Telcs Ede emlékműve. = Zala, 30. 85. 1903. okt. 22. 5. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai Deák-emléktábla.)
554. Wlassics és a Deák-ünnep. = Zala, 30. 85. 1903. okt. 22. 5. p. (Hírek rovat. Wlassics Gyula táviratának szövege.)
555. Deák Ferenc emléke. = Nagykanizsai Friss Újság, 3. 296. 1903. okt. 23. 3. p. (Budapesti hírek rovat. A Magántisztviselők Otthona megkoszorúzza Deák sírját.)
556. G. A.: Deák Ferenc ünneplése. = Zalai Közlöny, 42. 43. 1903. okt. 24. 1–2. p. (Nagykanizsa.)
557. Helyreigazítás. = Balatonvidék, 7. 43. 1903. okt. 25. 6. p. (Hírek rovat. Keszthely városa tervezett Deák-alapítványáról.)

558. A vármegye Deák Ferenc-émlékünnep. = Keszthelyi Hírlap, 26. 43. 1903. okt. 25. 2–3. p. (Zalaegerszeg, Kehida.)
559. Deák Ferenc emlékezete. = Muraköz, 20. 43. 1903. okt. 25. 1-2. p. (Zala vármegye ünnepsége a Deák-évfordulón.)
560. Deák Ferencz születése 100-ik évfordulójának emlékezete az iskolákban Csáktornyan. = Muraköz, 20. 43. 1903. okt. 25. 2. p. (Különfélék rovat.)
561. A Deák ünnepek. = Sümeg és Vidéke, 11. 43. 1903. okt. 25. 2. p. (Zala vármegye, Sümeg, Nagykanizsa, Keszthely és Tapolca ünnepe.)
562. Zalamegye Deák-ünnepélye. = Tapolczai Lapok, 1. 43. 1903. okt. 25. 1–3. p.
563. Ünnepi tanulságok. = Zala, 30. 86. 1903. okt. 25. 1–2. p.
564. Deák Ferenc ösztöndíj. Az alapító oklevél. = Zala, 30. 86. 1903. okt. 25. 2–3. p.
565. Deák Ferenc emlékezete. = Zala, 30. 86. 1903. okt. 25. 3. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai ünnep.)
566. Deák ünnep Söjtörön. = Zala, 30. 86. 1903. okt. 25. 3. p. (Hírek rovat.)
567. Apróságok Deák Ferenc életéből. Csapó Vilmos emlékezései nyomán. = Zalamegye, 22. 43. 1903. okt. 25. 1–4. p.
568. Deák Ferenc emlékezete. = Zalamegye, 22. 43. 1903. okt. 25. 3–4. p. (A kehidai kápolna beszentalése.)
569. Deák Ferenc emlékezete Söjtörön. = Zalamegye, 22. 43. 1903. okt. 25. 5. p. (Hírek rovat.)
570. Deák ünnep Nagykanizsán. = Zalamegye, 22. 43. 1903. okt. 25. 5. p. (Hírek rovat.)
571. Deák ünnepély az ifjúsági körben. = Zalamegye, 22. 43. 1903. okt. 25. 5. p. (Hírek rovat. A zalaegerszegi kereskedő ifjak önképző körének ünnepe.)
572. Kaszinó estély. = Zalamegye, 22. 43. 1903. okt. 25. 5. p. (Hírek rovat. A zalaegerszegi Deák-ünnep befejezése.)

573. A közoktatásügyi miniszter sürgőnye. = Zalamegye, 22. 43. 1903. okt. 25. 5. p. (Hírek rovat. Wlassics Gyula távirata a zalai Deák-ünnepet rendező bizottság elnökéhez.)
574. Zalavármegye törvényhatósági bizottságának a Deák Ferenc születésnapja századik évfordulója alkalmából 1903. évi október 17-én tartott ünnepi közgyűlése jegyzőkönyvéből... Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíja alapítása... A Deák Ferenc családja sírboltját magában foglaló kehidai kápolna helyreállítása. = Zalavármegyei Hivatalos Lap, 1. 18. 1903. okt. 29. 191–194. p.
575. A Deák Ferenc tanulmányi ösztöndíj alapra. = Zalamegye, 22. 44. 1903. nov. 1. 3–4. p. (Hírek rovat. Adományok.)
576. Deák Ferenc és a külföldi sajtó. = Zala, 30. 90. 1903. nov. 8. 4. p. (Hírek rovat.)
577. L. R. J.: Deák Ferencz. 1803-1903. = Medjimurje, 20. 47. 1903. nov. 22. 1–2. p. (A Medjimurje a Muraköz horvát nyelvű változata. Az írás Deák Ferenc életét, tevékenységét mutatja be.)

1904

578. Tanulók kirándulása. = Zalamegye, 23. 24. 1904. jún. 12. 5. p. (Hírek rovat. A zalaegerszegi gimnazisták Söjtörön, Deák Ferenc szülőházánál jártak.)
579. Hol és kinél lakott Pápán Deák Ferenc? = Zalamegye, 23. 33. 1904. aug. 14. 6. p. (Hírek rovat. Ferenczi Zoltán író kérdése a lakossághoz a készülő Deák-életrajz pontosítására.)

1905

580. Képek a városházán. = Zala, 32. 21. 1905. márc. 12. 3. p. (Hírek rovat. A nagykanizsai városi közgyűlés dísztermében I. Ferenc József, Erzsébet királyné, Kossuth Lajos és Deák Ferenc életnagyságú képét helyezték el.)
581. Deák Ferenc beszédeiből eddig csak az a nagy hatkötetes kiadás kapható, melyet Kónyi Manó rendezett sajtó alá. = Zalamegye, 24. 28. 1905. júl. 9. 9. p. (Hírek rovat. Ferenczi Zoltán sajtó alá rendezte Deák Ferenc válogatott beszédeit.)

1910

582. Wlassics Gyula: Emlékeimből. = Zala, 37. 287. 1910. dec. 25. 5–6. p. (Első találkozása Deák Ferencsel.)

1913

583. Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászművész a Zalához írt levelében ajánlkozik arra, hogy a sójtőri Deák kertben teljesen ingyen csinál egy Deák mellszobrot. = Magyar Paizs, 14. 10. 1913. márc. 6. 5. p. (Hír.)
584. Deák Ferenc szobra. = Zalai Közlöny, 52. 18. 1913. márc. 6. 2. p. (Hírek rovat. Kisfaludi Strobl Zsigmond felajánlotta szülőmegyéjének: ingyen készíti el Deák Ferenc szobrát.)
585. A nagykanizsai Deák szobor. = Zalai Közlöny, 52. 21. 1913. márc. 17. 2. p.
586. Deák Ferencz könyvtára. = Magyar Paizs, 14. 29. 1913. júl. 17. 4. p. (Eladásra ajánlotta fel Deák Ferenc kehidai könyvtárát a Mai Henrik és fiai könyvkereskedő cég.)

1922

587. Deák Ferenc ereklyéi. = Észak-Zala, 2. 39. 1922. szept. 28. 3. p. (Hírek rovat. Deák Ferenc emlékszoba terve a parlamentben.)

1923

588. Pajthy Elek: Karcolatok Festetich Mária grófnő életéből. = Zalamegyei Újság, 6. 106. 1923. máj. 12. 2–3. p. (Megjegyzések a Deák-kultuszhoz.)
589. Értékes kincseket találtak a zalavármegyei levéltárban. Fára József vármegyei levéltáros egy Deák Ferenc és kilenc Csány beszédet talált. = Zalamegyei Újság, 6. 256. 1923. nov. 11. 3. p.
590. Fára József: Deák Ferenc egyik ismeretlen beszéde 1846-ból. = Zalamegyei Újság, 6. 259. 1923. nov. 15. 2–3. p. (A Zala vármegyei közgyűlésen 1846. november 10-én elhangzott beszéd szövege.)

1924

591. (S.): A Deák-szobor. = Zalamegyei Újság, 7. 61. 1924. márc. 13. 1. p. (A zalaegerszegi Deák-szobor tervezett áthelyezése ellen.)
592. A nagykanizsai főgimnázium volt jeles tanárai és tanulói II. = Zalamegyei Újság, 7. 68. 1924. márc. 21. 3. p. (Deák Ferenc is.)

1925

593. A vasárnapi liceális előadás. = Zalamegyei Újság, 8. 15. 1925. jan. 20. 3. p. (Irodalom, művészet rovat. Suszter Oszkár főgimnáziumi tanár Deák Ferencről tartott előadást Zalaegerszegen.)
594. Deák Ferenc-szoba a parlamenti muzeumban. = Zalamegyei Újság, 8. 62. 1925. márc. 17. 4. p. (Napi hírek rovat.)
595. (Szabó Gyula, N.) N-bó.: Kivágják Deák Ferenc fáját. Eladó a kehidai Deák-birtok. = Zalamegyei Újság, 8. 113. 1925. máj. 20. 3. p.
596. Nemsokára elkészül Csány László szobra. Deák Ferenc szobrát el akarják vinni a helyéről. = Zalamegyei Újság, 8. 129. 1925. jún. 10. 5. p. (Zalaegerszeg.)
597. Pesthy Pál: Eladták a „haza bölcsé”-nek kehidai birtokát. A zalabéri Mayer Izidor ül bele az ősi kuriába. = Zalamegyei Újság, 8. 155. 1925. júl. 12. 3-4. p.
598. Pesthy Pál: Kehida. = Zalamegyei Újság, 8. 157. 1925. júl. 15. 1. p. (Mayer Izidor vásárolta meg az egykori Deák-birtokot.)
599. Megtalálták Deák Ferenc könyvtárát. = Zalamegyei Újság, 8. 157. 1925. júl. 15. 5. p. (Napi hírek rovat. Egy budapesti antikváriumban találták meg Deák Ferenc könyvtárát.)
600. „Deák Ferenc” Muzeum a kehidai birtokon. = Zalamegyei Újság, 8. 161. 1925. júl. 19. 4. p. (Napi hírek rovat. Mozgalom indult Zala megyében egy Deák-múzeum létrehozására.)
601. A kehidai Deák-birtok csak a nemzeté lehet. Nem szabad vásárt csapni a szent rögök felett. = Zalamegyei Újság, 8. 162. 1925. júl. 21. 1. p.

602. Mayerék hajlandók elállni a kehidai birtoktól. Károlyi Imre gróf uradalmának kezelősege levelet intézett hozzánk. = Zalamegyei Újság, 8. 166. 1925. júl. 25. 1. p. (A kehidai Deák-birtok eladása.)
603. Pesthy Pál: Kié legyen a kehidai Deák-birtok? Válasz Hitler-Kublinék levelére. = Zalamegyei Újság, 8. 173. 1925. aug. 2. 1. p.
604. A Közigazgatási Bizottság nem hagyta jóvá a kehidai birtokeladás szerződését. = Zalamegyei Újság, 8. 197. 1925. szept. 2. 1. p. (Károlyi Imre gróf el akarta adni a kehidai Deák-kúriát és a birtokot.)
605. Deák Ferenc szobor Miskolcon. = Zalamegyei Újság, 8. 197. 1925. szept. 2. 3. p. (Hír.)
606. Mit javasol az állandó választmány a megyei közgyűlésnek a Deák-kuriára vonatkozólag? = Zalamegyei Újság, 8. 204. 1925. szept. 11. 2. p. (Kehidai Deák-kúria.)
607. Deák Ferenc kehidai lakóháza. = Zalamegyei Újság, 8. 207. 1925. szept. 15. 1. p. (Zala vármegye közgyűlésén Reischl Richárd és társai javaslata: vásárolja meg a vármegye a kúriát és a birtokot.)
608. Október 18-án leplezik le Miskolcon Deák Ferenc szobrát. = Zalamegyei Újság, 8. 210. 1925. szept. 18. 3. p. (Napi hírek rovat.)
609. Október 18-án leplezik le Deák Ferenc szobrát Miskolcon. = Zalamegyei Újság, 8. 223. 1925. okt. 3. 2. p.
610. Deák Ferenc szobrát október 18-án leplezik le Miskolcon. = Zalamegyei Újság, 8. 228. 1925. okt. 9. 3. p. (Részletes program.)
611. Zala megye a miskolci Deák-szobor leleplezési ünnepén. = Zalamegyei Újság, 8. 232. 1925. okt. 14. 4. p.
612. Zala képviselte a Deák-szobor leleplezésén. = Zalai Közlöny, 65. 232. 1925. okt. 15. 4. p. (Hír. Deák-szobor Miskolcon.)
613. Söjtöri virágokat és földet visznek Miskolcra. = Zalamegyei Újság, 8. 235. 1925. okt. 17. 4. p. (Napi hírek rovat. Zalai küldöttség Deák Ferenc miskolci szobrának avatásán.)
614. -b.-: Deák Ferenc szobrát ma leplezik le Miskolcon. = Zalamegyei Újság, 8. 236. 1925. okt. 18. 1. p.

615. Gazdasági iskola lesz a kehidai birtokon. = Zalamegyei Újság, 8. 236. 1925. okt. 18. 1. p. (A kúria a „Deák-ház” nevet kapja és Deák-múzeumot is terveznek.)
616. (Pesthy Pál) Pyl.: A Deák- emlékek ügye. = Zalamegyei Újság, 8. 237. 1925. okt. 20. 1. p. (A kehidai Deák-kúria és a létesítendő Deák-múzeum.)
617. Leleplezték a miskolci Deák-szobrot. = Zalamegyei Újság, 8. 237. 1925. okt. 20. 3. p.
618. Deák Ferencnek több rokona él. = Zalamegyei Újság, 8. 238. 1925. okt. 21. 4. p. (Napi hírek rovat.)
619. Csák Árpád: Deák Ferenc-múzeum. = Zalamegyei Újság, 8. 266. 1925. nov. 22. 1. p. (Budapesten Darvas Lajos antikváriumában felbukkant Deák Ferenc könyvtára. Javaslat: vásárolja meg Zala vármegye, és kerüljön a könyvtár Keszthelyre!)
620. A kehidai Deák-birtok állami kézen. = Zalamegyei Újság, 8. 276. 1925. dec. 4. 3. p. (Napi hírek rovat.)

1926

621. Mi van a Deák- emléktáblával? = Zalai Közlöny, 66. 18. 1926. jan. 23. 4. p. (A nagykanizsai városi múzeumban őrzött relief- emléktábláról.)
622. Deák Ferenc emlék- ünnepély. = Zalai Közlöny, 66. 19. 1926. jan. 24. 2. p. (50 éve halt meg Deák Ferenc. Ünnepség Nagykanizsán.)
623. Deák Ferenc emlék- ünnepség Nagykanizsán. = Zalamegyei Újság, 9. 20. 1926. jan. 26. 4. p. (Napi hírek rovat.)
624. A vármegyei Deák- emlékünnepe Nagykanizsán. = Zalai Közlöny, 66. 22. 1926. jan. 28. 4. p. (Napi hírek rovat.)
625. Deák Ferenc emléke. = Zalamegyei Újság, 9. 22. 1926. jan. 28. 3. p. (Napi hírek rovat. A zalaegerszegi izraelita közösség emlék- ünnepélye.)
626. Pesthy Pál: Deák Ferenc hagyatéka. = Zalamegyei Újság, 9. 23. 1926. jan. 29. 1. p.

627. Megkoszorúzták Deák Ferenc sirját. = Zalamegyei Újság, 9. 23. 1926. jan. 29. 2. p. (Hír. A Tisza István Kör ünnepsége.)
628. (Kempelen Béla) K. B.: Deák Ferenc 1803–1876. = Zalai Közlöny, 66. 24. 1926. jan 30. 1. p.
629. Deák Ferenc emléke. = Zalai Közlöny, 66. 24. 1926. jan. 30. 3. p. (Belföldi hírek rovat. Budapesti ünnepségek.)
630. Deák Ferenc emlékezete a zalaegerszegi izr. templomban. = Zalamegyei Újság, 9. 24. 1926. jan. 30. 2. p. (Napi hírek rovat.)
631. A nagykanizsai Deák Ferenc ünnepélyre... = Zalamegyei Újság, 9. 24. 1926. jan. 30. 2. p. (Napi hírek rovat. Neves vendégek a megye területéről.)
632. Deák Ferenc emlékünnepély. = Zalai Közlöny, 66. 25. 1926. jan. 31. 3. p. (Ünnepség Nagykanizsán.)
633. Ferenczi Zoltán: Deák Ferenc emlékezete 1. = Zalai Közlöny, 66. 26. 1926. febr. 2. 2. p. (Eredetileg a Nagykanizsán rendezett Deák-emlékünnepélyen olvasta fel a szerző.)
634. A Deák Ferenc emlékünnepély. = Zalai Közlöny, 66. 26. 1926. febr. 2. 3. p. (Nagykanizsa.)
635. Megyei Deák-ünnepély Nagykanizsán. = Zalamegyei Újság, 9. 26. 1926. febr. 2. 2. p.
636. Ferenczi Zoltán: Deák Ferenc emlékezete 2. = Zalai Közlöny, 66. 27. 1926. febr. 4. 2. p.
637. Ferenczi Zoltán: Deák Ferenc emlékezete 3. = Zalai Közlöny, 66. 28. 1926. febr. 5. 2. p.
638. Ferenczi Zoltán: Deák Ferenc emlékezete 4. = Zalai Közlöny, 66. 29. 1926. febr. 6. 2. p.
639. Ferenczi Zoltán: Deák Ferenc emlékezete 5. = Zalai Közlöny, 66. 30. 1926. febr. 7. 2. p.
640. Ferenczi Zoltán: Deák Ferenc emlékezete 6. = Zalai Közlöny, 66. 31. 1926. febr. 9. 2. p.

641. Deák Ferenc emlékének áldozott a megyegyűlés. Egyhangú tárgyalás után másfél óra alatt végzett a gyűlés a tárgysorral. = Zalamegyei Újság, 9. 31. 1926. febr. 9. 1–2. p. (Tarányi Ferenc főispán Deákot méltató szavai.)

1927

642. Nagy Károly: Söjtörön született-e Deák Ferenc? = Zalamegyei Újság, 10. 142. 1927. jún. 16. 3. p.
643. Farkas Sándor bogyoszlói esperes plébános nyilatkozik a Deák Ferenc születésére vonatkozó szájhagyományról. = Zalamegyei Újság, 10. 155. 1927. júl. 3. 1. p.
644. Fára József: Hol született Deák Ferenc? = Zalamegyei Újság, 10. 161. 1927. júl. 10. 4. p.
645. Mező Ferenc: Adatok Deák Ferenc életéhez. = Zalai Közlöny, 67. 293. 1927. dec. 25. Karácsony mell. 2. p.

1928

646. A kehidai földmivesiskola Deák Ferenc szobrának felavatása. = Zalamegyei Újság, 11. 156. 1928. júl. 12. 2. p.
647. Több miniszter jelenlétében avatják fel a kehidai földmivesiskolát. = Zalamegyei Újság, 11. 156. 1928. júl. 12. 3. p. (Napi hírek rovat.)
648. Deák Ferenc kehidai szobrának felavatása július 8-án ment végbe bensőséges házi ünnepség keretében. = Zalai Közlöny, 68. 157. 1928. júl. 13. 4. p. (Napi hírek rovat.)
649. Prónay államtitkár avatja fel a kehidai földmivesiskolát. = Zalamegyei Újság, 11. 230. 1928. okt. 10. 4. p. (Napi hírek rovat.)
650. Ma avatják fel a kehidai iskolát. = Zalamegyei Újság, 11. 234. 1928. okt. 14. 5. p. (Napi hírek rovat.)
651. Gyönyörű ünnepség keretében avatták fel a kehidai földmivesiskolát. = Zalai Közlöny, 68. 235. 1928. okt. 16. 2–3. p. („Deák Ferenc” földmivesiskola.)
652. Prónay államtitkár felavatta a kehidai „Deák Ferenc” földmivesiskolát. = Zalamegyei Újság, 11. 235. 1928. okt. 16. 1–2. p.

653. Tóth Jenő: A kehidai m. kir. földmivesiskola története 1. = Zalai Közlöny, 68. 240. 1928. okt. 21. 6. p. (A Deák-családról, Deák Ferencről, a Deák-kúriáról.)
654. Tóth Jenő: A kehidai m. kir. földmivesiskola története 2. = Zalai Közlöny, 68. 242. 1928. okt. 24. 5. p.

1936

655. Deák Ferenc. = Zalai Hírlap, 2. 23. 1936. jan. 29. 1. p. (Hatvan éve halt meg Deák Ferenc.)
656. Deák Ferenc halálának hatvanadik évfordulója. = Zalamegyei Újság, 19. 23. 1936. jan. 29. 3. p. (Hírek rovat. A Deák Ferenc Társaság Budapesten megkoszorúzta Deák Ferenc sírját.)
657. Zalavármegye közönségének kegyeleti koszorúja az egerszegi Deák-szobor talapzatán. = Zalai Hírlap, 2. 24. 1936. jan. 30. 2. p.
658. A vármegye és a város kegyelete a Haza Bölcsé iránt. Koszorút helyeztek Deák Ferenc szobrára. = Zalamegyei Újság, 19. 24. 1936. jan. 30. 1. p. (Zalaegerszeg.)
659. Deák Ferenc emlékünnepezt rendeznek Sopronban. = Zalai Hírlap, 2. 130. 1936. jún. 7. 2. p.

1939

660. Deák Ferenc sajátfaragású botja a kanizsai muzeumban. = Zalamegyei Újság, 22. 57. 1939. márc. 10. 3. p. (Hírek rovat.)

1940

661. Darnay Kálmán: Zalai történeti tréfák. = Zalamegyei Újság, 23. 67. 1940. márc. 23. 8-9. p. (Deák Ferenc-adoma is.)
662. Darnay Kálmán: Zalai történeti tréfák. = Zalamegyei Újság, 23. 107. 1940. máj. 11. 2-3. p. (Deák Ferenc-adomák is.)
663. Darnay Kálmán: Zalai történeti tréfák. = Zalamegyei Újság, 23. 117. 1940. máj. 25. 4. p. (Deák Ferenc-adoma is.)

664. Deák Ferenc ismeretlen levele. Téli utazás Zalából Pestre 1860-ban. = Zalai Magyar Élet, 1. 208. 1940. nov. 30. 4. p. (A levél címe: Döry Fáni kis asszonynak Pusztá Edericsen. Keltezés: Január 23-án 1860.)

1941

665. Dornay Béla: Deák Ferenc levelei antiquáriusnál. = Zalai Magyar Élet, 2. 103. 1941. máj. 7. 2. p. (A Langer Mór budapesti antiquárius 37. könyvárjegyzékén szereplő, A Deák-család levél- és irattára címen jelölt iratokról. Részletes felsorolás is!)
666. Darnay Kálmán: Hogyan folyt le Zalában az „adóók” és „nem adóók” közötti háború? = Zalai Magyar Élet, 2. 123. 1941. máj. 31. 4. p. (Az 1843-as év eseményei.)

1943

667. Takács Ince, P.: Miért lett a hazabölcse Ferenc? Bucsuszentlászló története. = Zalamegyei Újság, 26. 151. 1943. júl. 8. 2. p.
668. Pesthy Pál: Nemes Zala vármegye követe, Deák Ferenc táblabíró úr Pozsonyban. = Zalai Magyar Élet, 4. 246. 1943. okt. 30. 3. p.
669. Pesthy Pál: Nemes Zala vármegye követe, Deák Ferenc táblabíró úr Pozsonyban II. = Zalai Magyar Élet, 4. 248. 1943. nov. 3. 3. p.
670. Pesthy Pál: Nemes Zala vármegye követe, Deák Ferenc táblabíró úr Pozsonyban III. = Zalai Magyar Élet, 4. 251. 1943. nov. 6. 2. p.
671. Pesthy Pál: Nemes Zala vármegye követe, Deák Ferenc táblabíró úr Pozsonyban IV. = Zalai Magyar Élet, 4. 257. 1943. nov. 13. 5. p.
672. (Görög László) –rög.: Deák Ferenc magánlevelei keresztlányához, Döry Franciskához. = Zalamegyei Újság, 26. 263. 1943. nov. 20. 2. p. (Három levél.)
673. Gönczi Ferenc: Somogyi betyárok rabolták ki Deák Ferencet és sógorát. = Zalamegyei Újság, 26. 292. 1943. dec. 27. 2. p. (Pusztaszentlászló. Lásd még: 675. tétel.)
674. Regényes történet arról, hogyan rabolták ki a somogyi betyárok Pusztaszentlászlón Deák Ferencet és sógorát. = Zalai Magyar Élet, 4. 293. 1943. dec. 28. 2. p. (Gönczi Ferenc nyomán.)

675. Gönczi Ferenc: Somogyi betyárok rabolták ki Deák Ferencet és sógorát II. = Zalamegyei Újság, 26. 293. 1943. dec. 28. 3–4. p. (Lásd még: 673. tétel.)

1944

676. (Pesthy Pál) P. P.: Ami Deák Ferencet nyugtalanította Balatonfüreden... = Zalai Magyar Élet, 5. 152. 1944. júl. 8. 2. p. (Két Deák-anekdota.)
677. (Pesthy Pál) P. P.: Százhusz évvel ezelőtt történt zalai bűncselekmény indította utnak Deák Ferenc közszereplését a megyei életben. = Zalai Magyar Élet, 5. 164. 1944. júl. 22. 2. p. (Az 1824-ben Misefán történt kocsmai gyilkosság.)

1969

678. (Szelestey László) Sz. L.: Elhárítható akadály. Deák- emlékszoza Kehidán? = Zalai Hírlap, 25. 243. 1969. okt. 19. 8. p.

1970

679. (Török András) T. A.: Már nem név nélkül. = Zalai Hírlap, 26. 82. 1970. ápr. 9. 5. p. (Deák Ferenc nevét veszi fel a zalaegerszegi szakközépiskola és gimnázium.)

1971

680. Megifjodik a sőjtöri Deák-kastély. = Zalai Hírlap, 27. 31. 1971. febr. 6. 5. p.

1972

681. Deák-nap Sőjtörön. = Zalai Hírlap, 28. 62. 1972. márc. 14. 8. p.

1975

682. Degré Alajos: A megítélés még nem egyértelmű. Történész vita Deák Ferencről. = Zalai Hírlap, 31. 299. 1975. dec. 21. 8. p.

1976

683. Szakál István: Haladó vármegye haladó követe. Deák szerepe az 1832–36-os országgyűlésen. = Zalai Hírlap, 32. 15. 1976. jan. 18. 8. p.

684. Degré Alajos: Száz éve halt meg Deák Ferenc. = Zalai Hírlap, 32. 21. 1976. jan. 25. 7. p.

685. (Kovács Ferenc) K. F.: Megújult a Deák-ház. = Zalai Hírlap, 32. 36. 1976. febr. 12. 5. p. (Söjtör.)

686. Deák-émlékünnepség Söjtörön. = Zalai Hírlap, 32. 63. 1976. márc. 14. 1. p. (Átadták a felújított Deák-házat.)

1978

687. „Deák-émlékiállítás látogatói”. = Zalai Hírlap, 34. 157. 1978. júl. 6. 8. p. (Hír. Söjtöri kiállítás.)

688. Keresztury Dezső: A józanság lángelméi. = Zalai Hírlap, 34. 250. 1978. okt. 22. 7. p. (Vers.)

1979

689. (Szelestey László) Sz. L.: Deák-émlékek Zalában. Hazai tájakon. = Zalai Hírlap, 35. 148. 1979. jún. 8. 5. p.

1981

690. Könyvtár és emlékszoba. Kehidakustányban, az egykori Deák Kúriában könyvtárat és olvasószobát létesített a községi tanács. = Zalai Hírlap, 37. 132. 1981. jún. 7. 12. p. (Hír.)

691. Bencze Géza: Kiállítás Deák Ferenc kehidai kúriájában. = Zalai Hírlap, 37. 257. 1981. nov. 1. 8. p.

1984

692. Deák-nap Söjtörön és Kehidakustányban. = Zalai Hírlap, 40. 66. 1984. márc. 18. 8. p.

1985

693. Megszépülve várja látogatóit a söjtöri Deák-kastély. = Zalai Hírlap, 41. 258. 1985. nov. 2. 9. p.

1986

694. Kelenváry János: Deák Ferenc emlékezete. = Zalai Hírlap, 42. 27. 1986. febr. 1. 9. p.
695. Felavatták Deák Ferenc szobrát Söjtörön. = Zalai Hírlap, 42. 246. 1986. okt. 18. 16. p. (Farkas Ferenc alkotása.)

1987

696. Pozsgai Imre előadása Zalaegerszegen. = Zalai Hírlap, 43. 124. 1987. máj. 28. 8. p. (Deák Ferenc: Adalék a magyar közjoghoz című munkája kapcsán.)

1988

697. Deák Ferenc nevét vette fel a megyei könyvtár. Koszorúzások, ünnepi tudományos ülés Zalaegerszegen. = Zalai Hírlap, 44. 249. 1988. okt. 18. 1., 2. p.
698. Baranyai György: Deák Ferenc nevét vette fel a Zala Megyei Könyvtár. = Hálózatok, 6. 2. 1988. 7–10. p.
699. Kiss Dénes: A névadás – cselekedet! = Hálózatok, 6. 2. 1988. 11-12. p. (Deák Ferenc nevét vette fel a Zala Megyei Könyvtár.)
700. Gyimesi Endre: Dokumentumok Deák Ferenc életéből. = Zalai Hírlap, 44. 282. 1988. nov. 26. 9. p. („A tekintetes megye közönségének alázatos szolgálja...” Szerk. Kiss Gábor, Molnár András.)

1989

701. Magyar Hajnalka: Kastély – rejtély. Egy tűnékeny kúria nyomában. = Zalai Hírlap, 45. 225. 1989. szept. 23. 9. p. (Zalatárnok – Deák-kúria.)
702. Megemlékezés, koszorúzás Deák Ferenc születésnapján. Megalakult a DMM zalaegerszegi szervezete. = Zalai Hírlap, 45. 247. 1989. okt. 18. 1. p.

1990

703. Sinkovics Eta: „A törvény kimagasló bajnoka”. Megújult a söjtöri Deák-emlékszoba. = Zalai Hírlap, 46. 223. 1990. szept. 22. 9. p.

1991

704. Kiss Gábor: 115 évvel ezelőtt hunyt el Deák Ferenc. = Zalai Hírlap, 47. 23. 1991. jan. 28. 5. p.

1992

705. Deák-napok Söjtörön. = Zalai Hírlap, 48. 247. 1992. okt. 19. 2. p.
706. Molnár András: Deák Ferenc, a gazdálkodó (1.) = Zalai Hírlap, 48. 275. 1992. nov. 21. 8. p.
707. Molnár András: Deák Ferenc, a gazdálkodó (2.) = Zalai Hírlap, 48. 287. 1992. dec. 5. 8. p.

1993

708. Molnár András: Ki buktatta meg Deák Ferencet? Egy 150 éves zalai politikai botrány kulisszatitkaiból. = Zalai Hírlap, 49. 78. 1993. ápr. 3. 8. p.
709. Deák Ferenc Emlékbizottság alakult. = Zalai Hírlap, 49. 211. 1993. szept. 10. 16. p. (Zala megye.)
710. Megemlékezések, tudományos ülések. Deák Ferenc születésének 190. évfordulóján. = Zalai Hírlap, 49. 241. 1993. okt. 15. 5. p.
711. Lendvai Béla: Deák Ferenc – családi szemmel. Beszélgetés Deák Zsóka Krisztinával. = Zalai Hírlap, 49. 242. 1993. okt. 16. 8. p.
712. Tar Ferenc: Deák és a zalai liberálisok. = Zalai Hírlap, 49. 242. 1993. okt. 16. 8. p.
713. Vörösmarty Mihály: Deák Ferenc. = Zalai Hírlap, 49. 242. okt. 16. 8. p. (Vers.)
714. (Hujber Katalin) –hujber-: A liberális Deákra emlékezve. = Zalai Hírlap, 49. 243. 1993. okt. 18. 1., 2. p. (Megemlékezések, rendezvények a Deák-évfordulón Zalaegerszegen.)
715. Ki tud jobban Deák-ul? = Zalai Hírlap, 49. 243. 1993. okt. 18. 3. p. (Deák Ferenc és kora címmel rendeztek megyei vetélkedőt szakmunkástanulók és szakközépiskolások részére Zalaegerszegen.)

1994

716. (Arató Lajos) –a-: Deák teljesítménytúra Söjtörön. = Zalai Hírlap, 50. 236. 1994. okt. 10. 3. p.
717. Deák-konferencia, kötetben. = Zalai Hírlap, 50. 263. 1994. nov. 10. 3. p. (Deák Ferenc, a liberális politikus című kötet.)
718. Könyvbemutató. = Zalai Hírlap, 50. 268. 1994. nov. 16. 16. p. (Hír. A Deák Ferenc Megyei Könyvtárban, Zalaegerszegen bemutatják a Deák Ferenc, a liberális politikus című könyvet.)
719. Deák Ferenc, a liberális politikus. = Zalai Hírlap, 50. 270. 1994. nov. 19. 16. p. (Hír. Könyvbemutató Zalaegerszegen, a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban.)
720. Turbuly Éva: Liberális politikus Zalából. = Zalai Hírlap, 50. 276. 1994. nov. 26. 8. p. (Deák Ferenc, a liberális politikus című könyv ismertetése.)

1995

721. Hujber Katalin: A „becsületbéli tisztí ügyvéd”. Deák Ferenc ügyészi iratai 1824–1831. = Zalai Hírlap, 51. 12. 1995. jan. 14. 8. p. (Könyvismertetés.)
722. Hóbor József: Egyezség jogfeladás nélkül. Szemelvények Deák Ferenc közjogi-politikai munkásságából. = Zalai Hírlap, 51. 64. 1995. márc. 18. 8. p.
723. Bűn és bűnhődés Zalában. = Zalai Hírlap, 51. 73. 1995. márc. 28. 5. p. (A Deák Ferenc ügyészi iratai című könyv bemutatója Zalaegerszegen, a Zala Megyei Bíróság épületében.)
724. Molnár András: Batthyány Lajos Zalában. = Zalai Hírlap, 51. 235. 1995. okt. 6. 7. p. (Deák Ferencről is.)
725. Deák Ferencre emlékeztek... = Zalai Hírlap, 51. 243. 1995. okt. 16. 2. p. (Ünnepség Söjtörön.)
726. Megyeri Anna: Hogy „...utódaink nagy tettekre lelkesüljenek...” = Zalai Hírlap, 51. 244. 1995. okt. 17. 7. p. (A zalaegerszegi Deák Ferenc tér és a Deák-szobor.)
727. Deák Ferenc születésének... = Zalai Hírlap, 51. 245. 1995. okt. 18. 3. p. (Ünnepség Kehidakustányban.)

1996

728. (Hujber Katalin) –hujber-: A Deák kúria éledéséért. = Zalai Hírlap, 52. 161. 1996. júl. 11. 1., 3. p. (A kehidakustányi kúria felújítása.)
729. (Takáts Sándor) –takáts: A múltunkat becsülni kell! 1848-as emlékhely és oktatási bázis jöhet létre a kehidai Deák-kúriában. = Zalai Hírlap, 52. 172. 1996. júl. 24. 5. p.
730. Molnár András: Deák Ferenc első „kiegyezése”. = Zalai Hírlap, 52. 244. 1996. okt. 18. 5. p.
731. Mészáros T. László: Koszorúzási ünnepség. = Zalai Hírlap, 52. 246. 1996. okt. 21. 2. p. (Képes hír. Ünnepség Söjtörön.)
732. Deák-ünnepségek Egerszegen. = ZalaEgerszeG, 4. 19. 1996. okt. 22. 2. p.
733. Fatér Bernadett: „A kegyelet ércszobrot emel.” December 6-án sokszínű Zala György-emléknapot rendeznek Lendván. = Zalai Hírlap, 52. 279. 1996. nov. 29. 7. p. (Deák Ferenc Zala György által készített szegedi szobráról.)

1997

734. (Virrasztó Zsolt) –vézsé-: A kormány is támogatja. 61 millióba kerül a Deák-kúria felújítása. = Zalai Hírlap, 53. 32. 1997. febr. 7. 3. p.
735. Szoboravató. = Zalai Hírlap, 53. 89. 1997. ápr. 17. 3. p. (Fischer György Deák Ferenc szobra, Nagykanizsa.)
736. Deák-emlékünnap. Az Országgyűlés alelnöke a nagykanizsai szoboravatón. = Zalai Hírlap, 53. 91. 1997. ápr. 19. 1., 3. p. (Fischer György Deák Ferenc szobra.)
737. (Arany Horváth Zsuzsa) (ahzs): A Deák-kúria megmentéséért. = Zalai Hírlap, 53. 146. 1997. jún. 25. 4. p. (Deák Ferenc Kúria Közalapítvány létrehozása a kehidai kúria megmentésére.)
738. Deák Ferenc születésnapjára. = Zalai Hírlap, 53. 241. okt. 15. 8. p. (Programok az évfordulón.)
739. Molnár András: Deák meglepetései. = Zalai Hírlap, 53. 243. 1997. okt. 17. 6. p.

740. (Virrasztó Zsolt – Gelencsér Gábor) V. Zs.-G. G.: A türelem fegyvere. = Zalai Hírlap, 53. 244. 1997. okt. 18. 1., 3. p. (Ünnepség Deák Ferenc születésének 194. évfordulóján Zalaegerszegen.)
741. Tőkés László Egerszegen. Istentisztelet, megemlékezés, találkozások. = ZalaegerszeG, 5. 20. 1997. okt. 21. 1. p. (Deák Ferenc születésének 194. évfordulója Zalaegerszegen.)
742. Pánczél Petra: A Deák család krónikája. = ZalaegerszeG, 5. 21. 1997. nov. 4. Egerszegi Korzó mell. I. p.
743. (Arany Horváth Zsuzsa) (ahzs): Deák Ferenc emlékére? = Zalai Hírlap, 53. 261. 1997. nov. 7. 1., 3. p. (Deák-kúria helyreállításának terve, Kehidakustány.)
744. Kiss Gábor: Levelek „szeretett Jósinak”. Deák Ferenc tizenhárom, eddig még publikálatlan írása egy kötetben. = Zalai Hírlap, 53. 297. 1997. dec. 20. 7. p.

1998

745. Sámel József: A Deák-kúria újabb esélye. Közalapítvány a reformkor egyik szellemi központjának rekonstrukciójáért. = Zalai Hírlap, 54. 52. 1998. márc. 3. 3. p. (Kehidakustány.)
746. Az obeliszk méltó külsőt nyert. Zalai küldöttség tisztelgett Csány és Deák budapesti síremlékénél. = Zalai Hírlap, 54. 60. 1998. márc. 13. 4. p.
747. A kúria felújítására. = Zalai Hírlap, 54. 67. 1998. márc. 21. 20. p. (Miniszteri támogatás a Deák Ferenc Kúria Közalapítványnak.)
747. Deák Ferenc, a miniszter. = Zalai Hírlap, 54. 99. 1998. ápr. 28. 8. p. (Deák Ferenc, az igazságügyi miniszter című tudományos emlékülés Zalaegerszegen.)
749. Deák-emlékülés. = Zalai Hírlap. Egerszegi-lenti kiadás, 54. 100. 1998. ápr. 29. 8. p. (Deák Ferenc, az igazságügyi miniszter című tudományos emlékülés Zalaegerszegen.)
750. A vonakodó miniszter. Tudományos emlékülés Deák Ferenc tiszteletére. = Zalai Hírlap, 54. 101. 1998. ápr. 30. 1., 3. p. (Zalaegerszeg.)
751. Kiss Gábor: Politikus születik. Deák Ferenc országgyűlési levelei 1833–1834. = Pannon Tükör, 3. 2. 1998. márc-ápr. 101. p. (Könyvismertetés.)

752. Kiss Gábor: Becsület és kötelesség. Molnár András olvasókönyve Deák Ferenc műveiből. = Zalai Hírlap, 54. 130. 1998. jún. 5. 7. p.
753. (Marton Györgyi) –mgy-: Új könyv Deák Ferencről. A történelmi kiadvány eljut majd Zala megye tanintézményeibe is. = Zalai Hírlap, 54. 197. 1998. aug. 24. 6. p. (Simon Dezső: Deák Ferenc a haza bölcsé.)
754. Politika a nemzet hasznára. = Zalai Hírlap, 54. 244. 1998. okt. 17. 1., 3. p. (Ünnepség Deák Ferenc születésének 195. évfordulóján Zalaegerszegen.)
755. Molnár András: Deák Ferenc igazságügyi minisztersége. = Zalai Hírlap, 54. 244. 1998. okt. 17. 5. p.
756. Deák Ferencre emlékeztünk. = Zalaegerszeg, 6. 20. 1998. okt. 27. Egerszegi Városháza mell. 5. p. (Ünnepség Zalaegerszegen.)
757. (Bozsér Erzsébet) B. E.: Deák Ferenc tisztelete Söjtörön. Szeretnék felrázni a falut. = Zalai Napló, 1. 19. 1998. nov. 4. 3. p.

1999

758. (Virrasztó Zsolt) –virrasztó-: Szeretnék Deák szülőházát is felújítani. = Zalai Hírlap, 55. 22. 1999. jan. 27. 5. p. (Söjtör.)
759. Együtt a szülőházért. A söjtöri Deák-kastély 2003-ra újulhat meg. = Zalai Hírlap, 55. 32. 1999. febr. 8. 1., 3. p.
760. (Virrasztó Zsolt) –vézsé-: „Ne vádoljon engem senki”. = Zalai Hírlap, 55. 61. 1999. márc. 13. 5. p. (Molnár András: A Batthyány-kormány igazságügyminisztère című tanulmánykötete.)
761. Emlékezés Kelemen Imrére. Diszpolgár és Deák-címer avatás Tárnokon. = Zalai Hírlap, Egerszegi-lenti kiadás, 55. 80. 1999. ápr. 7. 9. p. (Zalatárnok.)
762. (Magyar Hajnalka) –magyar-: Egy kis község nagyjai. Zalatárnoki emlékezés Kelemen Imrére és Deák Ferencre. = Zalai Hírlap, 55. 84. 1999. ápr. 12. 3. p.
763. (Magyar Hajnalka) –magyar-: Történelmi névvel élni – Deákok Tárnokon. = Zalai Hírlap, 55. 89. 1999. ápr. 17. 7. p. (Deák Ferenc mai rokonai Zalatárnokon.)

764. (Szente Ottó) Sz. O.: A tetővel kezdik el. 30 millió a Deák-kúria helyreállítása. = Zalai Hírlap, 55. 204. 1999. szept. 2. 1., 4. p. (Kehidakustány.)
765. A kehidai kúriáról. A ZÁÉV Rt. Kezdheti el az épület felújítását. = Zalai Hírlap, 55. 240. 1999. okt. 14. 1., 4. p.
766. Ünnepségek a Deák-évfordulón. = Zalai Hírlap, 55. 241. 1999. okt. 15. 6. p.
767. Nemzetben gondolkodott. Deák Ferenc születésének évfordulójára emlékeztek. = Zalai Hírlap, 55. 242. 1999. okt. 16. 1., 3. p. (Ünnepség Zalaegerszegen.)
768. Molnár András: Deák Ferenc és a cenzúra. = Zalai Hírlap, 55. 242. 1999. okt. 16. 7. p.
769. F. M.: A haza bölcsére emlékeztünk. Deák Ferenc születésnapján. = ZalaegerszeG, 7. 23. 1999. okt. 19. 1. p. (Ünnepség Zalaegerszegen.)
770. A zalai települések, intézmények, egyszerű emberek... idén is megünnepelték Deák Ferenc születésének évfordulóját. = Zalai Napló, 2. 20. 1999. okt. 20. 1. p. (Képes hír. Fotó a söjtöri ünnepségről.)
771. (Péter Gyöngyi) –péter-: Szabadelvűek Frankfurtban. = Zalai Hírlap, 55. 257. 1999. nov. 4. 7. p. (A Frankfurti Könyvvásáron szerepelt a Magyar Szabadelvűek sorozatban Deák Ferencről megjelent kötet is.)
772. Megújul a Deák-kúria. = Zalai Hírlap, 55. 295. 1999. dec. 18. 1. p. (Kehidakustány.)
773. (Sámel József) (Sámel): Megújul a kehidai Deák-kúria. = Zalai Hírlap, 55. 295. 1999. dec. 18. 16. p.

2000

774. Molnár András: A „bűnös” cifraszűr a reformkorban. = Zalai Hírlap, 56. 24. 2000. jan. 29. 7. p. (Deák Ferenc tiszteletbeli tiszti alügyészként részt vett a bűnügy kivizsgálásában.)
775. (Péter Gyöngyi) –péter-: Ahol Deák is élt... Söjtör nemrég megjelent monográfiájáról. = Zalai Hírlap, 56. 47. 2000. febr. 25. 7. p.

776. Molnár András: Becses Deák-kéziratok Kehidáról. A birtoklással kapcsolatos örökösödési vita végül is barátságos megegyezéssel zárult. = Zalai Hírlap, 56. 77. 2000. ápr. 1. 7. p.
777. Balogh Béni: Penci gyerek nadrágja. = Zalai Hírlap, 56. 89. 2000. ápr. 15. 6. p. (Anekdotikus történet Halis István nyomán Deák Ferenc gyermekkorából.)
778. (Arató Lajos – Virrasztó Zsolt) (a. l., v. zs.): A nemzetet szolgálva. A haza bölcsére emlékeztek tegnap megveszerte. = Zalai Hírlap, 56. 245. 2000. okt. 18. 1., 4. p.
779. „Javítva változtatni”. Deák politikai pályájának első, számottevő produktuma. = Zalai Hírlap, 56. 246. 2000. okt. 19. 7. p. (Könyvismertetés. „Javítva változtatni”. Deák Ferenc és Zala megye 1832. évi reformjavaslatai. Szerk. Molnár András.)
780. (Varga Andor) (v. a.): A szülőfalu zászlaja. Az Országgyűlés elnöke is koszorúzott a Deák-kastélynál. = Zalai Hírlap, 56. 246. 2000. okt. 19. 1., 4. p. (Ünnepség Söjtörön.)
781. Molnár András: Deák Ferenc ismeretlen javaslata az európai leszerelésről. A bécsi udvar válasza sem méltatta „nagynevű követ” figyelmet érdemlő, 1840-ben kelt indítványát. = Zalai Hírlap, 56. 248. 2000. okt. 21. 8. p.
782. A haza bölcsére emlékezve. Az országgyűlés elnöke Söjtörön. = Zalai Napló, 3. 20. 2000. nov. 1. 1. p.
783. Molnár András: Vörösmarty Mihály kehidai látogatásai. Kétszáz éve született a reformkor kiemelkedő, mindmáig legnagyobb hatású költője. = Zalai Hírlap, 56. 282. 2000. dec. 2. 7. p. (Kapcsolata Deák Ferencsel.)

2001

784. Szigethy István: Hajnali gondolatok. = Pannon Tükör, 6. 1. 2001. jan-márc. 14–19. p. (Részlet a szerző A négy színű ember című munkájából.)
785. Arany Horváth Zsuzsa: Deák Ferenc ezt üzenté... Zalai és szegedi történész válogatása a haza bölcsé politikai írásaiból. = Zalai Hírlap, 57. 70. 2001. márc. 24. 7. p. (Deák Ferenc: Válogatott politikai írások és beszédek című kötet (vál., szerk. Molnár András, Deák Ágnes) ismertetése. Részletek Deák Ferenc Oszterhueber Józsefhez (1848. márc. 28.), Karácsonyi Guidóhoz (1855. dec. 17.) írt leveléből és 1869. márc. 23-i képviselői szűzbeszédéből.)

786. (Pásztor András) (p. a.): Kötetbemutató a könyvtárban. = Zalai Hírlap, 57. 108. 2001. máj. 10. 5. p. (Deák Ferenc: Válogatott politikai írások és beszédek című kötet (vál., szerk. Molnár András, Deák Ágnes) bemutatója a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtárban.)
787. Molnár András: Deák Ferenc kehidai kúriája. = Pannon Tükör, 6. 2. 2001. ápr-jún. 29-36. p.
788. Magyar Hajnalka: Nemzeti emlékhely lehetne a Deák-kúria. Kehidát mutatja be a Száz magyar falu könyvesháza sorozat legújabb kötete. = Zalai Hírlap, 57. 145. 2001. jún. 23. 7. p.
789. Borbás György: Egy ismeretlen Deák-szobor. Véletlenül leltek rá az Öntödei Múzeumban. = Zalai Hírlap, 57. 167. 2001. júl. 19. 13. p.
790. Sinkovics Eta: A haza bölcse most tanácstalan. A kezdet ígéretesnek tűnt, holtpontra a kehidai Deák-kúria felújítása. = Zalai Hírlap, 57. 210. 2001. szept. 8. 7. p.
791. (Virrasztó Zsolt) (v. zs.): Deák tiszteletére. A fő cél a kehidai kúria teljes felújítása. = Zalai Hírlap, 57. 232. 2001. okt. 4. 1., 3. p. (Deák Napok terve, Kehidakustány.)
792. (Sámel József): Emlékfa Deáknak. Kopjafával jelölték meg az öreg platánt. = Zalai Hírlap, 57. 239. 2001. okt. 12. 3. p. (Zalaszentgrót.)
793. Molnár András: Útban volt a feleség. Deák Ferenc tíz év után bizonyította be a gyilkosságot. = Zalai Hírlap, 57. 243. 2001. okt. 17. 7. p.
794. (Péter Gyöngyi – Horányi Árpád) (p. gy.-h. á.): Deák-konferencia. Tegnap folytatódtak az emlékünnepségek. = Zalai Hírlap, 57. 244. 2001. okt. 18. 1., 4. p.
795. (Bozsér Erzsébet) –bozsér–: Deáki kötődések. Elkötelezett szellemiséggel. = Zalai Napló, 4. 19. 2001. okt. 24. 2. p. (Nógrádi László országgyűlési képviselő kötődése Deák Ferenchez.)

2002

796. Sinkovics Eta: Meglesznek a milliók. Az évfordulóra megújulhat a Deák-kúria. = Zalai Hírlap, 58. 4. 2002. jan. 5. 3. p. (Kehidakustány.)

797. Varga Andor: Falfestés – a haza bölcse korából. Meglepetések sora a település műemlék épületeinek felújításakor. = Zalai Hírlap, 58. 100. 2002. ápr. 30. 1. p. (Deák Ferenc szülőháza, Söjtör.)
798. Varga Andor: Párját ritkító lelet a Deák-házban. A képek restaurálása egy évig tartana, négyzetméterenként 100 ezer forintért. = Zalai Hírlap, 58. 103. 2002. máj. 4. 10. p. (Deák Ferenc szülőháza, Söjtör.)
799. (Szabó Judit) sz. j.: Döntési jog nélkül. Gondok a Deák Kúria felújítása körül. = Zalai Hírlap, 58. 224. 2002. szept. 25. 1., 3. p. (Deák Ferenc születésének 200. évfordulójára felújítják a Deák kúriát Kehidakustányban.)
800. (Szabó Judit) sz. j.: Telefonon a kúriáról. A megye befogadná a Deák-kiállítást. = Zalai Hírlap, 58. 225. 2002. szept. 26. 1., 2. p. (A Deák Kúria Közalapítvány a kehidakustányi Deák kúria felújításáról.)
801. (Arany Horváth Zsuzsa – Péter Gyöngyi) (a. h. zs.-p. gy.): Méltó ünneplés lesz. Deák Ferenc 200. születési évfordulóján. = Zalai Hírlap, 58. 243. 2002. okt. 17. 1., 9. p. (A Deák-ház felújítása, Söjtör. Zalai tervek a 2003. évi évforduló megünneplésére.)
802. (Arany Horváth Zsuzsa) (a. h. zs.): Az emlékek szárnyán. Deák Ferenc 199., a megyei könyvtár 50. születésnapján. = Zalai Hírlap, 58. 244. 2002. okt. 18. 4. p. (Ünnepség Zalaegerszegen.)
803. Avatási ünnepség a Deák-napon. = Zalai Napló, 5. 20. 2002. nov. 6. 2. p. (Söjtör.)
804. Kanizsa József: Bölcs szavadra. = Zalai Hírlap, 58. 267. 2002. nov. 16. 7. p. (Vers. Lásd még: 813. tétel.)

2003

805. Anekdóták Deák Ferencről. = Zalai Hírlap, 59. 1. 2003. jan. 2. 7. p. (Hír. Megjelent Liska Dénes könyve.)
806. (Arany Horváth Zsuzsa – Szabó Judit) (a. h. zs.-sz. j.): Készülődés a Deák-évfordulóra. A söjtöri szülőház felújítására 40 millió forintot kap a település. = Zalai Hírlap, 59. 8. 2003. jan. 10. 3. p. (A kehidai kúria felújításáról is.)
807. (Szabó Judit) (sz. j.): Ki működteti a múzeumot? = Zalai Hírlap. Észak-zalai kiadás, 59. 16. 2003. jan. 20. 8. p. (Múzeumot tervez Söjtör a felújítás alatt lévő Deák-házban.)

808. Antal Livia: Deák-évfordulóra készülnek. Mérlegen a levéltár. = ZalaEgerszeG, 11. 3. 2003. jan. 28. 6. p. (Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg.)
809. Vadas Zsuzsa: Szíve egész melegével csüngött a városon. Deák Ferenc és Zalaegerszeg kapcsolata. = ZalaEgerszeG, 11. 11. 2003. márc. 25. 7. p. (Beszélgetés Molnár Andrással, a Zala Megyei Levéltár igazgatójával.)
810. Arany Horváth Zsuzsa: A haza bölcse emléke. Deák Ferenc születésének 200. évfordulójára készülnek. = Zalai Hírlap, 59. 135. 2003. jún. 12. 9. p.
811. (Arany Horváth Zsuzsa) (a. h. zs.): Deák Ferenc születésének őszi 200. évfordulójára feszített ütemben készül a kúria felújítása. = Zalai Hírlap, 59. 163. 2003. júl. 15. 1. p. (Képes hír. Kehidakustány.)
812. Arany Horváth Zsuzsa: Új pince, régi illatokkal. Megújult külsőt készül ölteni Deák Ferenc, a haza bölcse zalai otthona. = Zalai Hírlap, 59. 163. 2003. júl. 15. 9. p. (Kehidakustány.)
813. Kanizsa József: Bölcs szavadra. = Hévíz, 11. 2. 2003. 19. p. (Vers. Lásd még: 804. tétel.)
814. Molnár András: Kossuth és Deák. = Hévíz, 11. 2. 2003. 20-27. p.
815. Kovács János: Deák Ferencre emlékezve. = Zalai Hírlap, 59. 200. 2003. aug. 28. 13. p. (Határőr Nyugdíjasok Soproni Egyesülete a Deák-évforduló alkalmából Kehidára és Söjtörrre látogatott.)
816. (Arany Horváth Zsuzsa): Deák Ferenc emléke. Megyei ünnepségek a 200. születési évfordulóra. = Zalai Hírlap, 59. 202. 2003. aug. 30. 1., 3. p.
817. Arany Horváth Zsuzsa: Ki szivarozott az Angol királynőben? Péntek Imre költő Deák-drámát írt. = Zalai Hírlap, 59. 205. 2003. szept. 3. 9. p. (A történelmi dokumentumjátékot a Deák-évforduló alkalmából rendezett zalaegerszegi ünnepségen mutatják be.)
818. (Szabó Judit) (sz. j.): Deák Pestre utazott. Restaurálni vitték a statikailag is rossz állapotú művet. = Zalai Hírlap, 59. 207. 2003. szept. 5. 4. p. (Deák Ferenc zalaegerszegi szobra.)
819. Arany Horváth Zsuzsa: Hosszú séták nyoma a gyertyánosban. Ünnepváró készülődés Deák Ferenc, a haza bölcse szülőfalujában, Söjtörön. = Zalai Hírlap, 59. 208. 2003. szept. 6. 8. p.

820. Restaurálják a Deák-szobrot. = ZalaEgerszeG, 11. 32. 2003. szept. 10. 6. p. (Zalaegerszeg.)
821. Zalai programok a Deák-évfordulóra. = Zalai Napló, 6. 16. 2003. szept. 10. 5. p.
822. (Magyar Hajnalka) (m. h.): Becsület és kötelesség. Deák emlékezete – tárlatnyitó a Göcseji Múzeumban. = Zalai Hírlap, 59. 220. 2003. szept. 20. 1., 4. p. (Zalaegerszeg.)
823. Bátor, bölcs és hű volt. Becsület és kötelesség – Deákról a Göcseji Múzeumban. = ZalaEgerszeG, 11. 34. 2003. szept. 23. 1., 3. p. (Kiállítás, Zalaegerszeg.)
824. Vadas Zsuzsa: Ki méltó Deák kalapjára? Péntek Imre történelmi dokumentumjátéka. = ZalaEgerszeG, 11. 34. 2003. szept. 23. 7. p. (Dokumentumjáték készült Jelenetek Deák Ferenc életéből címmel a zalaegerszegi Deák-ünnepségre.)
825. (Magyar Hajnalka) (m. h.): A fiatal Deák. = Zalai Hírlap, 59. 222. 2003. szept. 23. 7. p. (Hír. Molnár András könyvének bemutatója a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban, Zalaegerszegen.)
826. (Horányi Árpád) (h. á.): Deák Ferenc életművéről tartanak konferenciát. Tíz előadás a zalai születésű, jeles történelmi személyiség munkásságáról, jelentőségéről. = Zalai Hírlap, 59. 223. 2003. szept. 24. 3. p. (Keszthely.)
827. „...Hogy Magyarország magyar ország maradjon”. Deák hagyatéka a Göcseji Múzeumban. = Zalai Napló, 6. 17. 2003. szept. 24. 1., 2. p. (Becsület és kötelesség című kiállítás Zalaegerszegen.)
828. Arany Horváth Zsuzsa: Grammatika, latin és hittan. Deák Ferenc egy esztendeig járt a balatoni fürdőváros gimnáziumába. = Zalai Hírlap, 59. 224. 2003. szept. 25. 7. p. (Keszthely.)
829. Magyar Hajnalka: „Kit törvényhozóvá a természet szült...”. Becsület és kötelesség – Deák Ferenc emlékezete a Göcseji Múzeum kiállításán. = Zalai Hírlap, 59. 226. 2003. szept. 27. 8. p. (Zalaegerszeg.)
830. A fiatal Deák Ferencről. Könyvbemutató a megyei könyvtárban. = ZalaEgerszeG, 11. 35. 2003. szept. 30. 1., 5. p. (Molnár András: A fiatal Deák Ferenc.)

831. Litter Timea: Négy év a piaristáknál. Eminens primus: Deák a legjobbak közt is a legelső diák volt. = Zalai Hírlap, 59. 230. 2003. okt. 2. 7. p.
832. (Sámel József) s. j.: Logikusan és törvényesen. A Magyar Jogász Egylet a Haza Bölcsé előtt tisztelgett. = Zalai Hírlap, 59. 232. 2003. okt. 4. 3. p. (Kehidakustány.)
833. Arany Horváth Zsuzsa: Gesztenyefák alatt, faragott karos padon. Deák Ferencnek az 1800-as évek második felében Pusztaszentlászló jelentette Zalát. = Zalai Hírlap, 59. 232. 2003. okt. 4. 8. p.
834. Kiss Gábor: „Válasszátok, ha lehet, Ferkót”. Deák Ferenc élete 1833-ig – Molnár András monográfiájáról. = Zalai Hírlap, 59. 234. 2003. okt. 7. 7. p. (Könyvismertetés. Molnár András: A fiatal Deák Ferenc.)
835. (Szabó Judit) (sz. j.): A MIÉP is Söjtörre készül. A kormányülés idején tartanának fórumot és termékbemutatót. = Zalai Hírlap, 59. 235. 2003. okt. 8. 1., 4. p. (Söjtörön kihelyezett kormányülést tartanak a Deák-évforduló alkalmából.)
836. Deák Ferenc életművéről. Gerő András: Deák és a kiegyezés. Gergely András előadása: Újra a politikai életben. = Zalai Napló, 6. 18. 2003. okt. 8. (Két napos Deák-konferencia Keszthelyen.)
837. Vadas Zsuzsa: Közéleti, politikai pályára készült. Molnár András: A fiatal Deák Ferenc – Születésének 200. évfordulójára jelent meg Deák életének első harminc évét feldolgozó életrajzi kötet. = Zalai Napló, 6. 18. 2003. okt. 8.
838. Arany Horváth Zsuzsa: „Zala parancsolt újra vélem.” Deák Ferenc az észak-zalai kisvárosban védegyleti fiókszervezetet alakított. = Zalai Hírlap, 59. 236. 2003. okt. 9. 7. p. (Deák és Zalaszentgrót.)
839. (Arany Horváth Zsuzsa) (a. h. zs.): Deák Ferenc szellemében. = Zalai Hírlap, 59. 238. 2003. okt. 11. 1., 3. p. (Balogh Miklós országgyűlési képviselő a Deák-évforduló megünnepléséről.)
840. Deák-émlékév. = Zalai Hírlap Vasárnap Reggel, 4. 41. 2003. okt. 12. 1. p.
841. (Sinkovics Eta – Horányi Árpád) (s. e.-h. á.): Deák ünnepségek. Zalai településeken emlékeztek a haza bölcsére. = Zalai Hírlap, 59. 239. 2003. okt. 13. 3. p. (Emlékmű-avatás, Zalatárnok. Emléktábla-avatás, Keszthely.)

842. Csinosítják a Deák teret. = ZalaEgerszeG, 11. 37. 2003. okt. 14. 1. p. (Képes hír. Készülődés a Deák-évforduló megünneplésére Zalaegerszegen.)
843. (Arany Horváth Zsuzsa – Szabó Judit) (a. h. zs.-sz. j.): Kétszáz éve született. Helyére került Deák Ferenc felújított köztéri szobra. = Zalai Hírlap, 59. 241. 2003. okt. 15. 1., 4. p. (Zalaegerszeg: Tudományos konferencia Deák Ferencről a Zala Megyei Bíróság épületében, a restaurált Deák-szobor újra a helyére került.)
844. (Szabó Judit) (sz. j.): Deák-ünnepség Medgyessyvel, Csúrkával. = Zalai Hírlap, 59. 241. 2003. okt. 15. 1., 4. p. (Söjtöri készülődés a Deák-évfordulóra.)
845. Cservénka György: Bronz mellszobrot állítottak. 200 éve született Deák Ferenc. = Hévíz, Keszthely és Vidéke, 14. 19. 2003. okt. 16. 9. p. (A Nők a Balatonért Egyesület Keszthely és Vidéke Csoportja mellszobrot állíttatott Deák Ferencnek Keszthelyen.)
846. Cservénka György: Deák Ferenc élete és életműve. Tudományos tanácskozás a kastélyban. = Hévíz, Keszthely és Vidéke, 14. 19. 2003. okt. 16. 9. p. (Konferencia a Helikon Kastélmúzeumban, Keszthelyen.)
847. Cservénka György: A Kossuth Szövetség is megemlékezett. Emlékkülés az évforduló alkalmából. = Hévíz, Keszthely és Vidéke, 14. 19. 2003. okt. 16. 9. p. (A Kossuth Szövetség keszthelyi Deák emléknapja.)
848. Cservénka György: Pillanatok a haza bölcse életéből. = Hévíz, Keszthely és Vidéke, 14. 19. 2003. okt. 16. 9. p. (A Kossuth Szövetség keszthelyi Deák emléknapja. Részletek Cséby Géza előadásából.)
849. (Arany Horváth Zsuzsa – Pásztor András) (a. h. zs.-p. a.): Deák Ferenc emlékezete. = Zalai Hírlap, 59. 242. 2003. okt. 16. 1., 3. p. (Zala megyei ünnepi programok.)
850. (Horányi Árpád) (h. á.): Deák Ferenc tiszteletére avattak emléktáblát... a Goldmark Károly Művelődési Központ panteonjában. = Zalai Hírlap, 59. 242. 2003. okt. 16. 3. p. (Képes hír. Keszthely.)
851. (Sámel József) (s. j.): Nemzeti emlékhely lesz. Felavatták a felújított kúriát, ahol Deák 46 évig élt. = Zalai Hírlap, 59. 243. 2003. okt. 17. 1. p. (Képes hír. Kehidakustány.)

852. (Sámel József) (s. j.): Deák szellemisége járja át. Felavatták a felújított kúriát, amelyben hosszú ideig élt. = Zalai Hírlap, 59. 243. 2003. okt. 17. 3. p. (Kehidakustány.)
853. (Arany Gábor) (a. g.): Ünnepség és fórumok. Kormánytagok a megye minden pontján. = Zalai Hírlap, 59. 243. 2003. okt. 17. 4. p. (Deák-ünnepség Söjtörön.)
854. Deák Ferenc emlékezete. = Zalai Hírlap, 59. 243. 2003. okt. 17. 9. p. (Deák-ünnepségek programjai Zala megyében.)
855. (Arany Horváth Zsuzsa – Pásztor András) (ahzs-p. a.): Becsület és kötelesség vezérelte. Díszközgyűlés, történelmi játék ősbemutatója, a politikai pályáiv elemzése idézte fel alakját. = Zalai Hírlap, 59. 244. 2003. okt. 18. 1. p. (Képes hír. Ünnepi rendezvények Zalaegerszegen, szoboravatás Nagykanizsán.)
856. Őrizni identitásunkat. Ma kormányülés Deák Ferenc szülőhelyén. = Zalai Hírlap, 59. 244. 2003. okt. 18. 1., 4. p. (Söjtör.)
857. (Arany Horváth Zsuzsa) (a. h. zs.): Bőrpamlag az Angol Királynőben. Deák Ferenc alakját díszközgyűlés, történelmi drámajáték és a pályáiv elemzése idézte fel. = Zalai Hírlap, 59. 244. 2003. okt. 18. 4. p. (Ünnepi rendezvények Zalaegerszegen, Hévízen, Kehidakustányban.)
858. (Pásztor András) (p. a.): A bölcsesség magyar szimbóluma. Szoboravatással fejezte ki tiszteletét a város a jogtudós, a miniszter, az államférfi előtt. = Zalai Hírlap, 59. 244. 2003. okt. 18. 5. p. (Ünnepi rendezvények Nagykanizsán.)
859. Arany Horváth Zsuzsa: Zala vármegye követe és Pest képviselője. Deák Ferenc országgyűlési tevékenysége 1833 és 1872 között – a tudományos konferencia összefoglalója. = Zalai Hírlap, 59. 244. 2003. okt. 18. 6. p. (Tudományos ülés Zalaegerszegen.)
860. Arany Horváth Zsuzsa: Kormányülés Söjtörön. Deák Ferencre emlékeztek a közmegegyezés jegyében, a MIÉP zavarkeltésével kísérve. = Zalai Hírlap Vasárnap reggel, 4. 42. 2003. okt. 19. 1., 3. p.
861. (Arany Horváth Zsuzsa – Takáts Sándor) (a. h. zs.-t. s.): „Jobban szeretem a hazát...” Kihelyezett kormányülés emlékezett meg a haza bölcséről – Nem sikerült elkerülni a botrányt. = Zalai Hírlap, 59. 245. 2003. okt. 20. 1., 3. p. (A söjtöri Deák-ünnepség.)

862. (Sámel József) (s. j.): Deák Ferenc tiszteletére állítottak szobrot a fürdővárosban... = Zalai Hírlap, 59. 245. 2003. okt. 20. 1. p. (Képes hír. Marton László Deák Ferencről készült szobra Hévízen.)
863. (Arany Horváth Zsuzsa) (a. h. zs.): Deák-szoba a nevezetes paddal. = Zalai Hírlap, 59. 245. 2003. okt. 20. 3. p. (Képes hír. Ünnepség Pusztaszentlászlón.)
864. Deák Ferenc alakját idézték fel. Dokumentumjáték, megemlékezések, koszorúzások. = ZalaegerszeG, 11. 38. 2003. okt. 21. 1., 3. p. (Ünnepség Zalaegerszegen.)
865. (Weinhardt Vanessza) (w. v.): Ők ünnepelni akartak. Rossz érzésekkel a Deák-megemlékezés után. = Zalai Hírlap, 59. 246. 2003. okt. 21. 1. p. (Képes hír. Söjtör.)
866. (Péter Gyöngyi) (p. gy.): Deák Ferenc születésének 200. évfordulója alkalmából tartottak emlékünnepséget tegnap a Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben. = Zalai Hírlap, 59. 246. 2003. okt. 21. 3. p. (Képes hír. Zalaegerszeg.)
867. (Weinhardt Vanessza) (w. v.): „Mi ünnepelni szerettünk volna”. Vélemények a Deák-megemlékezésen történetekkel kapcsolatban. = Zalai Hírlap, 59. 246. 2003. okt. 21. 4. p. (Söjtör.)
868. (Arany Gábor) (a. g.): Deák-emlékdíjat kaptak. = Zalai Hírlap, 59. 247. 2003. okt. 22. 3. p. (Hat jogász kapott Deák Ferenc születésének 200. évfordulója alkalmából alapított díjat.)
869. Deák Ferencre emlékeztek megyeszerte. Díszközgyűlés, dokumentumjáték, szülőházavatás, koszorúzások. = Zalai Napló, 6. 19. 2003. okt. 22. 1., 3. p.
870. Születésnap rendezéssel. Kormányülés, demonstráció, avatás Söjtörön. = Zalai Napló, 6. 19. 2003. okt. 22. 1., 3. p.
871. Bronz mellszobrot állítottak. = Zalai Napló, 6. 19. 2003. okt. 22. 3. p. (Keszthely.)
872. Emlékszoba Pusztaszentlászlón. = Zalai Napló, 6. 19. 2003. okt. 22. 3. p.
873. Emléktábla a Panteonban. = Zalai Napló, 6. 19. 2003. okt. 22. 3. p. (Keszthely.)

874. Fáklyás felvonulás. = Zalai Napló, 6. 19. 2003. okt. 22. 2. p. (Zalaszentgrót.)
875. A Haza bölcsét idézték. = Zalai Napló, 6. 19. 2003. okt. 22. 3. p. (Nagykanizsa.)
876. –va.: Deák ünnepségek. = Kanizsa, 15. 37. 2003. okt. 23. 1., 3. p. (Rendezvények Nagykanizsán.)
877. Takáts Sándor: Tisztázódnak a második száz év rokoni szálai. Söjtöri találkozás a Deák-nemzetség leszármazottaival és a haza bölcse családfájának mai kutatóival. = Zalai Hírlap, 59. 249. 2003. okt. 25. 5. p.
878. Gyerekek is köszöntötték a Deák-ünnepet. = Zalai Hírlap, 59. 249. 2003. okt. 25. 8. p. (Deák-évforduló a zalai általános iskolákban.)
879. (Sámel József) (s. j.): Elismerő emlékezet. Deák munkásságát méltató kétnapos konferencia. = Zalai Hírlap, 59. 252. 2003. okt. 29. 3. p. (Deák Ferenc emlékezete című konferencia Kehidakustányban.)
880. (Sinkovics Eta) (s. e.): Kollégiumi napok. Irodalmi pályázat, gólyabál és vetélkedő Deákról. = Zalai Hírlap, 59. 252. 2003. okt. 29. 4. p. (Városi Középiskolai Kollégium, Zalaegerszeg.)
881. A tolerancia, elvhűség gyakorlója. Szobrot állítottak Deák Ferencnek. = Hévíz, Keszthely és Vidéke, 14. 20. 2003. okt. 30. 2. p. (Hévíz.)
882. (Cservenka György) csgy: A bicentenárium jegyében. Emléktábla a Panteonban. = Hévíz, Keszthely és Vidéke, 14. 20. 2003. okt. 30. 5. p. (Deák-emléktábla a Goldmark Károly Művelődési Központ Panteonjában, Keszthelyen.)
883. (Arany Horváth Zsuzsa) (a. h. zs.): Könyvek Deákról. Három új kötetet mutattak be a Zala Megyei Levéltárban. = Zalai Hírlap, 59. 257. 2003. nov. 5. 7. p. (Deák Ferenc élete és kora, Deák Ferenc 1803-1876 című albumok; Molnár András-Deák Ágnes: Deák Ferenc; „Tekéntetes karok és rendek”-Zalai Gyűjtemény 56.)
884. Deák-megemlékezések szocialista szemmel. MIÉP: Semmit nem bánnak. = Zalai Napló, 6. 20. 2003. nov. 5. 2. p.
885. (Virrasztó Zsolt): Az utódok felelőssége. Elnöki főhajtás Deák Ferenc és a roma áldozatok előtt. = Zalai Hírlap, 59. 258. 2003. nov. 6. 1., 4. p. (Mádl Ferenc köztársasági elnök koszorút helyezett el Deák Ferenc szülőházánál.)

886. Arany Horváth Zsuzsa: Emészthetetlen ebéd. Több zalai vendéglátó is vállalta volna a kormány etetését. = Zalai Hírlap, 59. 259. 2003. nov. 7. 1., 3. p. (Kihelyezett kormányülés Söjtörön a Deák-évfordulón.)
887. Arany Horváth Zsuzsa: Távol tartja magát a politikai kordivattól. Deák Ágnes és Molnár András hiánypótló biográfiát írt Deák Ferenc életéről. = Zalai Hírlap, 59. 260. 2003. nov. 8. 7. p.
888. (Virrasztó Zsolt) (vézsé): Folytatva a városépítést. Kétmilliárdot összpontosítanak a Deák-program végrehajtására. = Zalai Hírlap, 59. 266. 2003. nov. 15. 4. p. (Deák Ferenc városépítő program Zalaegerszegen.)
889. (Weinhardt Vanessza) (w. v.): Deák Ferencre emlékeztek. Egy hónapon át zajló programsorozat a község általános iskolájában. = Zalai Hírlap. Észak-zalai kiadás, 59. 269. 2003. nov. 19. 8. p. (Bocfölde.)
890. A köztársasági elnök Zalában. = Zalai Napló, 6. 21. 2003. nov. 19. 1. p. (Látogatás Deák Ferenc söjtöri szülőházánál.)
891. Cservenka György: Januárban nyílik az emlékmúzeum. Felavatták Kehidán a felújított Deák-kúriát. = Zalai Napló, 6. 21. 2003. nov. 19. 7. p.
892. Péntek Imre: Jelenetek Deák Ferenc életéből (1854-1867). Történelmi dokumentumjáték. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 3–26. p.
893. Pajkossy Gábor: Deák Ferenc öröksége. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 27–29. p.
894. Tar Ferenc: Deák és Vörösmarty Zsibón. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 30–33. p.
895. Megyeri Anna: Deák Ferenc szobra Zalaegerszegen. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 34–38. p.
896. Béres Katalin: Deák Ferenc születésének centenáriuma Zala megyében. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 39–46. p.
897. Kunics Zsuzsanna: Deák Ferenc és kultusza Nagykanizsán. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 47–59. p.
898. Borbás György: Egy ismeretlen Deák szoborról. 200 éve született Deák Ferenc (1803–1876). = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 60–61. p.

899. Molnár András: „Becsület és kötelesség” – Deák Ferenc emlékezete. Tisztelgés tárgyi, képi és írásos relikviákkal. A Göcseji Múzeum emlékkiállításáról. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 62–64. p.
900. Kiss Gábor: A fiatal Deák Ferenc. Molnár András új monográfiája. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 65–67. p.
901. Péntek Imre: Deák Ferenc ír apoteózisa. Arthur Griffith: Magyarország feltámadása. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 68–72. p.
902. Szigethy István: Az élő Deák hazai és nemzetközi utóélete. = Pannon Tükör, 8. 2. 2003. 2. negyedév. 73–80. p.
903. Névadójára emlékezett a megyei könyvtár. = Zalai Könyvtári Levelező, 14. 1–2. 2003. 42. p.
905. Kiss Gábor: Deák Ferenc tisztelete és emlékezete Zala megyében. = Zalai Könyvtári Levelező, 14. 1–2. 2003. 43–47. p. (Elhangzott 2003. október 17-én a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban rendezett ünnepségen.)
906. (Sinkovics Eta) (s. e.): Deák falvak találkozója. A gyerekek és a felnőttek tartalmas programokon vettek részt. = Zalai Hírlap, 59. 291. 2003. dec. 15. 1., 3. p. (Deák Ferenchez kötődő falvak találkozója: Pusztaszentlászló, Kehidakustány, Zalatárnok, Söjtör, Balatonfüred, Zsitkóc.)
907. Novák Mária: Rágódó ember, illúziók nélkül. Deák Ferenc személyisége a grafológia tükrében. = Zalai Napló, 6. 23. 2003. dec. 17. 9. p.
908. A haza bölcse. = Zalai Vezető, 6. 12. 2003. dec. 1. p.

Mutató

Abaúj-Torna megye 6
Ács Ferenc 517
Alsó-Domború 105
Alsó-Lendva lásd Lendva
Andrássy Gyula, gróf 12
Antal Lívia 808
Arany Gábor 853, 868
Arany Horváth Zsuzsa 737, 743, 785, 801, 802, 806, 810-812, 816, 817, 819,
828, 833, 838, 839, 843, 849, 855, 857, 859-861, 863, 883, 886, 887
Arany János 186
Arató Lajos 716, 778
Árvai 87, 93
Árvay István 269
-b.- 614
Baja 162
Baksa lásd Zalabaksa
Balatonfüred 24, 135, 265, 676, 906
Balázs Árpád 177
Bálintffy Bálint 308
Balogh Béni 777
Balogh Miklós 839
Bánfy 203
Baranyai György 698
Bartha Ignác 91
Bátorfy Lajos 39-41, 78, 270, 271
Batthyány Lajos 724
Bayer József 56, 57
Báziás 38
Bécs 18, 25
Bellatinc 164
Bencze Géza 691
Béres Katalin 896
Bessenyei Ernő 73
Biba Ferenc 60
Bittó István 64
Bocfölde 889
Bódog István kanonok 502
Bogyoszló 643
Borbás György 789, 898

Borsod megye 435
Bozsér Erzsébet 757, 795
Brucker Alajos 114, 159
Bucsuszentlászló 67, 78, 97, 222, 667
Buda 45
Budapest 63-66, 76, 77, 80-82, 109, 124, 132, 142, 160, 220, 244, 255, 293,
297, 301, 309, 311, 313, 315, 366, 374-376, 391, 393, 412, 437, 448, 483, 484,
508, 549, 555, 587, 594, 599, 619, 627, 629, 656, 665, 746, 818
Bún Samu 325
Chicago 190
Csabrendek 145, 166
Csák Árpád 619
Csáktornya 105, 214, 504, 505, 560
Csány László 336, 589, 596
Csapó Vilmos 567
Cséby Géza 848
Csengery Antal 33, 121, 232
Csertán Károly 408, 410, 439
Cservenka György 845-848, 882, 891
Csöndes Ferenc 187
Csurka István 844
Csutor Imre 184
Czigány Károly 182, 185
Czinár Mór 72
Darnay Kálmán 661-663, 666
Darvas Lajos 619
Deák Ágnes 785, 786, 883, 887
Deák Antal 40
Deák Ignác 55
Deák Zsóka Krisztina 711
Degré Alajos 682, 684
Dobránszky Péter 226, 237, 238
Dobronak 55
Dornyay Béla 665
Dőry Franciska 664, 672
Dunst Ferenc apát 503
Ecséry László 496
Elek Oszkár 514
Eichberg József 326
Eötvös Károly 281, 284, 285, 433
Erzsébet királyné 89, 107, 115, 201, 580
Esztergom 217
Falk Miksa 194

Fára József 589, 590, 644
Farkas Ferenc 695
Farkas László 139
Farkas Sándor esperes 643
Fatér Bernadett 733
Fehérváry kapitány 287
Fejér megye 457
Ferenc József, I. 79, 92, 115, 320, 321, 530, 580
Ferenczi Zoltán 579, 581, 633, 636-640
Festetics György, gróf 335
Festetics Mária grófnő 588
Fischer György 735, 736
Fleischmann Bálint 306
Frankfurt 771
Füssy Tamás 380, 383
G. A. 556
Garabonc 148
gb. 420
Gelencsér Gábor 740
Gergely András 836
Gerő András 836
Ghyczy Kálmán 33, 194
Gönczi Ferenc 673-675
Görög László 672
Griffith, Arthur 901
Guoth Gyula 105, 152
Gyimesi Endre 700
Gyoma 4
Győr megye 306
Gyulai Pál 294
Gyuum Antal 277
Hahót 130
Hajnal Jancsi 348, 673, 674, 675
Halász István 201
Halis István 322, 323, 531, 777
Hanty Károly 527
Haraszi Sándor 344
Hargitai József 346
Havas Ignác 77
Hertelendy Ferenc 491, 519
Heves megye 288
Hévíz 857, 862, 881
Hitler 602, 603

Hóbor József 722
 Hódmezővásárhely 392
 Hoffmann Mór 82, 300
 Horányi Árpád 794, 826, 841, 850
 Horváth Ede 105
 Horváth Károly apátplébános 286
 Horváth Mihály 266, 267
 Horváth Mihály püspök 42
 Hujber Katalin 714, 721, 728
 Inkey Karolina 362
 István Vilmos püspök 440, 442, 445
 Jankovich László, gróf 439, 443
 Jankovits gróf 33
 Jókai Mór 194, 507
 József főherceg 70, 133
 Kamermayer Károly 249
 Kanizsa lásd Nagykanizsa
 Kanizsa József 804, 813
 Karácsonyi Guidó 785
 Kardos Sámuel 378
 Károlyi György, gróf 12
 Károlyi Imre, gróf 602, 604
 Kehida lásd Kehidakustány
 Kehidakustány 48, 53, 111, 433, 451, 492, 496, 502, 558, 568, 574, 586, 595, 597, 598, 600-604, 606, 607, 615, 616, 620, 646-654, 678, 690-692, 727-729, 737, 743, 745, 747, 764, 765, 772, 773, 776, 783, 787, 788, 790, 791, 796, 799, 800, 806, 811, 812, 815, 832, 851, 852, 857, 879, 891, 906
 Kelefy György 248
 Kelemen Imre 761, 762
 Kelenváry János 694
 Kempelen Béla 628
 Keöd József 24
 Keresztury Dezső 688
 Keszthely 34, 75, 103, 112, 116, 177, 183, 213, 241, 298, 394, 397-400, 434, 460, 493, 500, 501, 557, 561, 619, 826, 828, 836, 841, 845-848, 850, 871, 873, 882
 Királyi Pál 77
 Kisfaludy Strobl Zsigmond 583, 584
 Kiss Dénes 699
 Kiss Gábor 700, 704, 744, 751, 752, 834, 900, 905
 Klauzál Gábor 13
 Kónyi Manó 299, 300, 530, 542, 581
 Kossuth Lajos 25, 26, 161, 185, 330, 580, 814

Kovách László 18
Kovács Ferenc 685
Kovács János 815
Kovács Sebestyén Endre 137
Kováts Sándor 105
Königmajer Károly apátplébános 40, 41, 158, 163, 172
Kublin 602, 603
Kunfi Zsigmond 342
Kunics Zsuzsanna 897
-l 213
Lakits Vendel 208
Langer Mór 665
Langer Viktor 170
Lendva 130, 459
Lendvai Béla 711
Létoirée, Vicomte 362
Liska Dénes 805
Lisziák Ferenc 114
Litter Timea 831
Lovászy Sándor 153
Lőb Ignác 262, 290, 295, 304
Lukonich Gábor 511
M. D. 156
Magyar Hajnalka 701, 762, 763, 788, 822, 825, 829
Majláth György 194
Mayer Izidor 597, 598, 602, 603
Malatinszky Ferenc 499
Mármaros 21
Maros Bódog 532
Martinkovics Károly 256, 258
Marton Györgyi 753
Marton László 862
Medgyessy Péter 844
Megyeri Anna 726, 895
Mencsey Károly 214
Mészáros T. László 731
Metzl Henrik 240
Mező Ferenc 645
Mihajlovits érsek 239
Minke Béla 345, 512
Misefa 677
Miskolc 605, 608-614, 617
Molnár Aladár 249

Molnár András 700, 706-708, 724, 730, 739, 752, 755, 760, 768, 774, 776, 779,
 781, 783, 785-787, 793, 809, 814, 825, 830, 834, 837, 883, 887, 899, 900
 Molnár Pál 397
 Muraköz 331
 Nagy Károly 642
 Nagy Samu 379, 485
 Nagykanizsa 27, 29, 36, 43-45, 50, 59, 60, 84, 88, 91, 94, 98, 100, 104, 106,
 130, 136, 139, 171, 218, 219, 227, 228, 233-236, 247, 260, 263, 279, 289, 291,
 292, 296, 303, 305, 307, 317, 322-325, 328, 329, 332-334, 340, 341, 361, 377,
 379, 400-402, 409, 413, 417, 419, 420, 425, 446, 447, 453, 455, 458, 459, 461,
 464, 468, 475, 478-481, 485, 487, 488, 510, 534, 539, 547, 548, 551, 553, 556,
 561, 565, 570, 580, 585, 592, 621-624, 631-635, 660, 735, 736, 786, 855, 858,
 875, 876
 Nedeczky István 207
 Nedeczky Sándor 38
 Nógrádi László 795
 Nova 429
 Novák Mária 907
 Nyári Sándor 534
 Oszterhueber József 348, 785
 Pacsa 105
 Pajkossy Gábor 893
 Pajthy Elek 588
 Palotay Ákos 315
 Pánczél Petra 742
 Pápa 579
 Pásztor András 786, 849, 855, 858
 Péntek Imre 817, 824, 892, 901
 Pereczky Istvánné báró Horváth Teréz 320, 321
 Perlak 114
 Pest 11, 14, 15, 17, 19, 23, 25, 46, 664, 859
 Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye 549, 550
 Pesthy Pál 597, 598, 603, 616, 626, 668-671, 676, 677
 Péter Gyöngyi 771, 775, 794, 801, 866
 Péterfy Sándor 208
 Petrivente 42
 Pozsgai Imre 696
 Pozsogár Gyula 165
 Pozsony 140, 144, 668-671
 Prónay György 649, 652
 Pulszky Ferenc 147
 Pusztaederics 664

Pusztaszentlászló 1, 10, 12, 27, 36, 38, 175, 348, 351, 433, 674, 833, 863, 872, 906
 R. H. 287
 r. l. 25, 85, 141, 142
 Rákóczi Ferenc, II. 155, 520, 522
 Rápoch Sándor 117
 Ráth Mór 120
 Rátót 44, 46
 Reischl Richárd 607
 Remete Géza 420
 Révay József 486, 524
 Romme 321
 Ruzsicska Kálmán 352, 353, 356-358, 360, 462, 463, 467, 469, 471, 472
 Sajó Jenő, R. 37
 Sámel József 745, 773, 792, 832, 851, 852, 862, 879
 Sárkány F. S. 125
 Schernpecher József 149
 Schmerling, Anton von 3
 Schuwitz tábornok 294
 Schwanthaler 108
 Schwarzenberg Gyula 150
 Simon Dezső 753
 Sina Simon, báró 181
 Sinkovics Eta 703, 790, 796, 841, 880, 906
 Skublics Jenő 352, 354, 357, 359
 Somogy megye 673-675
 Somsich Pál 11
 Sopron 659
 Söjtör 36, 82, 105, 337-341, 343, 347, 349, 350, 352-360, 363, 364, 498, 566, 569, 578, 583, 613, 642, 680, 681, 685-687, 692, 693, 695, 703, 705, 716, 725, 731, 757-759, 770, 775, 780, 782, 797, 798, 801, 803, 806, 807, 815, 819, 835, 844, 853, 856, 860, 861, 865, 867, 870, 877, 885, 886, 890, 906
 Stolp K. O. 108
 Strausz Zsigmond 174
 Suhaj 33
 Suszter Oszkár 593
 Sümeg 96, 114, 159, 166, 202, 203, 240, 466, 514, 516, 561
 Svastics Benó 61, 274
 Szabó Gyula, N. 595
 Szabó Judit 799, 800, 806, 807, 818, 835, 843, 844
 Szakál István 683
 Szalacsy Farkas 42
 Szász Károly 229

Széchenyi István, gróf 330
Széchenyi Ödön, gróf 48
Szeged 28, 382, 733, 785
Székesfehérvár 87, 93, 452
Szelestey László 678, 689
Széll Kálmán 44, 46, 133
Szente Ottó 764
Szent-Gróth lásd Zalaszentgrót
Szent-László-Egyháza lásd Bucsuszentlászló
Szerdahelyi 157
Szigethy István 784, 902
Szkóky Sükösd 67, 78, 97
Szlávy József 195, 197
Szombathely 440, 442, 445
Szücs Mihály 368
Szüts Béla 73
Takács Ince, P. 667
Takáts Sándor 729, 861, 877
Tapolca 130, 520-523, 561
Tar Ferenc 712, 894
Tarányi Ferenc 175, 264, 641
Tarányi József 352, 353, 356-358, 360
Telcs Ede 409, 485, 534, 553
Than Mór 63, 107
Tietl Lukács 67
Tisza Kálmán, gróf 92, 128, 131, 319
Tóth Jenő 653, 654
Tóth Kálmán 230
Tőkés László 741
Török András 679
Töttössy Béla 105
Trefort Ágoston 140
Tuboly Viktor 5, 90, 251, 348, 351
Turbuly Éva 720
Türje 151
Ullrich József lásd Révay József
Vadas Zsuzsa 809, 824, 837
Vadnai Károly 249
Várföldi Vilmos 127
Varga Andor 780, 797, 798
Városey Gyula püspök 452
Városey Mihály 261
Vas megye 9, 192

Vay Miklós, báró 52, 254
 Vente lásd Petrivente
 Veszprém 117, 502
 Virrasztó Zsolt 734, 740, 758, 760, 778, 791, 885, 888
 Völgyi György 162
 Vörösmarty Mihály 250, 713, 783
 Vörs 494
 Wajdits József 134
 Weinhardt Vanessza 865, 867, 889
 Weiss Ignác 166
 Weisz Rudolf 119
 Wlassics Antal 91
 Wlassics Gyula 299, 427, 428, 431, 554, 573, 582
 Zala György 733
 Zala megye 34, 61, 74, 95, 99, 101, 105, 114, 130, 173, 175, 176, 179, 181, 184, 213, 274, 335, 367, 371-373, 386-389, 395, 396, 403-405, 408, 438, 441, 450, 474, 544, 558, 559, 561, 574, 600, 611-613, 619, 641, 657, 658, 664, 666, 668-671, 709, 801, 816, 821, 849, 854
 Zalaapáti 150
 Zalabaksa 20
 Zalabér 597
 Zalaegerszeg 31, 40, 41, 43, 85, 95, 101, 130, 141, 158, 163, 176, 179, 199, 202, 203, 216, 245, 254, 268, 269, 272-276, 278, 280, 282, 286, 451, 456, 459, 477, 492, 502, 540, 558, 571, 572, 578, 591, 593, 596, 625, 630, 657, 658, 679, 696, 697, 702, 714, 715, 718, 719, 726, 732, 740, 741, 749, 750, 754, 756, 767, 769, 802, 808, 809, 817, 818, 820, 822-824, 827, 829, 842, 843, 855, 857, 859, 864, 866, 880, 899
 Zalai 319
 Zalár József 288
 Zalaszentbalázs 130, 157
 Zalaszentgrót 73, 156, 326, 422, 423, 792, 838, 874
 Zalatárnok 701, 761-763, 841, 906
 Zalavár 129, 143
 Zalavölgy 143
 Zrínyi Károly 504
 Zuvics 33
 Zürich 204
 Zsitkóc 906

„HASZNÁLD A JÓK BENNED
VETETT BIZALMÁT...”



Deák Ferenc tisztelete és emlékezete
Zala megyében

A címlapon a zalatárnoki Deák-emlékmű képe látható,
Béres János alkotása.

A kötet támogatói:
NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA
NEMZETI ÉVFORDULÓK TITKÁRSÁGA



ZALA MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT